

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МЕДИЧНОЇ ТА БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ

Сирова Г.О., Петюніна В.М., Макаров В.О., Чеховський В.Д.,
Лук`янова Л.В., Козуб С.М., Тішакова Т.С., Левашова О.Л.,
Савельєва О.В., Каліненко О.С., Завада О.О., Чаленко Н.М.,
Копотева Н.В., Присяжний О.В., Синельник В.В.

КАФЕДРА ХІМІЇ ОЧИМА СУЧАСНИКІВ

(ІСТОРИЧНИЙ НАРИС)

За редакцією проф. Сирової Г.О.

Харків 2020

УДК 378.4:61:577.1(091)
К12

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол №11 від 19.12.2019

Сирова Г. О., Петюніна В. М., Макаров В. О., Чеховський В. Д.,
Лук'янова Л. В., Козуб С. М., Тішакова Т. С., Левашова О. Л.,
Савельєва О. В., Каліненко О. С., Завада О. О., Чаленко Н. М.,
Копотєва Н. В., Присяжний О. В., Синельник В. В.

Рецензенти:

Журавель І.О. – доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри клінічної біохімії, судово-медичної токсикології та фармації ХМАПО.

Брусенцов В.Г. – доктор технічних наук, професор кафедри охорони праці та навколишнього середовища Укр.ДУЗТ.

К12 Кафедра хімії очима сучасників (історичний нарис): монографія/
за ред. Г. О. Сирової. – Х.: ТОВ «Планета-Прінт», 2020. – 240 с.

ISBN 978-617-7751-48-8

Монографія присвячена основним історичним періодам історії розвитку сучасної кафедри медичної та біоорганічної хімії ХНМУ. В ній описана навчально-методична, науково-дослідна, виховна робота співробітників кафедри. Особлива увага приділена висвітленню роботи кафедрального колективу – команди однодумців, особливостям навчання хімії іноземних студентів в ХНМУ, першим крокам на початку наукової діяльності – конференціям першокурсників. Окремий розділ присвячений педагогічному штату і лаборантському складу кафедри.

Монографія буде цікава широкому колу: історикам, медикам, хімікам, фармацевтам, аспірантам, студентам, харків'янам.

ISBN 978-617-7751-48-8

УДК 378.4:61:577.1(091)

© Харківський національний медичний університет, 2020

© Авторський колектив, 2020

До 215-річчя ХНМУ

(1804-2019 р.р.) і

65-річчя сучасного етапу кафедри
медичної та біоорганічної хімії

(1955-2020 р.р.)

ЗМІСТ

1 Стислий зміст історичного нарису	7
1.1 Перші хіміки в харківському університеті	9
1.2 Чотири періоди при викладанні хімії.....	10
1.3 Abstract	15
1.4 Ілюстрації до історичного нарису	19
2 Дореволюційний період (1855-1917 рр.).....	27
2.1 Микола Миколайович Бекетов	29
2.2 Іван Павлович Осипов	35
2.3 Володимир Федорович Тимофєєв	45
2.4 Микола Овксентійович Валяшко.....	47
3 Післяреволюційний період (1918-1955 рр.).....	53
3.1 Гаврило Юхимович Тимофєєв.....	55
3.2 Євген Микитович Гапон.....	57
3.3 Товій Вікторович Асс	59
3.4 Юрій Орестович Габель	61
4 Сучасний період (1955 р. – теперішній час).....	65
4.1 Федір Матвійович Глебов	67
4.2 Леон Михайлович Андреасов	69
4.3 Павло Михайлович Козарезенко	72
4.4 Василь Гаврилович Хухрянський.....	76
4.5 Людмила Григорівна Шаповал.....	85
4.6 Ігор Володимирович Завгородній	89
4.7 Сирова Ганна Олегівна	93
5 Навчально-методична, науково-дослідна, виховна робота кафедри	103
5.1 Ми – команда однодумців	105
5.2 Від кредитно-модульної до кредитно-трансферної системи.....	110
5.3 Особливості навчання хімії іноземних студентів в хнму	115
5.4 Навчальна робота	120
5.5 Робота зі студентами – бакалаврами.....	123
5.6 Методична робота	131
5.7 Наукова робота	139

5.8 Конференції першокурсників – перший крок на початку наукової діяльності	174
5.9 Творчий процес створення монографій	181
5.10 Педагогічна освіта.....	184
5.11 Виховна робота.....	187
6 Педагогічний штат і лаборантський склад кафедри.....	199
6.1 Педагогічний штат кафедри.....	201
6.2 Лаборантський склад	214
6.3 Наші захоплення.....	218
6.4 Хіміки жартують	230
Список літератури	231

1
СТИСЛИЙ
ЗМІСТ
ІСТОРИЧНОГО
НАРИСУ

1.1 ПЕРШІ ХІМІКИ В ХАРКІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (1804-1855 Р.Р.)

17 листопада 1804 року імператор Олександр I підписав указ про створення Імператорського Харківського університету, а 29 січня 1805 року було урочисте відкриття університету. В той час на перший курс було зараховано 57 студентів. Першим професором хімії був німець І.А. Шнауберт, а його помічником — Ф.І. Гізе (німець) та М.І. Крюгер (росіянин). Викладали хімію латинською мовою. Наукова робота полягала у вивченні об'єктів навколишнього середовища: глини, води, корисних копалин, мінералів, причому без використання хімічних формул. З 1816 року хімію викладав російський вчений І.І. Сухомлинов, який разом з М.І. Крюгером викладали також і мінералогію. З 1835 року було створено кафедру хімії та технології. З 1839 по 1842 роки кафедрою завідував фізик В.А. Лапшин, який займався гальванікою у своїй лабораторії. З 1842 по 1847 роки хімію читав П.П. Ейнбродт. Його дослідження були присвячені визначенню атомних мас та були закладені початки теорії ймовірності щодо розрахунку похибок в хімічному аналізі, а також П.П. Ейнбродт передбачив існування деяких ізотопів. З 1847 по 1855 роки органічну хімію викладав А.І. Ходнев. Під його керівництвом було надруковано перший посібник по біохімії – «Курс фізіологічної хімії». Вчений займався проблемами каталізу, адсорбції гетерогенному каталізі. Після від'їзду А.І. Ходнева до Санкт-Петербургу, хімію викладав І.К. Косов. Новий етап в розвитку хімії, як окремої науки, почався з приходом М.М. Бекетова, який очолив кафедру в 1855 році. Величезний вплив на розвиток хімії в цілому та на її викладання надав Д.І. Менделєєв (1834-1907 р.р.) – загальновідомий вчений світового рівню, який зіграв величезну роль у створенні хімічної науки. Він – автор фундаментальних досліджень по хімічній технології, метрології, фізиці та ін. Д.І. Менделєєв в 1869 році відкрив один з найголовніших законів природи – Періодичний закон хімічних елементів, чим була дана точна відповідь на питання відносно дрібних частинок речовин. Він відкрив явище ізоморфізму хімічних сполук, температуру

абсолютного кипіння рідин, сконструював пристрій для визначення щільності рідин (пінкометр), створив гідратну теорію розчинів, розрахував загальне рівняння стану ідеального газу.

1.2 ЧОТИРИ ПЕРІОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЇ МИ ВИДІЛЯЄМО ЧОТИРИ ПЕРІОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЇ:

ПОЧАТКОВИЙ (1804-1855 р.р.),

ДОРЕВОЛЮЦІЙНИЙ (1855-1917 р.р.),

ПІСЛЯРЕВОЛЮЦІЙНИЙ (1917-1955 р.р.),

СУЧАСНИЙ (1955 р. -теперішній час).

I період 1804-1855 р.р.	ПОЧАТКОВИЙ: І.А. Шнауберт, Ф.І. Гізе, М.І. Крюгер, І.І. Сухомлинов, В.А. Лапшин, П.П. Ейнбродт, А.І. Ходнев, І.К. Косов
II період 1855-1917 р.р.	ДОРЕВОЛЮЦІЙНИЙ: М.М. Бекетов, І.П. Осипов, Г.Є. Мухін, К.А. Красуський, В.Ф. Тимофєєв, М.О. Валяшко
III період 1919-1955 р.р.	ПІСЛЯРЕВОЛЮЦІЙНИЙ: Г.Ю. Тимофєєв, Ф.П. Голев, Є.М. Гапон, Т.В. Асс, Ю.О. Габель, В.І. Корольова
IV період 1955 р. -теперішній час.	СУЧАСНИЙ: Ф.М. Глебов, Л.М. Андреасов, П.М. Козарезенко, В.Г. Хухрянський, Л.Г. Шаповал, І.В. Завгородній, Г.О. Сирова

Рис. 1. Чотири періоди при викладанні хімії

Історія кафедри медичної та біоорганічної хімії тісно пов'язана з історією нашого університету, який відзначає своє 215-річчя в 2019 році.

Історія кафедри хімії розпочалася теж 215 років тому, тоді, коли в Імператорському Харківському університеті були створені медичний, фізико-математичний факультети і природниче відділення.

Приємно сьогодні згадати прізвища відомих вчених: Бекетова М.М., Осипова І.П., Тимофєєва В.Ф., Валяшка М.О., які завідували хімічними кафедрами в різні роки дореволюційного періоду і зробили величезний внесок у розвиток хімії, як науки, та в підготовку студентів університету, майбутніх фахівців у різних галузях знань, у тому числі і майбутніх медиків. Кафедра хімії знаходилася за адресою – вул. Сумська, 1 з 1920 по 1971 роки. Відомо, що гордість за минуле народжує повагу до сьогодення, що поза пам'яті, поза традицій, не можуть формуватися особистості, тому сьогодні хотілося б з вдячністю і повагою згадати імена цих достойних людей.

Післяреволюційний період ознаменувався створенням самостійної кафедри хімії, яку в різні роки очолювали такі відомі вчені: Тимофєєв Г.Ю., Гапон Є.М., Асс Т.В., Габель Ю.О., Корольова В.І. Цих людей ми пам'ятаємо, шануємо, присвячуємо їх ювілейним датам, студентським конференціям. За могилою Габеля Ю.О. ми доглядаємо разом зі студентами, силами кафедри встановили огорожу на його могилі.

Сучасний етап розвитку нашої кафедри розпочався в 1955 році, коли була організована єдина кафедра загальної хімії, якою до 1962 року завідував доцент Глебов Ф.М. Колектив кафедри під його керівництвом приділяв велику увагу застосуванню напівмікрометоду аналізу в учбовому процесі, а також вивченню питань хімії води. Ніби перегукуються з цією тематикою і наші дослідження, присвячені воді – створено монографію «Вода-источник жизни».

Доцент Андреасов Л.М. завідував кафедрою з 1962 по 1969 роки. Велику увагу приділяв історії хімії і бібліографії відомих вчених. Перегукуються з цим створені нашим колективом монографії з історії кафедри.

З 1969 по 1978 рік кафедрою загальної хімії завідував доцент Козарезенко П.М., який величезну увагу приділяв методичній роботі, були створені методичні рекомендації, посібники, те, без чого неможливе нормальне навчання студентів. У 1971 році кафедра переїхала на 6 поверх корпусу А за адресою пр. Леніна 4 (нині пр. Науки, 4). Наш колектив також постійно працює над створенням сучасних підручників, посібників, методичних розробок.

10 років з 1978 по 1989 рік кафедрою загальної та біоорганічної хімії (так стала називатися кафедра з 1977 року) керував доцент Хухрянський В.Г., який вмiло поєднував методичну, педагогічну, наукову та виховну роботи. Кафедральний колектив займався питаннями хімічного синтезу, аналізу, квантово-хімічними дослідженнями, дослідженнями пластмас в стоматології. Під час завідування Хухрянського В.Г. було створено і видано навчальний посібник з хімії для слухачів підготовчого відділення. Ми підтримуємо розвиток цього напрямку і створили 6 посібників для майбутніх студентів – слухачів підготовчого відділення (в т.ч. 2 електронних).

З 1989 по 2004 рік кафедрою керувала доцент Шаповал Л.Г. Вона започаткувала проведення міжрегіональної науково-методичної конференції «Формування сучасної концепції викладання природничих дисциплін в медичній освітніх закладах», яка традиційно проводиться в ХНМУ по теперішній час. Саме колектив кафедри під керівництвом Шаповал Л.Г. став ініціатором введення рейтингової системи оцінювання знань студентів, тому кафедрі перейти на кредитно-модульну та кредитно-трансферну системи було нескладно.

З 2004 по 2009 рік кафедрою біоорганічної, фізколоїдної та біоорганічної хімії (яка з 2005 року стала називатися кафедрою медичної та біоорганічної хімії) завідував професор Завгородній І.В., під керівництвом якого виконувалася науково-дослідна робота, фінансована за рахунок держбюджету. Вона була присвячена вивченню токсикодинаміки і токсикокінетики хімічних сполук в умовах холодного стресу

З 2009 р по теперішній час кафедрою керує д.фарм.н., проф. Сирова Г.О. Вона – академік міжнародної екологічної академії, академік ГО «Національна академія наук вищої освіти України», почесний доктор наук Львівського університету «Ставропігон». За її ініціативою створено музей історії кафедри, методичний кабінет, де зібрана література українською, англійською та російською мовами для студентів, студент може щодня отримати консультацію чергового викладача та кабінет для самостійної роботи студентів, що оснащений комп'ютерною технікою та підключений до мережі Інтернет. Було створено студентські наукові лабораторії

Сирова Г.О. – автор більше ніж 500 наукових і методичних робіт, співавтор 4-х національних підручників з медичної та біоорганічної хімії, в тому числі і англійською мовою, автор багаточисельних патентів, навчальних посібників, наукових статей, робочих зошитів та методичних розробок, в тому числі монографій. Сирова Г.О. започаткувала проведення наукових конференцій зі студентами на базі кафедри.

Стало традицією кожного року проводити міжфакультетську конференцію першокурсників з медичної хімії «Хімія. Екологія. Медицина» та з біоорганічної хімії. Кафедра живе активним життям. На кафедрі проводиться науково-дослідна робота, до якої залучено студентів.

Сьогодні на кафедрі працюють 17 співробітників, серед них 1 професор, 6 доцентів, 1 старший викладач, 6 асистентів та 3 старших лаборанти. Науковий ступінь мають 11 викладачів: 1 доктор наук та 10 кандидатів наук. Один співробітник виконує кандидатську дисертацію.

Для покращення адаптації студентів-першокурсників до навчання на кафедрі створено студентський науковий гурток «Кофеїн» та працює виставка з кавових зерен. Багато робіт було зроблено студентами.

Кафедра регулярно проводить конференції для студентів – першокурсників. Студентські конференції, як правило, присвячуються видатним подіям, пам'яті вчених-хіміків, колишніх завідувачів кафедри. Конференції

проводяться на кожному факультеті. Усі учасники отримують сертифікати, а переможці – дипломи.

Також проводяться конференції і для англомовних студентів. Це їх перший досвід публічного виступу, до якого вони готуються дуже відповідально. На базі університету існують конференції і більш високого рівня, які проводяться як для студентів, так і для молодих вчених.

Кафедра кожного року бере участь у медицині III тисячоліття та ISIC, займаючи призові місця. Регулярно кафедра бере участь у освітніх проектах, такі як Пікнік науки, Ніч науки, День здоров'я, День відкритих дверей. Крім того, співробітники кафедри приділяють велику увагу методичним, педагогічним та науковим аспектам навчання першокурсників. На базі кафедри регулярно проводяться семінари, «круглі столи», присвячені питанням педагогіки і науки.

Кафедра медичної та біоорганічної хімії відповідає за виховну роботу зі студентами з Індії. З метою їх адаптації до нового життя в Україні кожного року для студентів проводяться виховні заходи, такі як: екскурсії по м. Харків, до історичного музею, до музею природи.

Традиційно на кафедрі проводиться виховний захід «Свято Дружби» для студентів індійського земляцтва, на який студенти приходять одягнені у свій традиційний індійський одяг, а викладачі кафедри – у національний український одяг – вишиванки. Під час проведення цього заходу проводиться паралель між Україною та Індією, українськими та індійськими традиціями, святами, культурами. Слід зазначити високу активність студентів індійського земляцтва, які з великим бажанням, задоволенням розповідали про свою країну, культуру, традиції. На кафедрі створено стенди про Індію, індійські традиції.

Не слід забувати, що викладачі також колись були студентами. При вході на кафедру Вас зустрічає стенд, на якому ви можете побачити, як виглядав ваш улюблений викладач у студентські роки. Кафедра вшановує свої традиції та свята. На день вишиванки, який відзначається третього четверга травня, викладачі приходять у національному одязі.

На кафедрі працюють постійно діючі виставки «Хімія глини», «Зроби сам», «Україна: пори року», «Дари України» та ін.

1.3 ABSTRACT

The history of the department of medical and bioorganic chemistry is closely connected with the history of our university, which will celebrate its 215th anniversary in 2019.

Since then, when medical, physico-mathematical faculties and natural sciences departments were founded at the Imperial Kharkiv University. The history of the department of chemistry began.

It is nice to recall today the names of famous scientists: Beketov M.M., Osipov I.P., Timofeev V.F., Valyshko M.O. They were the Heads of chemical department in different years before the revolution in October of 1917 and made a huge contribution to the development of chemistry as a science and to the teaching of university students, future specialists in various fields of knowledge, and also future doctors.

The chemistry department was located on Sumska street, 1 from 1920 to 1971. It is known that if we are proud for our past we respect our present. The personality can not be formed outside of memory and traditions. That is why we should remember with gratitude and respect the names of these worthy people.

The period after the revolution in October of 1917 was created the independent department of chemistry. Such famous scientists as Timofeev G.Yu., Gapon E.M., Ass T.V., Gabel Yu.O., Koroleva V.I. were heads of this new department in different years. We remember these people, revere them and dedicate student's conferences to their anniversary dates. Together with students we take care of the Gabele's grave. Our department installed a fence there.

The modern period of the development of our department stated in 1955 when the common department of general chemistry was organized. Associate professor Glebov F.M. headed it until 1962. The staff of the department under his leadership paid much attention to the application of the semi-micromethod of analysis in the educational process, as well as the study of water chemistry. Our research of water was

something common with this topic. The monograph "Water is source of life" was created.

Assistant professor Andriasov L.M. headed the department from 1962 to 1969. He paid a lot of attention to the history of chemistry and bibliography of well-known scientists. Nowadays our staff created two monographs about the history of the department which has something common with his research.

From 1969 to 1978 the department of general chemistry was headed by associate professor Kozarezenko P.M., who attended methodical work. He created methodological recommendations and manuals without which normal training of students was impossible. In 1971 the department moved to the 6th floor of the building A at the Lenin Avenu, 4 (now Nauki avenu, 4).

During 10 years, from 1978 to 1989, the department of general and bioorganic chemistry (it was the name of the department since 1977) was supervised by associate professor Khukhryansky V.G. who efficiently combined methodological, pedagogical, scientific and educational works.

The staff of our department worked on the questions of chemical synthesis, analysis, quantum-chemical researches, studing of plastics in dentistry. The textbook for the students of the preparation department (PD) was created during the Khukhriansky's direction. We support the development of this area and have created 6 manuals for future students - students of PD (including 2 electronic ones).

From 1989 to 2004 the department was headed by associate professor Shapoval L.G. She initiated an inter-regional scientific-methodical conference "Formation of the modern concept of teaching natural sciences in medical educational institutions", which is traditionally held at the KhNMU at present time.

Under the direction of Shapoval L.G. the staff of the department initiated the introduction of the rating system for students' knowledge evaluation, so it was very easy for our department to move to credit-moduar and credit-transfer systems.

From 2004 to 2009 professor Zavgorodniy I.V. was the head of the department of bioinorganic, physico-colloidal and bioorganic chemistry (which from 2005 is named of the department of medical and bioorganic chemistry). Under his direction the

scientific research work founded by state budget was carried out. This work was devoted to the study of toxicodynamics and toxicokinetics of chemical compounds under cold stress conditions.

From 2009 till present time doctor of pharmaceutical science, professor Syrova G.O. is the head of our department. She is an academician of the international ecological academy, honorary doctor of science in Lviv university Stavropigion. She has initiated the creation of the museum of history of the department, methodical room, where the literature published in Ukrainian, English and Russian languages is collected for students and the room for students self work equipped with computers connected to the Internet. Students can get the consultation in duty teacher every day. And also student scientific laboratories were created.

Proffesor Syrova G.O. is the author of more than 500 scientific and methodical works. She is co-author of 4 national textbooks on medical and bioorganic chemistry, including publish in English, and the author of numerous patents, textbooks, scientific articles, workbooks, methodical instructions and monographs too. Sirova G.O. initiated holding the students scientific conferences on the bases on the department. It has become a tradition.

Every year we hold an interfaculty conference of medical chemistry “Chemistry. Ecology. Medicine” and in bioorganic chemistry for first-year students. Our department has very active life. We have the research work of our department which involvs our students.

In our days the staff of the department consist of 17 members. They are 1 professor, 6 assistant professors, 1 senior teacher, 6 assistants and 3 senior laboratory assistants. 11 teachers have a scientific degree: 1 Doctor of Science and 10 PhD. One teacher is working on PhD theses.

To improve the adaptation of first-year students to study at the department, a student scientific section "Caffeine" was created and an exhibition of handmade coffee beans was organized. A lot of these works were done by students.

The conferences for first-year students are held at the department regularly. Usually, these conferences are dedicated to outstanding events to the memory of

famous chemists, former heads of the department. Conferences are held at each faculty. All participants receive certificates and winners receive diplomas. Conferences are held for English-speaking students too. This is their first experience of public speaking, so they prepare very responsibly. On the bases of the university there are also higher-level conferences, which are held for students and young scientists. Every year our department participates in conferences Medicine of the 3rd Millennium and ISIC and takes prizes winner places.

Interesting events for students and teachers are held in the department. Our staff takes part in educational projects such as the Scientific Picnic and the Night of Science every year. In addition, the staff of the department pay great attention to the methodological, pedagogical and scientific aspects of teaching of first-year students. Seminars and roundtables devoted to questions on pedagogy and science are held regularly at the department. The department of medical and bioorganic chemistry is responsible for the educational work with Indian students. In order to adapt them to their new life in Ukraine, different educational events are held for them each year, for example: excursions around Kharkiv, to the history museum, to nature museum.

Traditionally, festival "The holiday of Friendship" is held for the students of Indian community. For this event students come in their traditional Indian clothes, and teachers of the department - in national Ukrainian clothes - vishivanky.

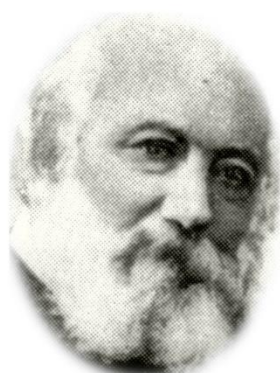
During this event, a parallel between Ukraine and India, Ukrainian and Indian traditions, holidays and cultures is drawn. It should be noted that students of Indian community show a high activity and tell about their country, culture, traditions with great pleasure. The department has created stands about India, Indian traditions, educational work. We should remember that our teachers also were students some time ago. At the entrance of the department you can see the stand with photos of your favorite teacher at that time of his student years. The department honors its traditions and holidays. On the day of vishivanky, which is celebrated on the third Thursday of May, the teachers come in national clothes.

The department has exhibitions "Chemistry of clay", "Do it by yourself", «Ukraine: seasons», «Gifts of Ukraine», etc.

1.4 ІЛЮСТРАЦІЇ ДО ІСТОРИЧНОГО НАРИСУ

Рис. 2. Харківський Імператорський університет (1804-1917 р.р.)

Бекетов М.М. –
зав.каф. хімії
Харківського
університету
(1855-1887 р.р.)

Осипов І.П. –
зав.каф. неорганічної
хімії Харківського
університету
(1894-1910 р.р.)

Тимофєєв В.Ф. –
зав.каф. органічної
хімії Харківського
університету
(1897-1904 р.р.)

Валяшко М.О. –
зав.каф. аналітичної
хімії Харківського
університету
(1910-1922 р.р.)

Рис. 3. Вчені дореволюційного періоду (1855-1917 р.р.)

Тимофеев Г.Ю. –
перший зав.каф.
хімії ХМІ
(1920-1926 р.р.)

Гапон ЄМ. –
зав.каф.
неорганічної
ХМІ
(1929-1930 р.р.)

Асс Т.В. –
зав.каф.
неорганічної та
загальної хімії
ХМІ
(1930-1955 р.р.)

Габель Ю.О. –
зав.каф.
органічної хімії
ХМІ
(1931-1949 р.р.)

Корольова В.І. –
зав.каф.
органічної хімії
ХМІ
(1949-1954 р.р.)

Рис. 4. Вчені післяреволюційного періоду (1918-1955 р.р.)

Рис. 5. Споруда Харківського медичного інституту (ХЕМІЧНИЙ КОРПУС), де знаходилася кафедра хімії у довоєнні часи (1935-1944 рр.)

Рис. 6. Корпус Харківського медичного інституту (вул. Сумська, 1), де знаходилася кафедра до 1971 року (1920-1971 р.р.)

Глебов Ф.М. – завідувач кафедри загальної хімії ХМІ (1955 – 1962 р.р.)

Колектив кафедри загальної хімії у 1960 році зав.каф. доц. Глебов Ф.М. (сидить другий ліворуч)

Рис. 7. Доц. Глебов Ф.М. (сучасний період)

Андреасов Л.М. – зав.каф. загальної хімії
ХМІ (1962 – 1969 р.р.)

Зав. каф., доц.

Андреасов Л.М. приймає екзамен в усній формі
(1967 р.)

Рис. 8. Доц. Андреасов Л.М. (сучасний період)

Козарезенко П.М. –
завідувач кафедри
загальної хімії ХМІ
(1969 – 1978 р.р.).

Лекцію з курсу фізколоїдної хімії читає
доц. Козарезенко П.М. (1977 р.)

Рис. 9. Доц. Козарезенко П.М. (сучасний період)

Рис. 10. У 1971 році кафедра переїхала до нового корпусу за адресою: м. Харків, проспект Леніна, 4 (нині пр. Науки, 4), корпус А.

Хухрянський В.Г. –
завідувач кафедри
загальної та біоорганічної
хімії ХМІ

(1978 – 1989 р.р.).

Колектив кафедри загальної та біоорганічної хімії у 1980 р.
Зав.каф., доц. Хухрянський В.Г.

(сидить у центрі)

Рис. 11. Доц. Хухрянський В.Г. (сучасний період)

Шаповал Л.Г. – завідувач
кафедри
(1989 – 2004 р.р.)

Колектив кафедри біонеорганічної, фізколоїдної та біоорганічної хімії у 2004 р. (зав.каф., доц. Шаповал Л.Г у центрі)

Рис. 12. Доц. Шаповал Л.Г. (сучасний період)

Завгородній І.В. – завідувач
кафедри біонеорганічної,
фізколоїдної та
біоорганічної хімії
(2004 – 2009 рр.)

Колектив кафедри медичної та біоорганічної хімії у 2009 р. Зав. каф., проф. Завгородній І.В. (сидить другий праворуч)

Рис. 13. Проф. Завгородній І.В. (сучасний період)

Рис. 14. Сирова Г. О. (Зав.каф.медичної та біоорганічної хімії ХНМУ, д.фарм.н., проф., академік міжнародної екологічної академії, академік ГО «НАН ВО України», почесний доктор наук Львівського університету «Ставропігон» (з 2009 року – дотепер) (сучасний період)

Рис. 15. Колектив кафедри медичної та біоорганічної хімії у 2019 р.

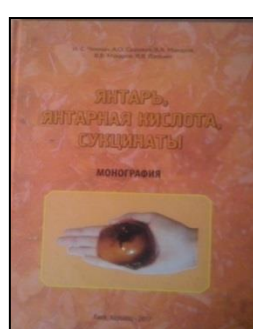
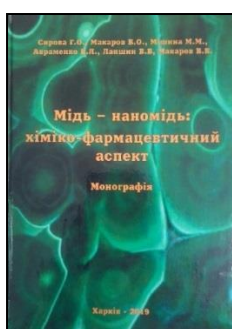
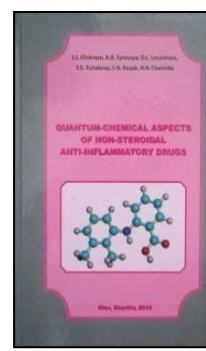
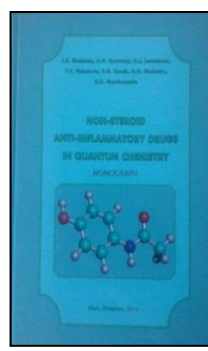
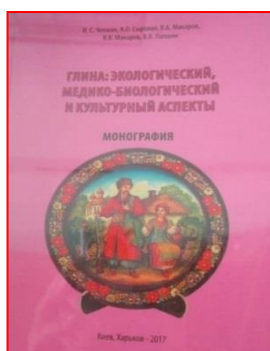
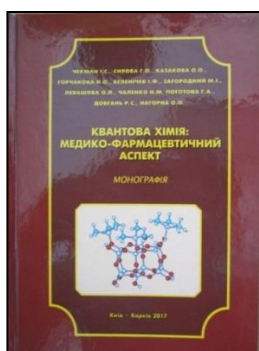
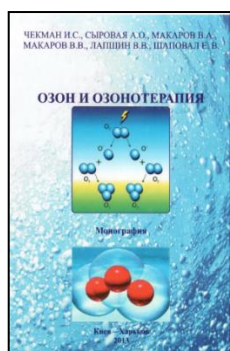
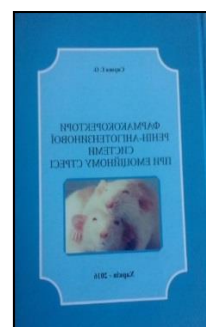
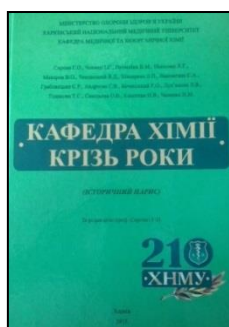
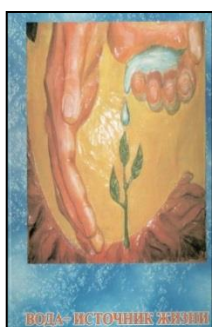
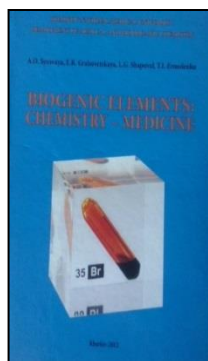
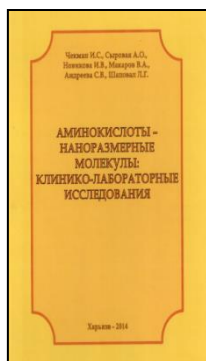
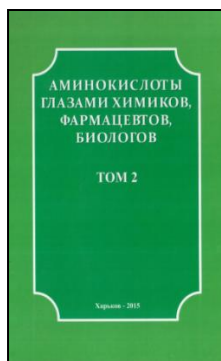
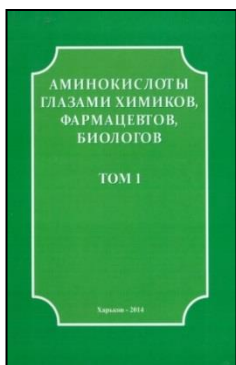

Рис. 16. Монографії, в яких співавтором є проф. Сирова Г.О.

2

**ДОРЕВОЛЮЦІЙНИЙ
ПЕРІОД
(1855-1917 Р.Р.)**

2.1 МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ БЕКЕТОВ

Микола Миколайович Бекетов – видатний російський фізико-хімік, академік. М.М. Бекетов народився 1 (13) січня 1827 року в селі Алферівка (тепер – Нова Бекетовка) Пензенської губернії в сім'ї морського офіцера Миколи Олексійовича Бекетова. Він був молодшим з трьох братів, кожен з яких став знаменитістю. Старший, Олексій Бекетов (1823 року народження), вихованець Головного інженерного училища, займався «літературним гуртком», організованим в училищі Ф.М. Достоєвським. Середній брат, Андрій Бекетов (1825 року народження), став відомим російським ботаніком, публіцистом, ректором Петербурзького університету (1876-1883 рр.). А молодшому Миколі призначено було стати засновником сучасної фізичної хімії.

У 1844 році, після закінчення 1-ї Петербурзької гімназії М.М. Бекетов вступив до Петербурзького університету «на розряд природничих наук II відділення філософського факультету». Однак обсяг викладання хімії в Санкт-Петербурзькому університеті був невеликий. Можливо, це й стало однією з причин того, що М.М. Бекетов з 3-го курсу перевівся до Казанського університету, де стає учнем видатного хіміка-органіка М.М. Зініна. Здавалося б, і М.М. Бекетов повинен був піти по стопах вчителя й вивчати органічні речовини, але трапилося інакше – молодий Бекетов М.М. зацікавився новою галуззю хімічної науки, яка тільки зароджувалася, фізичною хімією.

На початку 1846 року Бекетов М.М. разом зі своїми братами Олексієм та Олександром організували літературно-філософський гурток, який відвідували

поет А.М. Майков, критик В.М. Майков, Ф.М. Достоевський, О.М. Плещеев, лікар С.Д. Яновський, Д.В. Григорович та ін. Учасники цього гуртка жили на одній квартирі в складчину, склавши «асоціацію», яка розпалася після від'їзду Бекетова М.М. в Казань.

Казанський університет М.М. Бекетов закінчив у 1849 році, одержав ступінь кандидата природничих наук за дипломну роботу «Міркування про дію підвищеної температури на органічні сполуки». Він повернувся до Петербургу, де в 1849-1853 роках працював у Медико-хірургічній академії в хімічній лабораторії М.М. Зініна, який переїхав на той час у столицю. Робота йшла успішно, зокрема, в 1852 році М.М. Бекетов синтезував бензурейд та ацетурейд. У 1853 році він виконав магістерську дисертаційну роботу «Про деякі нові випадки сполучення й загальні зауваження про ці явища» і одержав ступінь магістра хімії. Ця робота поклала початок широкій програмі фізико-хімічних досліджень. Разом із М.М. Зініним він досліджував поведження органічних речовин при високих температурах. Захистивши магістерську дисертацію, М.М. Бекетов зайняв посаду асистента кафедри хімії Петербурзького університету (1853-1855 рр.), а в липні 1855 року він був призначений екстраординарним професором (ад'юнктом) на кафедрі хімії Харківського університету. Викладацька й наукова діяльність Миколи Бекетова в стінах цього університету тривала без перерви 32 роки (1855-1887 рр.).

В Харкові Бекетов М.М. опинився майже випадково. Кафедра хімії в Харківському університеті в той момент перебувала в занедбаному стані; гірше за все було те, що практичних занять зі студентами не проводилося. Тому, Микола Миколайович незважаючи на своє неабияке лекційне навантаження, налагодив функціонування лабораторії, в якій стали вестися роботи як суцього навчальні (підготовка демонстраційних дослідів, практичні заняття студентів), так і науково-дослідні. Результати не примусили себе чекати: у 1858 році перша студентська робота – Михайла Богомолова – удостоїлася золотої медалі.

У травні 1858 року М.М. Бекетов одержав закордонне наукове відрядження строком на 1 рік й 3 місяці до Великобританії, Франції й Німеччини, де

відвідував лекції відомих хіміків, працював в лабораторії Р. В. Бунзена. У Франції він був представлений Паризькому хімічному суспільству й обраний його членом. М.М. Бекетов познайомився з такими видатними вченими, як Ф. Велер, Ф.А. Кекуле, Е. Митчерлих, Г. Копп, Р. Бунзен, Ж.Ш. Мариньяк, А. Сент-Клер Девиль, М. Бертелло, О. Кагур, Жан-Батіст Дюма, Ш.А. Вюрц, А. Байер, Б.Рено, О. Уильямсон, Е. Франкленд, А.В. Гофман, Б.К. Броди. Наприкінці відрядження М.М. Бекетов закупив у Парижі «різних інструментів і матеріалів» для лабораторії Харківського університету на виділену університетом суму.

Це відрядження зіграло величезну роль надалі у формуванні М.М. Бекетова як вченого. У лабораторії Ж.Б.Дюма в Сорбоні Микола Миколайович приступив до дослідження, підсумки якого були незабаром опубліковані у вигляді повідомлення: «Замітка про дію водню при різних тисках на металеві розчини». Цей напрямок було в наступні роки розроблено М.М. Бекетовим досить ґрунтовно. Підсумком була представлена в 1865 році до захисту докторська дисертація «Дослідження над явищами витиснення одних елементів іншими», в якій він фактично широко використовує уявлення про закон діючих мас і вказує на можливість зміни спрямованості процесів шляхом варіювання початкових концентрацій. Тим самим був фактично сформульований закон дії мас практично одночасно з К. Гульдбергом і П. Вааге (які зробили це в 1864-1867 роках), а розташування металів у ряд за здатністю одного заміщувати інший стало попередником відомого ряду напруг. Складений вченим ряд витиснення металів відповідає електрохімічному ряду напруги. У відгуку на дисертацію ординарний професор В.І. Косов написав: «Немає сумніву, що ці виводи залишаться в науці». 28 березня 1865 року на засіданні фізико-математичного факультету Харківського університету відбувся успішний захист дисертації. Захистивши докторську дисертацію, М.М. Бекетов стає провідним вченим Імператорського Харківського Університету.

І надалі більшість робіт Бекетова М.М. в області фізичної хімії була присвячена проблемі хімічної спорідненості, питанням зв'язку між будовою й властивостями реагуючих речовин, впливу зовнішніх умов на протікання реакції.

Він займався також термохімічними дослідженнями, виконав класичні визначення теплот утворення оксидів лужних металів. У 1859-1865 роках М.М. Бекетов показав, що при високих температурах алюміній відновлює метали з їхніх оксидів.

М.М. Бекетов ввів викладання курсу фізичної хімії вперше після М.В. Ломоносова і задовго до В.Ф. Оствальда. З 1860 року він почав читати в Харківському університеті курс «Ставлення фізичних і хімічних явищ між собою», а з 1865 року – курс, названий їм фізична хімія. Спочатку предмет називався «Спеціальний курс органічної хімії й відношення фізичних і хімічних явищ між собою». Ліберальний устав 1863 року надавав Університету право самому вирішувати питання внутрішнього устрою, що дозволило наприкінці 1864 року (причому, тільки в Харківському університеті) розділити фізико-математичний факультет на три «розряди» – математичний, природничих наук і фізико-хімічний.

На першому в Росії фізико-хімічному відділенні поряд із читанням лекцій було введено лабораторний практикум з фізичної хімії й проводилися фізико-хімічні дослідження. М.М. Бекетов не тільки читав студентам курс фізичної хімії, але й керував практичними заняттями з визначення густини пари й молекулярної маси речовин, вивчення спектрів. Таким чином, саме М.М. Бекетов уперше ввів фізичну хімію, як окрему дисципліну, в університетську програму. Підручник «Фізико – хімія» М.М. Бекетова вийшов у 1886 році. З цього часу курс фізичної хімії поступово починає входити як самостійна дисципліна в систему викладання в університетах.

Учнями М.М. Бекетова були О. П. Ельтеков, Ф. М. Флавіцький, І. П. Осипов, Н. О. Чернай, В. Ф. Тимофєєв та інші. Були створені лабораторії для газового аналізу і фізико-хімічних методів аналізу. Його неабияка особистість впливала на студентів і колег. Пізніше за ініціативи М.М. Бекетова при Харківському університеті було створено Товариство природничих наук з фізико-хімічною секцією, де проводилися дослідження й заслуховувалися наукові доповіді.

У своїх роботах М.М. Бекетов приділяв велику увагу зв'язку між хімічними властивостями й питомою вагою (густиною) елементів, стверджуючи, що при витісненні одного елемента іншим – менш щільний витісняє більш важчий елемент. Із цього можна зробити висновок, що питома вага елементів є головною умовою або властивістю, яка визначає напрям реакції. Ці погляди були висловлені за чотири роки до формулювання Д.І. Менделєєвим Періодичного закону. Не дивно, що Бекетов М.М. був одним із перших, хто належним чином оцінив геніальне відкриття свого сучасника. Два титани російської хімії ХІХ століття – М.М. Бекетов і Д.І. Менделєєв – сформували особливий стиль наукового мислення, який занадто відрізнявся від стилю молодших сучасників (С.А. Ареніуса, Д.У. Релея або Марії та П'єра Кюрі). Аж занадто скептично ставилися вони до яскравих, але спочатку недостатньо обґрунтованих теорій кінця ХІХ - початку ХХ століття. Підхід російських вчених, в остаточному підсумку, виявився плідним: результати, отримані М.М. Бекетовим більше 100 років тому, витримали перевірку часом, а запропонований ним напрямок досліджень і сьогодні залишається серед пріоритетних.

У Харкові М.М. Бекетов розробив методи одержання металевих рубідію та цезію, промислового виробництва алюмінію задовго до В.М. Гольдшмідта в Німеччині (1894 р.). Так, за методом Бекетова М.М. протягом багатьох років працювали фабрики в Руані (Франція) та Гмелінгені (Німеччина), в результаті чого до 1890 року було отримано 58 тон алюмінію, тобто більше 25% цього металу, отриманого в усім світі з 1854 по 1890 роки «хімічним» шляхом. А під час Кримської кампанії став неможливим імпорт сірки з Сицилії, проблема одержання сірки опинилася в центрі уваги вчених. І у 1854 році Бекетов М.М. запропонував для одержання сірки використовувати гіпс.

За роботу «Про дію вугільного антифризу, окису вуглецю і окису ртуті на це з'єднання» Санкт-Петербурзька Академія наук нагородила М.М. Бекетова Ломоносовською премією. У 1879 році професор проводив експерименти по обчисленню теплоти утворення оксидів. Він вперше виділив безводні оксиди

лужних металів, визначив їх властивості. За ці роботи Бекетов М.М. також був удостоєний Ломоносовської премії Академії Наук (1879 р.).

З 1877 року Бекетов М.М. – член-кореспондент Академії наук, в 1880 році став лауреатом Ломоносовської премії. У вересні цього року переобраний заслуженим професором Харківського університету. У 1885 році знову переобраний на 5 років.

У 1886 році в зв'язку з обранням до Петербурзької Академії наук, М.М. Бекетов переїжджає до столиці, де очолив академічну хімічну лабораторію. У тому ж році він видав свій підручник з фізичної хімії. Починаючи з цього ж року, Микола Миколайович протягом 15 років безкоштовно читав лекції з хімії на Вищих жіночих курсах. Одночасно він з 1887 по 1889 роки навчав хімії спадкоємця цесаревича – майбутнього імператора Миколу II. Починаючи з 1889 року, М.М. Бекетов багаторазово обирався Президентом Російського Фізико-Хімічного Товариства, у 1890 році читав у Московському університеті курс «Основні початки термохімії».

Його лекції давали кращий доказ переваги живої мови перед книгою. У відносинах зі студентами він виявляв «дивну простоту, нескінченну доброту й сердечність, прямоту й натуральність, які зачаровували всякого, хто знав М.М. Бекетова» (згадував проф. С.Танатар) У Петербурзі вчений пропрацював 25 років, до дня своєї смерті, в 1911 році.

Академік М.М. Бекетов, один з засновників фізичної хімії, був не тільки вченим та педагогом, але й суспільним діячем. Він заснував Товариство з розповсюдження грамотності та Товариство допомоги нужденним студентам, виступав з публічними лекціями, був засновником Харківського фармацевтичного товариства та засновником Менделєєвського з'їзду (з 1907 року його голова). Він був ініціатором відкриття Публічної бібліотеки в Харкові, яка була побудована по виконаному безкоштовно проекту сина М.М. Бекетова (архітектора Олексія Миколайовича Бекетова). Наукова діяльність академіка тривала 58 років, і весь цей час він присвятив фізичній хімії.

Похований М.М. Бекетов на Смоленському кладовищі в Санкт-Петербурзі.

2.2 ІВАН ПАВЛОВИЧ ОСИПОВ

Видатний вчений-хімік, директор (1915 – 1918 р.р.), а з 1917 року – ректор Харківського технологічного інституту (ХТІ), заслужений професор Іван Павлович Осипов народився у м. Харкові 30 липня (11 серпня) 1855 рока. У 1871 році він закінчив 2-гу чоловічу Харківську гімназію і продовжив навчання на фізико-хімічному відділенні фізико-математичного факультету Харківського університету. Його вчителями, зокрема, були засновник сучасної фізичної хімії, майбутній академік М.М. Бекетов, професори Г.І. Лагермарк та О.П. Ельтеков. Вже перша студентська робота І.П. Осипова, присвячена вивченню дії сірчаної кислоти на аміден, була визначена як серйозне дослідження і була заслухана 6 березня 1875 рока на засіданні хімічного відділення Російського Фізико-хімічного товариства в присутності Д.І. Менделєєва, надрукована в Журналі товариства. У своїй другій роботі Іван Осипов визначив довжину секундного маятника для м. Харкова.

Після закінчення у 1876 році університету І. П. Осипов отримав ступінь кандидата фізико-хімічних наук і був призначений позаштатним лаборантом університетської хімічної лабораторії. З жовтня 1877 року І.П. Осипов був зарахований стипендіатом для приготування до професорського звання.

В період із 1876 до 1887 років він поєднував університетську діяльність із викладацькою роботою в середніх навчальних закладах. Після закінчення Харківського університету, здачі в 1885 році магістерських іспитів, прочитання пробних лекцій і зарахування в 1886 році у приват-доценти І. П. Осипову було доручено викладання курсів теоретичної та органічної хімії для студентів фізико-

математичного і медичного факультетів Харківського університету. Вже тоді він зміг вловити особливості викладання хімії стосовно до потреб майбутніх медиків. Учений читав курси з теоретичної, органічної, неорганічної та аналітичної хімії, керував практичними заняттями студентів медиків. Крім того, І. П. Осипов був одним з перших істориків хімії Харківського університету, але напрацювання в галузі історії хімії до сьогоднішнього дня залишаються на жаль без належної уваги.

У жовтні 1889 року І. П. Осипов захистив магістерську роботу, що була присвячена питанню ізомерії фумарової та малеїнової кислот. Тема ізомерії на той час мала динамічний розвиток, і саме тому дослідження фумарової та малеїнової кислот, які є ізомерами, були надзвичайно актуальними. У цій роботі він уперше звертався до історії хімії, зокрема до історії становлення органічної хімії як самостійного розділу хімічної науки. Огляд історії містив багатий фактичний матеріал. Автор проаналізував роль відомих вчених О. М. Бутлерова, Ф. Велера, А. Кекуле, А. Л. Лавуазьє, завдяки яким ця наука отримала такий статус. А результати, отримані під час роботи над дисертацією, дали підстави для висновку про неможливість досягнення відповідей на питання в площині ізомерії без застосування методів фізичної хімії, а саме термохімії. З огляду на це дисертація мала важливе значення як з точки зору хімічної науки, так і з точки зору історії хімії.

Після захисту його було затверджено в ступені магістра хімії та призначено на професорську посаду. Подальші наукові пошуки І. П. Осипова, які були спрямовані на написання докторської роботи, велися у галузі термохімії, що є одним з розділів фізичної хімії. Сутність цього полягала у вимірюванні та порівнянні теплоти спалювання органічних речовин з метою встановлення їхнього хімічного та структурного складу. Одним із напрямків досліджень майбутнього професора в цьому питанні було здійснення історичного огляду відповідних напрацювань наукових попередників, зокрема, аналізу та порівнянні пропонованих ними методів, рівня їхньої точності тощо.

12 листопада 1893 року І.П. Осипов захистив докторську дисертацію «Теплота горения органических соединений в ее отношениях к явлениям гомологии, изомерии и конституции». Ця робота (1 розділ) містить розгорнутий матеріал щодо історії розвитку термохімії. Вона висвітлювала еволюцію термохімічних досліджень від Лавуазьє та Лапласа, які в 1780 році опублікували перший трактат про теплоту, до уявлень Андрьюса, Бертло, Депре, Дюлонга Фавра, Зільбермана, Франкланда, Штомана. Автор показав, яким чином попередні методи спалювання вплинули на створення найбільш сучасного та точного з усіх – так званого метода калориметричної бомби.

Вчений отримав ступінь доктора, його було затверджено у званні та на посаді професора кафедри хімії. Із ім'ям І.П. Осипова пов'язана низка заходів, яка спрямована на поліпшення матеріально-технічної бази хімічної лабораторії університету. Науковець викладав хімію і в інших навчальних закладах та на курсах, читав публічні лекції з хімічної тематики, вів просвітницьку та благодійну діяльність. Для студентів юридичного факультету університету вчений розробив авторський курс «Наукові основи експертизи в справах про підпал та про підробку». Як фахівця, його неодноразово запрошували для проведення різноманітних судових експертиз.

Позитивним чинником, що сприяв розвитку вітчизняної науки у другій половині XIX ст. стало виникнення наукових товариств. Зокрема, завдяки ініціативі видатного харківського вченого М. М. Бекетова у Харківському університеті в 1872 році створено Товариство дослідних наук, до складу якого увійшли дві секції – фізико-хімічна та медична. Фізико-хімічна секція, об'єднавши найкращих фахівців того часу, фактично стала центром наукової думки на Слобожанщині в галузі хімії та фізики. На засіданнях заслуховувалися наукові доповіді та повідомлення. Зусиллями секції видавалися збірники наукових праць членів секції, протоколи її засідань, функціонувала власна наукова бібліотека. Наукова робота І. П. Осипова, присвячена дослідженню процесу взаємного витіснення хлору та кисню із сполук із воднем, була заслухана на засіданні фізико-хімічної секції Товариства дослідних наук

Харківського університету 21 вересня 1877 року у присутності відомих вчених М. М. Бекетова, Л. Л. Гіршмана, А. К. Погорелка, М. М. Флавицького, А. П. Шимкова та інших. Із цього дня І. П. Осипов офіційно став вважатися членом секції. А у 1891 році він очолив секцію. На цій посаді І. П. Осипов перебував все своє подальше життя, тобто двадцять сім років.

3 грудня 1893 році секція була перетворена в самостійне Товариство фізико-хімічних наук при Харківському університеті. У зв'язку з цим у січні 1894 року на засіданні Товариства його голова І. П. Осипов зробив підсумковий історичний огляд діяльності фізико-хімічної секції за 21 рік існування. У своїй доповіді І. П. Осипов підкреслив: *“Ні одна наука – як це можна сміливо стверджувати – за ці сто років не зробила таких колосальних завоювань як хімія...Дякуючи працям Шеєле, Прістлі і Лавуазьє з хімією сталася дивна метаморфоза: з оплутаного метафізичними уявленнями нагромадження побачених фактів вона перетворюється в організовану систему знання, що спирається на фактичний матеріал”*. Вчений зробив глибокий екскурс в історію розвитку хімії, починаючи з XIV ст. Змальовуючи широкомасштабну картину розвитку хімії у XIX ст., автор згадав про перші досліди із розкладу води Карлейля та Ніколсона, відкриття Дальтоном закону кратних пропорцій та висування атомістичної гіпотези, закон атомних теплоємностей Дюлонга і Пті, електрохімічну теорію Берцеліуса, започаткування Велером органічної хімії, досягнення в цьому розділі Кекуле, Бутлерова, Берштейна тощо. Підсумовуючи, І. П. Осипов зазначив: *“Отримавши від XVIII століття одну хімію [неорганічну], ми передаємо XX-му – три [неорганічну, органічну та фізичну], не рахуючи прикладних розділів – аналітичної та технічної, що досягли надзвичайно високих успіхів.”* На думку автора майбутнє розвитку хімії знаходиться, насамперед, у площині використання фізичних методів.

Становленню вченого сприяли закордонні наукові відрядження. Так, у 1884 році він побував у лабораторії німецького фізико-хіміка Ф. Штомана, а влітку 1886 року – відвідав лабораторію німецького хіміка Ф. Кекуле. З 1887 року І.П. Осипов стажувався у Франції в лабораторіях професора В.Ф. Лугініна,

академіка П. Бертло, професора Ш. Фріделя та познайомився з відомими вченими Л. Грімо, А. Ле-Шательє, Ж. Ле-Белом, Г. Ліпманом. Улітку 1891 року науковець працював в лабораторії академіка Д. Буті у Сорбонні. У 1906 році він вивчав досвід роботи хімічних лабораторій вищих шкіл Німеччини.

У 1906 році професор І. П. Осипов перейшов з Харківського університету до ХТІ, але разом зі службою за основним місцем продовжував викладання хімічних дисциплін в інших навчальних закладах Харкова, зокрема, в Харківському університеті, Жіночому медичному інституті, на вищих жіночих курсах.

І. П. Осипов зробив значний внесок у розвиток теоретичної, неорганічної, органічної, фізичної, аналітичної хімії; поліпшення викладання хімії майбутнім медикам. Багатий досвід викладання привів вченого до рішення про необхідність створення підручників, орієнтованих на студентів-медиків. І.П. Осиповим створено надзвичайно популярні серед студентства навчальні посібники.

У 1907 році вийшов перший підручник «Краткий курс фармакологии с рецептурой и бальнеологией», підготовлений у вигляді конспекту для іспитів.

У 1909 році І.П. Осипов видав 1000 екземплярів «Введение к изучению органической химии», призначене для студентів і слухачів медичного факультету. Підручник був вельми вдалим за своїм змістом і користувався популярністю не тільки серед медиків. Тому, готуючи до випуску третє видання, автор доповнив його цілим рядом корисних відомостей для інших студентів. Книга витримала сім видань.

У 1911 році вийшов підручник І. П. Осипова «Лекции неорганической химии», також призначений для студентів і слухачок медичного факультету. Він зазнав ще два видання – у 1913 та 1917 роках і був також досить популярний в студентському середовищі.

У 1912 році Харківським товариством для розповсюдження в народі грамотності була видана «Народная энциклопедия научных и прикладных знаний», підготовлена групою талановитих вчених. Енциклопедія вийшла у 21-му томі. Друга частина першого тому «Науки физико-математические» була

присвячена фізиці та хімії. І. П. Осипов очолював роботу з підготовки хімічних статей цього видання, частина з яких містила відомості з історії хімії.

І.П. Осипов шукав шляхи удосконалення викладання хімічних дисциплін майбутнім медикам. Свою позицію в цьому питанні вчений виклав у статті «К вопросу о преподавании химии в высшей медицинской школе», що опублікована в листопаді 1914 року в «Журнале Министерства народного просвещения». Багаторічний власний досвід викладання хімічних дисциплін майбутнім медикам дав вченому можливість глибокого аналізу та внесення цілої низки пропозицій щодо вдосконалення методики викладання. З погляду вченого викладання хімії як на медичних факультетах університетів, так і в спеціальних медичних навчальних закладах (військово-медична академія, жіночий медичний інститут у Петрограді) слід вважати до відомого ступеню відсталою та недостатньо погодженою з загальною задачею викладання хімії.

Для підвищення якості навчання І. П. Осипов, перш за все, запропонував ввести в перелік викладання хімічних наук, основи фізичної хімії. На його думку, фізична хімія надзвичайно важлива для освітлення багатьох тем неорганічної, органічної та аналітичної хімії, а цілий ряд питань, що розглядаються фізичною хімією, має найближче відношення до фізіології та патології. Читання даного курсу повинно бути попереднім перед викладанням біологічної хімії.

Вчений рекомендував збільшити термін навчання з неорганічної хімії і ввести в цей розділ практичні заняття. При викладанні органічної хімії, на його думку, було б бажано взяти до уваги потреби основних медичних дисциплін. Курс аналітичної хімії слід доповнити застосуванням методів кількісного аналізу - вагового та об'ємного.

При вивченні різних розділів хімії та здачі за ними екзаменів слід дотримуватися строгої послідовності: неорганічна, органічна, аналітична, біологічна хімія. Ці пропозиції були розглянуті та підтримані спеціально створеною комісією і, в подальшому, прийняті за порадою інституту.

Найбільш об'єктивним критерієм оцінки рівня викладання хімічних наук І. П. Осиповим були відгуки його учнів. Вітаючи професора на урочистому

засіданні Товариства фізико-хімічних наук, присвяченому тридцятиріччю його науково-педагогічної діяльності, слухачка університету К.П. Верник-Кайзер від імені студентів та слухачів другого курсу медичного факультету сказала: *«Прекрасне, повне інтересу, ясне та просте викладання важкої з наук – хімії, яке супроводжується масою цікавих дослідів, характеризує Вас, як одного з кращих педагогів...»*.

На цьому ж засіданні голова Харківського медичного товариства, приват-доцент М. І. Сетухін висловився наступні чином: *«Якби Ваша діяльність не поширювалася так широко, якби Ви не були майстерним і талановитим популяризатором відомостей з хімії в широких громадських колах і в народній аудиторії, то і тоді Медичне суспільство вважало б своїм приємним і моральним обов'язком ... висловити Вам свою вдячність, як професору, у якого вчилися хімії багато поколінь лікарів. Особливо глибока повинна бути ця вдячність з огляду на те, що вивчення медицини немислимо без солідних відомостей з хімії; ці відомості необхідні при вивченні анатомії і фізіології і при вивченні властивостей лікарських речовин і дії їх при різних хворобливих процесах... »*

У 1910 році науковця було відряджено до Європи на міжнародну виставку до Брюсселя, а також у міста Росток, Бонн, Кіль, Амстердам із метою вивчення досвіду викладання хімії.

Початок Першої світової війни ускладнив діяльність навчальних закладів. У 1914 році І.П. Осипов увійшов до складу комісії, метою якої було опрацювання питань щодо виготовлення лабораторіями вищих навчальних закладів деяких медикаментів для потреб армії. У лютому 1915 року І.П. Осипова на три роки обрано директором ХТІ.

Окрім суто навчальної роботи він був вимушений опікуватися питаннями додаткового фінансування, поліпшення матеріального становища працівників у зв'язку з подорожчанням життя, відстрочкою від військового призову студентів тощо. Для вирішення питань оборонної тематики в ХТІ було створено Військово-технічну комісію. Механічну лабораторію та її майстерні переорієнтовано на

потреби військового часу. Інститут виконував замовлення на виготовлення обладнання військового призначення, зокрема, токарних верстатів для обточки артилерійських снарядів тощо.

У квітні 1916 року І.П. Осипов взяв участь у нараді (Петроград) з питань виробництва хімічних препаратів для військових потреб. Враховуючи, що чимало чоловіків були мобілізовані до війська, І.П. Осипов разом із однопдумцями з Південно-Російського товариства технологів запропонував створити в Харкові жіночий вищий технічний навчальний заклад.

Восени 1916 року було відкрито Харківський жіночий політехнічний інститут, директором якого став І.П. Осипов, а навчання здійснювалося на базі ХТІ.

Загострення суспільно-політичної та економічної ситуації, викликане жовтневими подіями та громадянською війною, не сприяло нормальному функціонуванню інституту. Навчально-матеріальна база не розвивалася, інститут переживав більшовицькі реквізиції. За німецької військової присутності стан погіршувався. У креслярському (нині – ректорський) корпусі знаходився лазарет, для опалення якого забирали дрова в інституті.

Рис. 17. Харківський технологічний інститут

У головному корпусі було влаштовано стайню. Вікна будівель стояли без скла. Багато приміщень було зайнято під квартири для німецьких лікарів та казарми, під штабну канцелярію тощо. У цих умовах І. П. Осипов, як ректор, проявляв надзусилля щодо підтримки функціонування інституту. У травні 1918 року сплив термін перебування І. П. Осипова на посаді ректора. Руйнування ритму життя та наукової творчості не могло не позначитися на фізичному та моральному стані вченого, що ускладнився у зв'язку з важким захворюванням. 4 листопада 1918 року І. П. Осипов пішов із життя. Рада ХТІ, вшановуючи пам'ять І. П. Осипова, ухвалила розмістити портрет ученого в професорській хімічного корпусу та оголосила збір пожертв на започаткування стипендії його імені. Цю ініціативу підтримало і студентство. Нажаль через складнощі того часу пропозицію не було реалізовано. І. П. Осипов зробив значний внесок у розвиток теоретичної, неорганічної, органічної, фізичної, аналітичної хімії; поліпшення викладання хімії майбутнім медикам. Помітними стали його напрацювання у галузі історії хімії, історії вітчизняної вищої школи. Творча спадщина вченого нараховує 217 наукових праць, перекладів, редагувань, лекцій, рецензій, повідомлень, телеграм тощо. Учений представляв університет та технологічний інститут в ряді наукових з'їздів країни, зокрема, на I-му та II-му Менделєєвських з'їздах із загальної та прикладної хімії; на VIII-му, IX-му, XI-му, XII-му та XIII-му з'їздах Російських природодослідників та лікарів, а також та на III-му Всеросійському з'їзді із технічної та професійної освіти. Багатогранна діяльність І. П. Осипова як вченого, дослідника, викладача, історика хімії, отримала значне визнання у вітчизняних та міжнародних наукових середовищах. У 1879 році його обрано секретарем, а у 1891 році – головою фізико-хімічної секції Товариства дослідних наук при Харківському університеті (із 1893 року – Товариства фізико-хімічних наук при Харківському університеті), яке він очолював протягом 27 років. У 1887 році його обрано до складу відділення хімії Російського Фізико-хімічного товариства. У 1888 році І. П. Осипов став членом Паризького, а в 1889 році – Берлінського хімічних товариств. Високою була і державна оцінка його науково-викладацької та громадської діяльності. Учений

мав цивільний чин дійсного статського радника, був нагороджений вісьмома нагородами. У травні 1911 року І. П. Осипову присвоєно звання заслуженого професора. Серед найвідоміших учнів та послідовників І. П. Осипова – це О. Й. Гундер, М. О. Валяшко, Г. В. Коршун, К. В. Ролл, Г. Ю. Тимофєєв, Б. Н. Тютюнников, які гідно продовжили справу свого вчителя. Таким чином, науково-педагогічний внесок вченого в справу викладання хімічних наук майбутнім медичним працівникам, а також у вдосконалення його методичних основ є дуже суттєвим. Пам'ять про цю Людину з великої літери має бути збереженою для майбутніх поколінь. Так, у Харківському політехнічному інституті встановлено дошку пошани на пам'ять І. П. Осипова. Також В. Г. Камчатний увіковічив пам'ять про великого вченого вивчивши його наукову діяльність та життя. Він відобразив це в дисертаційній роботі за матеріалами якої, була надрукована монографія «Науково-освітній доробок професора І. П. Осипова (1855–1918 р.р.) в галузі хімії», яка відображає наукове життя великого науковця ХХ сторіччя.

Рис. 18. Меморіальна дошка проф. Осипову І.П. на території НТУ «ХПІ».

Завдяки цієї монографії сучасники та наступні покоління зможуть ознайомитися з науковою спадщиною нашого співвітчизника.

Співробітники нашої кафедри проф. Сирова Г.О. та доц. Макаров В.О. були присутні на презентації цієї монографії в знак пошани до роботи Камчатного В.Г. та колишнього завідуючого нашої кафедри Осипова І. П.

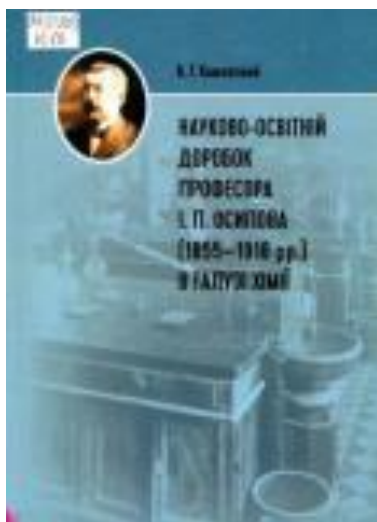

Рис. 19. Монографія В.Г. Камчатного «Науково-освітній доробок професора І. П. Осипова (1855–1918 р.р.) в галузі хімії» (2018 р.)

2.3 ВОЛОДИМИР ФЕДОРОВИЧ ТИМОФЄЄВ

Народився 5 серпня 1858 року в небагатій дворянській сім'ї, рано став сиротою, його виховала старша сестра. У 1877 році, після закінчення третьої Харківської гімназії, Тимофєєв вступив на фізико-хімічне відділення фізико-математичного факультету Харківського університету. У 1881 році

нагороджений золотою медаллю за роботу "Дослідження дії спиртового їдкого калі на галоїдосполуки спиртових радикалів", яку доповів на з'їзді натуралістів в Одесі. У тому ж 1881 році закінчив університет, після чого працював в ньому асистентом, викладачем і одночасно читав лекції в Харківському технологічному інституті (до 1899 р.). Володимир Федорович Тимофєєв один із видатних харківських науковців, його можна назвати засновником харківської школи фізико-хімічних досліджень неводних розчинів. Розвиток наукової думки Тимофєєва В.Ф. можна знайти в роботах його учнів, видатних вчених Г. Є. Мухіна, Д. А. Казанського, С. М. Стахорського, П. Г. Попова, А. І. Гундера і Н. П. Комаря.

Володимир Федорович отримав блискучу освіту, у 1889-1890 р.р. удосконалював освіту в Німеччині. Стажувався в Лейпцигу, де у 1889 році слухав лекції В. Оствальда і В. Нернста. Працював в Парижі разом з М. Бертло, де проводив дослідження в галузі термохімії. Також був знайомий з В. Майером та проводив з ним спільні дослідження в лабораторії в Гейдельберзі. Слід зазначити, що в різний час працював з такими відомими своїми сучасниками як Г. Бредіг, М. Ле-Блан і А. А. Нойес. Повернувшись, викладав на фізико-математичному та медичному факультетах.

У магістерській дисертації В.Ф. Тимофєєв досліджував розчинності 43 речовин різної природи в спиртах і в аліфатичних кислотах, широко використовуючи рівняння Шредера.

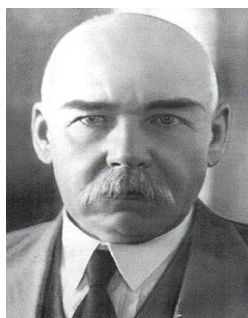
В. Ф. Тимофєєв був також видатним педагогом його курси лекцій з фізичної та технічної хімії значно випереджали час, вони базувалися на термодинаміці та пояснювали насамперед фізико-хімічних основи процесів, і не зосереджували увагу на описі дрібних деталей всіляких промислових установок, таким чином це були одні із перших вітчизняних справжніх університетських курсів лекцій. З 1897 р. по 1904 р. він працював завідувачем кафедри органічної хімії в Харківському університеті.

Міністерство освіти у 1898 році відхилило клопотання професора В. Ф. Тимофєєва про відродження в харківському університеті фізико-хімічного

відділення, після чого він організував і очолив кафедру фізичної хімії в київському Політехнічному інституті у 1900 році. Згодом В. Ф. Тимофеев повернувся в рідне місто, де захистив докторську дисертацію на тему «Про теплоти утворення неводних розчинів». З 1908 до 1922 працював професором кафедри фізичної хімії в Харківському університеті. Під час Першої світової війни брав участь в контролі якості різних видів сировини. Спільно з членами комісії фізико-хімічного товариства контролював якість продуктів на ринках м Харкова. У 1914-1916 р.р. В.Ф.Тимофеев – член Харківської міської Думи. Засновник і перший директор (1922-1923 р.р.) Українського інституту прикладної хімії (м.Харків).

Володимир Федорович провів масштабні дослідження близько 1120 окремих дослідів, він досліджував теплові ефекти розчинення речовин різної природи, намагаючись розділити сумарний ефект на складові. З 1908 року він очолював кафедру неорганічної хімії, проводив серйозні науково-дослідні роботи, а також займався педагогічною діяльністю; В.Ф. Тимофеев є автором першого підручника «Фізична хімія», який був надрукований в країні за часи Радянської влади. Володимир Федорович товаришував з А. П. Чеховим.

2.4 МИКОЛА ОВКСЕНТІЙОВИЧ ВАЛЯШКО

25 січня 2020 року відзначається 65 років з дня смерті заслуженого діяча науки, професора Миколи Овксентійовича Валяшка, який був одним з видатних харківських хіміків-органіків, багато років завідував кафедрою органічної хімії Харківського Політехнічного інституту, був доктором хімічних наук та доктором

фармацевтичних наук, першим директором першого у СРСР вищого фармацевтичного інституту (1921 р.) та більше двадцяти років завідував кафедрою фармацевтичної хімії цього ж інституту. Наукова діяльність ученого була спрямована переважно на вивчення двох проблем – хімії речовин лікарського значення і будови молекул за даним спектром поглинання в ультрафіолетовій області.

Народився Микола Овксентійович 20 березня 1871 році у м. Куп'янську Харківської області в родині провізора. З дитинства цікавився хімією та фармацією. Трудову діяльність почав у 1886 році учнем у приватній аптеці. У 1889 році здав іспити на звання помічника аптекаря, а у 1895 році – на звання провізора. Служив лаборантом-аспірантом у Фармацевтичній лабораторії Харківського університету.

У 1896 році організував викладання аналітичної хімії для фармацевтів на кафедрі фармацевтичної хімії медичного факультету при Харківському університеті та нову фармацевтичну лабораторію. Миколу Овксентійовича направили до Магдебурзького університету, де виконав і у 1903 році захистив дисертацію на ступінь Магістра фармації за темою «Рутин з рути (*Ruta graveolens*)». У цьому ж році він перейшов на роботу в лабораторію органічної хімії Харківського університету. В 1906 році захистив дисертацію на ступінь Магістра хімії і в 1909 році його було обрано професором фармації і фармакології. В 1909 – 1910 роках він організував викладання цих дисциплін, в 1910-1922 роках – завідував кафедрою аналітичної хімії Харківського університету. Дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора хімічних наук за темою «Спектри поглинання і конструкція похідних бензолу» захистив у 1919 році. Після цього Микола Овксентійович став завідуючим кафедрою органічної хімії ХТІ. Цю посаду він займав до кінця життя. У 1908 році М.О. Валяшко започаткував дослідження в Ультрафіолеті для вивчення хімічної будови речовин для їх ідентифікації, дослідженню тонкої структури органічних сполук (похідних бензолу) за допомогою спектрографічного методу, які він виконував

зі своїми учнями. Він стояв біля джерел використання спектроскопічних методів хімії. Для цих досліджень організував спектрографічну лабораторію при Харківському науково-дослідному Інституті теоретичної хімії. Довгий час ця лабораторія була практично єдиним центром у місті, де можна було виконати систематичні і точні виміри електронних спектрів поглинання. За допомогою цього методу була вивчена реакційна спроможність деяких функціональних груп, таутомерія та ізомерія, утворення міжмолекулярного водневого зв'язку у розчинах та ряд других питань.

Ще один напрямок дослідження Миколи Овксентійовича: хлорування ацетилену, нітрування толуолу діоксидом азоту без сірчаної кислоти, реакції хлороформу з альдегідами та іншим проблемам органічної хімії.

Завдяки ініціативі й активній діяльності харківських професорів М.О. Валяшка, М.П. Красовського, О.Д. Розенфельда та фармацевтичної громадськості Харкова зрушилося питання про створення фармацевтичного інституту. В 1921 році постановою Народного комісаріату охорони здоров'я України і Головнауки в Харкові відкрився перший в Україні фармацевтичний інститут, першим ректором якого його й було призначено. Термін навчання в ньому для студентів був три роки, а для спеціалізації аналітиків і виробників хіміко-фармацевтичної промисловості – чотири роки. Інститут готував: фармацевтів вищої кваліфікації з аптечного профілю; спеціалістів з дослідження харчових і смакових якостей речовин, предметів домашнього вжитку і спеціалістів з судово-хімічного аналізу; працівників для хіміко-фармацевтичної промисловості.

Для праці в фармацевтичному інституті як штатні викладачі залучалися видатні вчені: професор М.О. Валяшко (фармацевтична хімія, фармакогнозія і судова хімія); професор М.П. Красовський (аналітична хімія); професор О.Д. Розенфельд (дослідження лікарських форм і галенових препаратів); професор Є.С. Хотинський (органічна хімія); професор Я.В. Ролл (ботаніка); професор М.Я. Міллер (фізика); професор В.П. Тарнані (зоологія);

професор І.С. Мелехов (неорганічна хімія); професор М.М. Соловійов (мікробіологія); професор С.Ф. Шубін (технологія лікарських форм) та інші.

Доктор фармацевтичних і хімічних наук професор М.О. Валяшко, підготував висококваліфікованих викладацьких кадрів фармацевтичного профілю виховав близько 30 вчених-фармацевтів (Ю.Г. Борисик, В.І. Близнюков, Л.Г. Бердичевський, Л.С. Казарновський, Т.В. Марченко, Г.П. Півненко, О.Л. Редько, М.М. Сергуніна та інші). Справу підготовки фармацевтичних кадрів продовжили учні професора М.О. Валяшка.

Поряд з інтенсивною науковою та педагогічною діяльністю М.О. Валяшко проводив велику роботу в галузі організації науки та промисловості. У 1924 році він був членом комісії при Народному Комісаріаті охорони здоров'я з видання Державної фармакопеї та членом Фармакопейного комітету у Москві, у 1926 році – членом Вченої Медичної Ради Народного Комісаріату охорони здоров'я УРСР. У період з 1925 по 1938 роки Валяшко М.О. був відповідальним редактором Українського хімічного журналу, а з 1932 року – членом Президії Комітету хімізації при Держплані СРСР.

Із 1898 року він був членом російського фізико-хімічного товариства, а після вибрання його у Всесоюзне хімічне товариство імені Д.І. Менделєєва був головою Харківського відділення та членом Президії оргбюро Товариства. Валяшко М.О. був головою оргкомітету щодо скликання VI Менделєєвського з'їзду, який відбувся у 1932 році в Харкові. У 1937 році йому присвоєно вчений ступінь доктора фармацевтичних наук. У 1941 році М.О. Валяшка обрали почесним членом Всесоюзного хімічного товариства імені Д.І. Менделєєва. М.О. Валяшко започаткував сучасний і сьогодні науковий напрямок щодо вивчення взаємозв'язку хімічної будови речовин з їх біологічною дією. Він – автор понад 90 наукових праць, в тому числі монографії «Розвиток поглядів на внутрішню будову бензольного кільця». Він підготував 3 доктора і 93 кандидата наук. Валяшко М.О. був редактором відділу «Фармацевтичного журналу» і «Українського хімічного журналу». Удостоєний звання «Заслужений діяч науки

УРСР», нагороджений орденом Леніна, Трудового Червоного Прапора і медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.». Уряд України надав Миколі Овксентійовичу Валяшко почесне звання заслуженого діяча науки. Помер Микола Овксентійович 25 січня 1955 року на 84 році життя. Микола Овксентійович помер, але ж він у нашій пам'яті, в наших серцях. Колектив нашої кафедри видає вже третю монографію про історію кафедри, в якій ми згадуємо про видатних вчених-хіміків, в т.ч. і про Валяшка М. О. На будівлі хімічного корпусу НТУ «ХП» встановлено меморіальну дошку Миколі Овксентійовичу Валяшку.

Рис. 20. Меморіальна дошка проф. Валяшку М.О. на території НТУ «ХП».

В НФаУ існує лекційна аудиторія, що носить ім'я проф. Валяшка М. О. та створено скульптурну композицію, один з головних персонажів якої є саме він... Ця композиція була створена відомим харківським скульптором О. Гурбановим. В ній втілено фігури першого ректора Фармацевтичного інституту (нині НФаУ) М.О. Валяшка і ректора цього ж інституту у 1971-1979 р.р. Д.П. Сало. Завідувач нашої кафедри, проф. Сирова Г.О. в 2010 році під час роботи VII з'їзду фармацевтів України була присутня на відкритті цієї скульптурної композиції.

На адміністративному корпусі НФаУ також встановлено меморіальну дошку цьому видатному вченому.

Рис. 21. Скульптурна композиція «Особистості фармації», НФаУ, м. Харків (2010 р.)

Проф. Сирова Г.О. згадує, що коли вона в 1982-1988 р.р. була студенткою Харківського державного фармацевтичного інституту (нині НФаУ), донька М.О. Валяшка – Надія Миколаївна Валяшко викладала органічну хімію. Із спогадів Ганни Олегівни про Н.М. Валяшко: «вона була високо професійним фахівцем, хіміком-органіком, викладачем вищої школи з великої літери, яка читала нам цікаві лекції і проводила лабораторно-практичні заняття саме зі студентами моєї групи. На той час кафедра органічної хімії була розташована на вулиці Мельнікова (нині Куліковська), буд. 12, заняття починалися о 8-й годині. Ми знали, що Надія Миколаївна ніколи не запізнюється, тому і ми, студенти (навіть іноземні), намагалися завжди приходити вчасно. Вона казала, що пунктуальність передалася їй від батька. Вважаю, що не тільки пунктуальність, а і гострий розум, почуття справедливості, любов до Батьківщини, до своєї професії, до науки, до хімії і до нас – студентів».

3

**ПІСЛЯ –
РЕВОЛЮЦІЙНИЙ
ПЕРІОД
(1918-1955 Р.Р.)**

3.1 ГАВРИЛО ЮХИМОВИЧ ТИМОФЄЄВ

Народився Гаврило Юхимович 22 березня 1881 року в м. Харків. Навчався у 1-й Харківській гімназії, яку закінчив із золотою медаллю. Вищу освіту отримав на фізико-математичному факультеті Харківського університету, який закінчив з дипломом 1-го ступеню у 1903 році. Під час навчання в університеті займався науковою діяльністю – вивчав роль хімічної взаємодії в процесах розчинення. Після закінчення університету отримав запрошення від П.Д. Хрущова в лабораторію селища Карасівка Харківського повіту, де займався електрохімічними дослідженнями. Під керівництвом Хрущова П.Д. Гаврило Юхимович виконував роботу «Електролітична дисоціація та концентраційні гальванічні пари». Після повернення до Харкова восени 1903 року Тимофєєв Г.Ю. працював асистентом на кафедрі неорганічної хімії Харківського університету. Після складання магістерських екзаменів (1906 р.) та читання двох пробних лекцій («Кристалізація розчинів сумішей солей» та «Гаутомерія» у 1907 році) був зарахований до приват-доцентів Харківського університету. Гаврило Юхимович викладав аналітичну хімію на медичному факультеті та загальну хімію на фізико-математичному факультеті Харківського університету.

Він був блискучим лектором та приділяв велику увагу демонстраційним дослідом. У 1907 році Тимофєєв Г.Ю. брав участь в I-му Менделєєвському з'їзді. У 1908 році він отримав перше закордонне стажування в лабораторії Бредіга в м. Гейдельберг, де вивчав реакцію розкладу мурашиної кислоти на водень та вугільний ангідрид під впливом металевого родію. Крім наукової роботи, Тимофєєв Г.Ю. цікавився викладанням хімічних дисциплін в Гейдельбергу та

практикумом з фізичної хімії. У 1909-1910 роках він брав участь в роботі XII-го з'їзду російських натуралістів та лікарів у Москві.

Протягом 1910-1912 роках Тимофєєв Г.Ю. виконував велику наукову роботу по вивченню впливу тиску на електрорушійну силу в лабораторії Когена в Утрехті (Голандія) для отримання професорського звання. В 1911-1912 роках Тимофєєв Г.Ю. брав участь у складанні харківського видання «Народна енциклопедія».

В 1913 році він успішно захистив магістерську дисертацію. З 1914 році він займається вивченню питань хімії неводних розчинів. Метою цієї роботи було встановлення впливу природи розчинника на протікання хімічних реакцій.

Під час війни 1914 року під його керівництвом розроблялись методи одержання колоїдного срібла, фітину та інших фармацевтичних препаратів.

Рис. 22. В науковому диспуті приймають участь приват-доцент Г.Ю. Тимофєєв (сидить другий праворуч) та студент Л.М. Андреасов (стоїть у центрі) (1915 р.)

Після захисту дисертації Тимофєєв Г.Ю. проводив практичні заняття з кількісного аналізу та фізичної хімії для хіміків та читав загальний курс хімії для

фізиків. Також він викладав неорганічну хімію в жіночому медичному університеті, де в 1915 році був обраний професором. У 1916 році Тимофєєв Г.Ю. став членом фізико-хімічної спілки при Харківському університеті. З 1917 року він керував кафедрою аналітичної хімії в гірничому інституті м. Єкатеринослав. Одночасно брав участь в організації університету, де спочатку працював проректором, а потім ректором. Після повернення до Харкова в 1921 році він завідував кафедрою неорганічної хімії в Харківському інституті народної освіти.

З 1922 року по 1924 рік Тимофєєв Г.Ю. був деканом факультету професійної освіти. Одночасно він читав лекції у ХМІ, де очолював кафедру у 1920-1926 роках. У 1922 році Тимофєєв Г.Ю. був обраний почесним секретарем III-го Менделєєвського з'їзду по чистій та прикладній хімії в Петрограді та взяв участь у Всеукраїнському науково-технічному з'їзді у Харкові. Тимофєєв Г.Ю. був першим завідувачем кафедри хімії ХМІ. У 1924 році Тимофєєв Г.Ю. був членом Президії Харківської губернської спілки друзів хімічної оборони і хімічної промисловості. Тимофєєв Г.Ю. активно займався громадським життям, був чудовим лектором і передав свої знання наступникам, які достойно продовжують його вчення. Після його передчасної смерті у 15 лютого 1926 р. кафедру керував проф. Голєв Ф.П.

3.2 ЄВГЕН МИКИТОВИЧ ГАПОН

Гапон Євген Микитович (1904-1950 р.р.) – український учений-хімік, спеціаліст в області фізико-хімії ґрунтів. Гапон Є.М. розробив теорії іонного

обміну, гідратації та термодинаміки. Він –доктор хімічних наук, професор Харківського медичного інституту і Московської сільськогосподарської академії наук імені К.А. Тімірязєва. Народився Євген Микитович 23 січня 1904 року в селі Василівка Катеринославської губернії. У 1920 році закінчив Полтавську гімназію (Олександріське реальне училище). З гімназійних товаришів надалі підтримував дружні стосунки з Д.Д. Іваненко. У 1924 році Є.М. Гапон поступив на хімічний факультет Харківського державного університету. Будучи ще студентом другого курсу Євген Гапон одночасно став аспірантом кафедри неорганічної хімії, а також учнем професора Г.Е. Мухіна

У 1929 році Є. М. Гапон був обраний професором, завідувачем кафедри неорганічної хімії ХМІ (1929-1930 р.р.). За період з 1925 по 1932 рік опублікував 58 наукових статей в міжнародних періодичних виданнях. В них він досліджував питання термодинаміки, кінетики, гідратації, комплексоутворення, полімеризації, електрохімії, колоїдної хімії, фотохімії та інші проблеми. Восени 1930 року в Московській сільськогосподарській академії імені К. А. Тімірязєва був оголошений конкурс на вакантні посади професора колоїдної хімії та доцента фізичної хімії. За конкурсом завідувачем кафедри фізичної хімії був обраний професор Є. М. Гапон. У 1931 році Є. М. Гапону було присуджено малу премію імені Д.І. Менделєєва за ряд робіт з теорії розчинів, зокрема, про метод визначення ступеня гідратації. У 1932 році Є. М. Гапон спільно з фізиком-теоретиком Д. Д. Іваненко запропонували протонно-нейтронну теорію будови ядра атому, відповідно до якої ядро атому складається з протонів і нейтронів, які, як і електрони, відносяться до елементарних частинок. Як розвиток цієї моделі вони висунули концепцію ядерних оболонок - першу оболонкову модель ядра Іваненко-Гапона, яка зіграла фундаментальну роль в ядерній фізиці. У 1936 році без захисту дисертації він отримав вчений ступінь доктора хімічних наук за експериментальні і теоретичні роботи по кінетиці хімічних реакцій: швидкість полімеризації і кінетика кристалізації.

Окрім лекційної та наукової діяльності вчений займався суспільною роботою. Він брав участь у роботі різноманітних студентських організацій

Харківського університету. У роки війни Є.М. Гапон брав активну участь у роботі Штабу протиповітряної оборони. Ним була організована майстерня з ремонту протигазів. У 1944 році Є.М. Гапон разом з Д. Д. Іваненко почали біофізичні дослідження із застосуванням радіоактивних ізотопів. Близько 40 наукових робіт Є.М. Гапона присвячені питанням фізико- хімії ґрунтів. Останні роки вчений працював над теорією іонного обміну та адсорбції, гідратації іонів і ґрунтознавства, вивчав механізм фіксації атмосферного азоту мікроорганізмами і будову ґрунтових колоїдів. Він брав участь в розробці теорії іонообмінної хроматографії. Помер Є. М. Гапон у 1950 році.

3.3 ТОВІЙ ВІКТОРОВИЧ АСС

Асс Товій Вікторович народився в 1896 році у Харкові в родині ремісника-шпалерника. Він навчався у 3-й Харківській гімназії, яку закінчив у 1916 році, а в 1917 році став студентом хімічного відділення Харківського університету. Зі студентських років Т.В. Асс працював у студентських наукових хімічних гуртках підвищеного типу. У 1922 році він отримав диплом про вищу освіту у новому інституті, створеному після реорганізації університету, – інституті народної освіти. Після закінчення інституту його залишили аспірантом на кафедрі фізичної хімії, яку очолював проф. Тимофєєв В.Ф. Після смерті Тимофєєва В.Ф. кафедру очолив проф. Щукарьов О.М. У 1925 році, після закінчення аспірантури, відбувся публічний захист аспірантської роботи на тему: «Влияние нейтральных солей на скорость мультаротации глюкозы». У тому ж

році Товій Вікторович був переведений на посаду наукового співробітника науково-дослідної кафедри фізичної хімії.

Педагогічна діяльність Товія Вікторовича почалася з 1923 року. Він працював викладачем хімії в різних інститутах – Інституті народного господарства, Комуністичному університеті. У 1925 році його запросили на посаду старшого асистента хімічного відділення Інституту робітничої медицини і в 1928 році його було переведено завідуючим цього відділення. Також з 1928 року він читав самостійний курс фізичної хімії в ХМІ. За конкурсом в 1928 році Т.В.Асса було обрано професором, завідувачем кафедри загальної хімії ХМІ. З цього часу він став завідувачем кафедри фізичної хімії Харківського фармацевтичного інституту. Одночасно він керував дослідницькими лабораторіями в різних інститутах – Інституті прикладної хімії, Інституті праці, прикладної хімії, Українському інституті експериментальної медицини та ін.

В 1927 році Т.В. Асс був у науковому відрядженні в Німеччині, працював у фізико-хімічному інституті Лейпцизького університету під керівництвом проф. Беттгера Й.Ф. В 1930 році Т. В. Асса за конкурсом обрано професором, завідувачем кафедри загальної хімії Харківського медичного інституту. В червні 1936 р. ВАК присудив Т. В. Ассу вчену ступінь кандидата хімічних наук без захисту дисертації. З 1930 р. по 1955 р. він працював завідувачем кафедри неорганічної хімії ХМІ. В 1941 році разом з медичним інститутом він був евакуйований у м. Чкалов (нині Оренбург), де продовжив керувати кафедрою загальної хімії. В складних умовах евакуації була організована кафедра і налагоджений педагогічний процес. В той час не припинялась і наукова робота. Товій Вікторович брав активну участь в роботі науково-технічної ради Чкаловської облради депутатів трудящих, багато часу і енергії віддавав консультативній роботі на підприємствах і заводах міста. По завданню науково-технічного комітету при обласному виконкомі Т.В.Ассом було виконано ряд наукових тем (питання корозії, отримання бромиду з Сольїлецьких шахтових вод та ін.). Він виконував дуже важливу практичну роботу для воєнної промисловості «Хромування металів».

Після повернення з евакуації кафедра була розміщена на новому місці. Під керівництвом проф. Т. В. Асса вона була добре обладнана у відповідності до потреб навчальної і наукової роботи.

Товій Вікторович був цінним спеціалістом в хімії та медицині, він створив базу для наукової роботи в цих областях, вона була єдиним місцем у Харкові, де проводилася наукова робота не тільки співробітниками його кафедри, але й інших, зокрема фізичної хімії.

Проф. Т. В. Асс є автором 30 наукових праць, під його керівництвом підготовлено і захищено 5 кандидатських дисертацій. З 1940 по 1949 рік проф. Т. В. Асс був ученим секретарем Ради ХМІ. Товій Вікторович був справжнім викладачем, кваліфікованим лектором, але в той же час вимогливим, суворим учителем. Він добре розумів студентську аудиторію, завжди відчував, коли людина потребувала допомоги і радо допомагав.

Т.В. Асс користувався авторитетом і серед викладачів, і серед студентів, в 1945 р. він очолював студентський агітколектив.

3.4 ЮРІЙ ОРЕСТОВИЧ ГАБЕЛЬ

Юрій Орестович народився в Харкові 29 листопада 1891 р. в родині службовця. Батьки за участь у революційній діяльності 80-х років XIX ст. були в'язнями Петропавлівської фортеці, в якій батько в одиночній камері просидів два роки, а мати один рік.

Після визволення батьки Габеля Ю.О. були заслані до Сибіру у м. Балаганськ.

Після закінчення строку заслання родина Габель переїхала до міста Харків. Після закінчення гімназії із золотою медаллю, Юрій Орестович вступив до Харківського університету на фізико-математичний факультет, який закінчив за хімічною спеціальністю з дипломом першого ступеня у 1914 році.

Після закінчення університету він працював хіміком у лабораторії Південних залізних доріг, а у 1915 році був залишений при кафедрі органічної хімії Харківського університету для підготовки до професорського звання та незабаром отримав місце асистента на цій кафедрі.

З цієї миті уся наукова, педагогічна та суспільна діяльність Габеля Ю.О. була тісно пов'язана з Харківським університетом.

Але ж Юрій Орестович крім Харківського університету багато і плідно працював у багатьох Харківських вищих навчальних закладах та науково-дослідних інститутах: ветеринарному, сільськогосподарському, хіміко-фармацевтичному університетах, коксо-хімічному, фармацевтичному технікумах, робочому університеті, промисловій академії.

Після представлення дипломної роботи «Вплив світла на електропровідність йодного меркурію в ацетоні» в 1915 році отримав звання кандидата природничих наук.

Вчителем Юрія Орестовича був проф. К.А. Красуський, який починав свій науковий шлях асистентом Д.І. Менделєєва, а в майбутньому став членом-кореспондентом Академії наук СРСР, завідувачим кафедрою органічної хімії. Працюючи в двадцятих роках минулого століття в Інституті прикладної хімії, Габель Ю.О. вивчав хімічний склад тютюну, працював за сумісництвом у Харківському ветеринарному інституті, на виробництві фармацевтичних препаратів, створеному Харківським медичним товариством.

Він читав курс хімії в Робітничому технікумі, у хіміко-фармацевтичному технікумі, працював у редакції «Українського хімічного журналу» секретарем.

З 1931 по 1949 р.р. він був завідувачем кафедри органічної хімії медичного інституту. У курсі органічної хімії він намагався показати роль хімії в розвитку медичних наук, важливість знань основ органічної хімії для лікаря.

У 30-ті роки разом з групою учнів і співробітників Габель Ю.О. займався дослідженням біологічно активних речовин, зокрема, синтезом похідних барбітурової кислоти, багато з яких з успіхом використовуються як снодійні та анестезуючі засоби, а у 1940 році він захистив дисертацію «Химия барбитуровой кислоты» на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук.

У 1941 році вийшов у світ підручник Ю.О. Габеля «Гетероциклические соединения» (Л.-М. Госхимиздат, 1941, 288 с.). Під керівництвом Ю.О. Габеля проводились роботи із синтезу та дослідження похідних сульфаніламідів, зокрема був синтезований норсульфазол.

В 1945 р. Габель Ю.О. створив кафедру хімії гетероциклічних сполук, яка була першою в країні та став директором Інституту хімії.

У 1947 році під керівництвом Ю.О. Габеля були розпочаті роботи з отримання синтетичних аналогів пеніциліну, він публікує велику оглядову статтю про антибіотики, ним була вперше запропонована хімічна класифікація антибіотиків.

Напередодні війни Ю.О. Габель та його співробітники розпочали дослідження в галузі сульфаніламідних препаратів. Під час евакуації Харківського медичного інституту до міста Чкалова досліді Юрія Орестовича призупинились.

Але він займався вивченням отруйної речовини, що містилася в просі, покинутому на полі взимку. Це була одна із складових частин великої роботи харківських медиків у Чкалові, пов'язаної з вивченням септичної ангіни.

У педагогічній діяльності Ю.О. Габель надавав велике значення лекційному асистуванню з хімічних дисциплін. Ще у двадцяті роки, коли він асистував професору К.А. Красуському, було надруковано його «Керівництво до лекційних дослідів з органічної хімії».

У післявоєнні роки, після повернення до Харкова, Юрій Орестович продовжив роботу в університеті, поєднуючи її як і раніше, з завідуванням кафедрою в медичному інституті.

При його відділі в Інституті хімії постійно працював науковий семінар, поєднуючий інтереси хіміків, біологів та медиків. Вчений читав курс органічної хімії студентам біологічного факультету.

Ю.О. Габель випустив «Педагогічний заповіт», в якому дав коротенькі зауваження для викладача. Ці постулати, написані півстоліття тому, дуже актуальні і в наші часи.

Ю.О. Габель виконував громадську роботу в осередках Іоброхіма, Авіахіма, ОСО-Авіахіма, читав популярні лекції, працював секретарем редакції Праць VI Менделєєвського з'їзду.

Тяжка хвороба, нажаль, перервала діяльність Юрія Орестовича. У травні 1949 року Ю.О. Габель помер у розквіті своєї наукової, педагогічної та суспільної діяльності.

Після смерті Ю.О. Габеля у 1949 році кафедру органічної хімії очолила доцент **Корольова В.І.**, яка працювала завідувачем 5 років по 1954 рік.

Вона захистила кандидатську дисертацію за темою «Синтез похідних в ряді тетрагідрохіноліну».

4

СУЧАСНИЙ

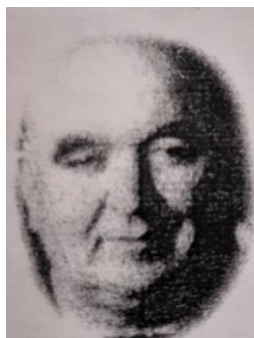
ПЕРІОД

(1955 р. –

ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС)

+

4.1 ФЕДІР МАТВІЙОВИЧ ГЛЄБОВ

У 1955 році широко відзначалося 150-річчя Харківської вищої медичної школи. У ювілейний рік ХМІ мав чотири факультети: лікувальний, педіатричний, санітарно-гігієнічний та військовий. Інститут працював в складі 53 кафедр, які очолювали 43 професори та доктори наук і 10 доцентів. І в цьому ж році було створено кафедру загальної хімії, єдину на той час. Завідувачем кафедри був доцент Федір Матвійович Глєбов (1904-1964 р.р.), який очолював кафедру з 1955 до 1962 р.р.

Народився Федір Матвійович 18 травня 1904 року в багатодітній сім'ї (село Борсків, Вінницька область, Тиврівський район, тоді – Подольська губернія), в робітничій сім'ї.

Його трудова діяльність почалася у якості плотника-будівника цукрового заводу. Федір Матвійович навчався у Сільськогосподарському інституті з 1924 по 1926 роки. У 1930 році він закінчив Хімічний інститут ім. К. Лібкнехта (м. Кам'янець-Подільськ), який готував передусім інженерів для цукрових заводів Поділля. Тож, після навчання, отримавши спеціальність інженера-хіміка, Федір Матвійович був помічником директора на цукровому заводі.

Також він проявив себе як викладач і науковець. З одного боку, він працював у Школі Старшого Начскладу МВО (1932 рік), потім викладачем хімії у пожежному технікумі МВС (1935 рік) та в Українському інституті удосконалення лікарів (1936 рік). У 1941 році Федір Матвійович закінчив Вечірній університет марксизму-ленінізму, був секретарем партійного бюро ХМІ (з 1950 року по 1951 рік). Він був на посаді асистента кафедри гігієни

харчування ХМІ (з 1946 року), потім – на посаді доцента (1950-1955 р.р.), та на посаді завідуючого кафедри загальної хімії ХМІ (1955-1962 р.р.). З іншого боку, він займався наукою: працював науковим співробітником в Українському санітарно-хімічному інституті з 1938 року. Його праця була направлена на кількісне визначення кальцію в продуктах харчування та в крові людей, які харчуються хлібом, збагаченим солями кальцію. Завдяки цьому у 1950 році Глебов Ф.М. захистив дисертаційну роботу і у 1952 році отримав звання доцента.

Федір Матвійович багато займався напівмікроаналізом, завдяки чому було видано «Посібник з якісного хімічного напівмікроаналізу» (1959 рік) та «Учбово-методична рекомендація до лабораторних занять» (1959 рік) для студентів медичного інституту. Даний метод студенти застосовували в учбовому процесі, оскільки працювали з невеликими кількостями речовин.

З 1955 по 1962 р.р. Федір Матвійович працював завідувачем кафедри загальної хімії ХМІ.

Рис. 23. Завідувач кафедри, доц. Ф.М. Глебов(сидить другий ліворуч) з колективом кафедри загальної хімії (1960 р.)

За своє життя Глебов Ф.М. був дуже активною людиною, мав організаторські здібності і приймав активну участь у соціальному житті

інституту, користувався авторитетом у співробітників та студентів. Також він пропагував атеїстичні настрої перед населенням, завдяки чому було видано «Хімія в боротьбі з релігією».

Федір Михайлович мав багато і інших важливих професійних якостей – працелюбство, чесне та серйозне ставлення до своїх обов'язків, систематично і постійно працював над собою – підвищував свій професійний рівень, організованість та наполегливість. Він був справжнім педагогом і великим трудівником.

4.2 ЛЕОН МИХАЙЛОВИЧ АНДРЕАСОВ

Народився Леон Михайлович Андреасов (Левон Андреасянс) 13 серпня 1891 року у місті Тбілісі (Грузія, м. Тифліс). У 1916 році закінчив Харківський університет, де зокрема слухав лекції І.П. Осипова. Як згадував Л.М. Андреасов про лекції його вчителя І.П. Осипова: «Незважаючи на необов'язковість відвідування лекції із хімії на медичному факультеті університету, студенти-медики вщерть заповнювали аудиторію Івана Павловича». Леон Михайлович не пригадав жодного випадку, щоб на лекціях проф. І.П. Осипова було менш, ніж 200 слухачів – таку інформацію наводить В.Г. Камчатний в своїй монографії про проф. І.П. Осипова. Під час навчання Л.М. Андреасов працював хіміком санітарної лабораторії Судогодської земської управи, хіміком-аналітиком Ради Гірничопромисловців Півдня Росії, хіміком санітарної лабораторії Ново-Олександрівської земської управи. У вересні 1916 року, як ратник ополчення був мобілізований до лав армії – військову службу проходив у мінній лабораторії Севастопольського порту (виконував обов'язки хіміка).

З 1919 по 1941 р.р. він працював в Харківському університеті, де у 1938 році очолив кафедру загальної хімії. Наукова діяльність Леона Михайловича розпочалася в Харківському університеті під керівництвом видатного науковця професора Г.Ю. Тимофєєва (Л.М. Андреасов був його лекційним асистентом).

Згодом він і сам читав лекції з курсів «Неорганічної хімії» та «Кількісного аналізу», які захоплювали студентів цікавим матеріалом та супроводжувалися ефектними хімічними дослідями. Звання професора було присвоєно Л.М. Андреасову у 1930 році. В 30-ті роки ХХ століття стрімко розвивалося залізничне господарство, яке відчувало брак спеціалістів в цій галузі, зокрема спеціалістів - хіміків. В 1930 році у м. Харкові утворився Харківський інституту інженерів транспорту (ХІІТ), на базі якого було створено кафедру хімії, проблемна паливна лабораторія яка здійснювала контроль за якістю вугілля всіх шахт Донецького басейну. Саме з цієї кафедри почалася діяльність Л.М. Андреасова як адміністратора. Тоді це було першим призначенням Леона Михайловича на посаду завідувача кафедрою хімії ХІІТу.

Рис. 24. Зав. каф. загальної хімії, проф. Андреасов Л.М. (1962 р.)

Під час Другої світової війни до 1944 року професор Л.М. Андреасов керував кафедрою хімії Ростовського інституту залізничного транспорту, який був евакуйований до м. Тбілісі. Згодом, в тому ж році, він повернувся до роботи

в Харківський університет, але вже на посаді декана хімічного факультету та керівника кафедрою кількісного аналізу.

З 1962 по 1968 р.р. Леон Михайлович Андреасов працював у ХМІ, де він очолював кафедру загальної хімії.

Рис. 25. Зав. каф., проф. Андреасов Л.М. приймає екзамен в усній формі (1967 р.)

Учбова та наукова робота під керівництвом Л.М. Андреасова відрізнялася чіткою організацією. Дослідницька діяльність науковця була присвячена, здебільшого, проблемі розподілу карбонових кислот поміж водною та органічною фазою, питанню сольватації у неводних розчинах. Під його редакцією виходили підручники та посібники з неорганічної та загальної хімії. Загалом Л.М. Андреасов був автором близько 50 друкованих праць. Завдяки любові Леона Михайловича до історії хімії світ побачив описи життєдіяльності таких видатних вчених, як Тимофєєв Г.Є., Турбаба Д.П., Осипов І.П., Ходнев А.І. Також він був автором опису діяльності Фізико-хімічного товариства, що працювало при Харківському університеті. Діяльність Л.М. Андреасова не обмежувалася тільки науковою та адміністративною роботою.

Він мав цікаві захоплення, одне з яких фотографія. Скоріш за все, фотографією Л.М. Андреасов захопився завдяки знайомству з О.Ф. Васильєвою-Сінцовою (1875-1943 р.р.), яка на той момент також працювала в Харківському Університеті та очолювала кафедру фізичної хімії хімічного факультету. Вона була чудовим педагогом, автором учбових посібників та одним з перших в Україні дослідників в області фотохімії. Отже, Леон Михайлович займався фотографією і приділяв багато уваги вивченню наукових основ цього процесу. На кафедрі, навіть, було виділено спеціальну кімнату, що слугувала йому як фотолабораторія. Пізніше він захопився кольоровим кіно. І, як результат, захоплення переросло у факультативний курс з фотографії та кінематографії, який Л.М. Андреасов читав студентам з 1954 року. Ще одним захопленням Л.М. Андреасова була техніка. На вулицях Харкова, доволі часто, можна було побачити Леона Михайловича на мотоциклі. І навіть у похилому віці він подорожував вулицями на двоколісному мотобайку.

За свою багаторічну працю Л.М. Андреасов був вшанований керівництвом держави та нагороджений однією з вищих нагород, на той час, «Орден Леніна». Помер Андреасов Леон Михайлович 30 січня 1976 року в Харкові на 85-му році життя.

4.3 ПАВЛО МИХАЙЛОВИЧ КОЗАРЕНКО

Павло Михайлович Козаренко народився в місті Харкові в родині робітників заводу «Серп і молот» 25 лютого 1918 року. Середню освіту закінчив у 1935 році і вступив до Харківського хіміко-технологічного інституту.

Одночасно без відриву від виробництва працював лаборантом у Науково-дослідному інституті Харчової промисловості, але навчання перервала війна.

Павло Михайлович командував стрілецьким взводом 41-ї гвардійської дивізії Степового фронту. Нагороджений медаллю «За бойові заслуги». Війна для нього закінчилася на західній Україні. Після визволення України від фашистів він був направлений на завод «Степовий фронт», де ремонтувалася військова техніка, а потім працював механіком на Харківському заводі «Комсомолець». Вищу освіту Павло Михайлович завершив у Харківському державному університеті імені О.М. Горького у 1948 році, здобувши спеціальність «Аналітична хімія». Його дипломна робота була присвячена полярографічним дослідженням на візуальному полярографі, який він сам змонтував. Одразу після закінчення університету П. М. Козарезенко був прийнятий на посаду асистента кафедри аналітичної хімії ХДУ, а з 1953 року до кінця життя працював на кафедрі загальної хімії ХМІ. В ті часи викладання хімії у медичному інституті тривало півтора року і складалося з курсів неорганічної, аналітичної, органічної та фізколоїдної хімії.

Спочатку Павло Михайлович працював на кафедрі асистентом, проводив практичні заняття з усіх зазначених дисциплін. Разом з іншими співробітниками впроваджував нові лабораторні роботи, зокрема в галузі спектрального та хроматографічного аналізу.

Його наукова діяльність була присвячена вивченню вмісту деяких мікроелементів у біологічних рідинах хворих на бронхіальну астму, гіпертонію та деякі інші хронічні захворювання, а також у мінеральних водах Березівського та Миргородського джерел. У 1962 році П. М. Козарезенко захистив кандидатську дисертацію, після чого отримав вчений ступінь кандидата біологічних наук, а згодом у 1965 році звання доцента. В якості доцента він був відповідальний за курс фізколоїдної хімії. 25 вересня 1968 року Павло Михайлович був обраний на посаду завідуючого кафедрою загальної хімії ХМІ. За роки завідування читав лекції з усіх хімічних дисциплін. Він приділяв значну увагу наочності викладання, застосовуючи слайди та демонстрацію дослідів.

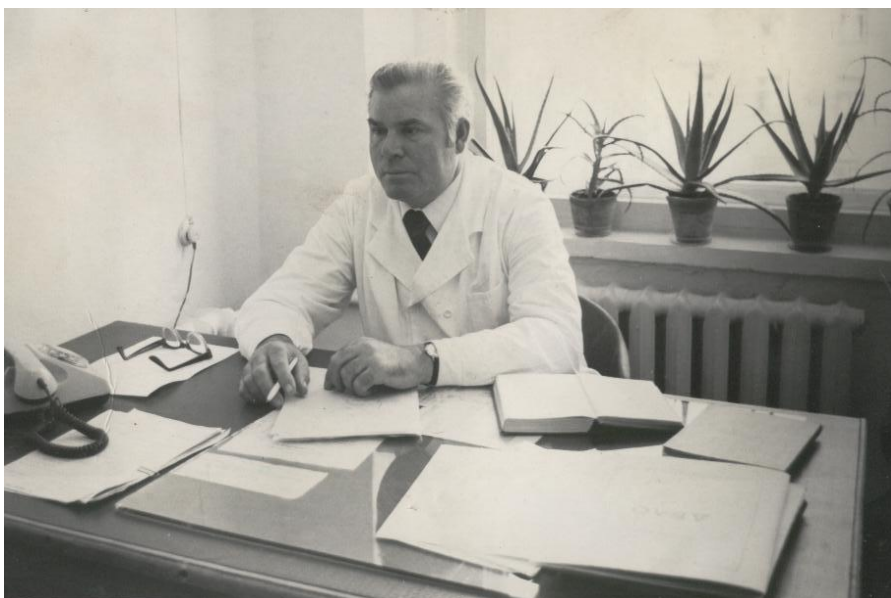

Рис. 26. Зав. каф. загальної хімії доц. П.М. Козарезенко
(1969 р.)

У 1971 році була введена нова учбова програма з хімії, внаслідок чого структура курсу зазнала значних змін.

Рис. 27. Колектив кафедри загальної хімії у 1972 році. Зав.каф.,
доц.П.М.Козарезенко (стоїть у другому ряду третій ліворуч)

Відтепер складовими частинами були:

- «Загальнотеоретичні основи хімії» (I семестр).

- «Хімія біогенних елементів» (II семестр).
- «Органічна хімія» (III семестр).
- «Фізикохімія» (IV семестр).

Ця реорганізація потребувала великої методичної роботи по написанню текстів нових лекцій, методичних вказівок для студентів та методичних рекомендацій для викладачів, яка і була успішно виконана під керівництвом та при безпосередній участі Павла Михайловича. В 60-70-х роках минулого століття в медичному інституті багато уваги приділялось питанням інтеграції та уніфікації викладання між різними кафедрами. Ці питання розглядались на інститутських науково-методичних конференціях, спільних засіданнях кафедр, засіданнях вчених рад факультетів та інституту. Кафедра хімії встановила тісні контакти з кафедрами біохімії, фармакології, ортопедичної стоматології та ін. В цьому теж була значна заслуга Павла Михайловича.

Рис. 28. Студентська конференція: «Новітнє в хімії» (1978 р.)

Основними напрямками наукової роботи кафедри в той час були:

- фізико-хімічні дослідження біологічних рідин (кров, сеча, жовч) у хворих на різні тяжкі хвороби;
- синтез, дослідження та застосування неіоногенних поверхнево-активних речовин.

Ці дослідження також проводились у тісній співпраці з кафедрами інституту та іншими учбовими та науковими закладами: лабораторією м'яких лікарських форм ХНХФІ, кафедрою аналітичної хімії ХДУ та ін.

Рис. 29. Лекцію з курсу фізколоїдної хімії читає доц. П.М.Козарезенко (1977 р.)

Життєвий шлях П. М. Козарезенка закінчився у 1978 році.

4.4 ВАСИЛЬ ГАВРИЛОВИЧ ХУХРЯНСЬКИЙ

Василь Гаврилович Хухрянський народився 5 квітня 1928 року в селі Верхня Борова Боровського району на Харківщині в селянській родині. Він

закінчив середню школу, потім фельдшерсько-акушерську школу в місті Куп'янськ (1947 р.), працював один рік санітарним фельдшером в Боровській санітарній станції та лікарні при радгоспі «20 років Жовтня». 10 років (1948-1958 р.р.) він служив в рядах радянської армії.

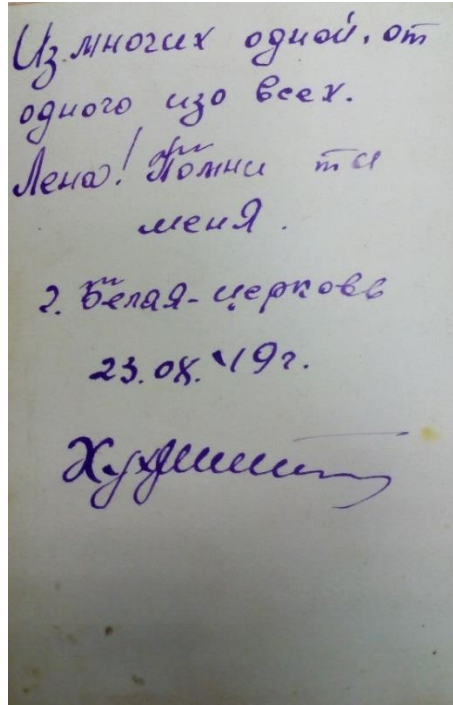

Рис. 30-31. В.Г. Хухрянський – військовослужбовець (1949 р.)

Таку фотографію з надписом подарував він своїй майбутній жінці Олені. Через три роки вони вже зробили спільний портрет, який подарували батькам.

Рис. 32. Хухрянський В.Г. з жінкою (1951 р.)

Після звільнення в запас В.Г. Хухрянський вчився в Харківському фармацевтичному інституті, який закінчив у 1964 році. Цього ж року був обраний за конкурсом на посаду молодшого наукового співробітника лабораторії гормонів Харківського НДІ ендокринології та хімії гормонів, де й працював до 1970 року. Тоді ж був обраний на посаду асистента кафедри загальної та неорганічної хімії Харківського політехнічного інституту, а в грудні того ж року – на посаду доцента кафедри. У медичному інституті працював з січня 1976 року старшим викладачем кафедри загальної хімії. Під час керівництва кафедрою доц. В.Г. Хухрянським (1978 – 1989 р.р.) було написано два базові навчальні підручники «Химия биогенных элементов» та «Биофизическая химия».

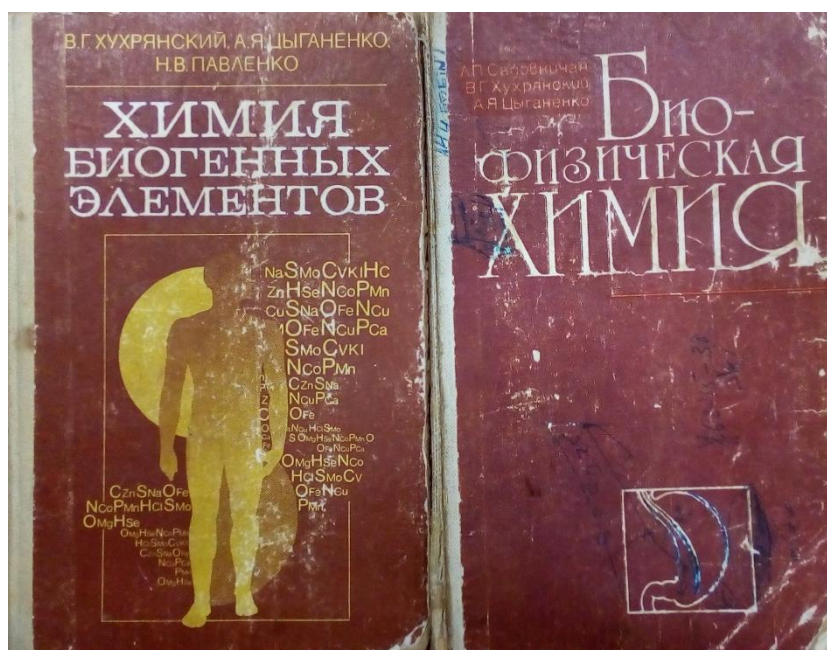

Рис. 33. Підручники, співавтором яких був доц. В.Г. Хухрянський

За роки роботи він проявив себе висококваліфікованим спеціалістом в галузі загальної та біофізичної хімії.

Василь Гаврилович успішно поєднував педагогічну, методичну, виховну роботу з науково-дослідною діяльністю. Ним опубліковано 44 статті й отримано 6 авторських свідоцтв. Під його керівництвом було виконано ряд важливих науково-дослідних тем синтез речовин, що нормалізують лецитино –

холестеринову рівновагу; вирощування культури ізольованої тканини раувольфії змінної для отримання аймаліну; вплив температури на електропровідність та дисоціацію електролітів у суміші на основі етилацетату; гігієнічне обґрунтування застосування емалей УС – 300 й 261у харчовій промисловості; дослідження пластмас, що успішно застосовуються в стоматологічній практиці.

Рис. 34. Завідувач кафедри загальної та біоорганічної хімії ХМІ,
доц. В.Г. Хухрянський (1980 р.)

В.Г. Хухрянський приділяв велику увагу розробці теми зі спектрофотричного дослідження комплексоутворення купруму з дисульфобензилрубеновою кислотою; квантово-хімічному розрахунку деяких гетероциклічних сполук; характеристики хімічного складу води Щебекінського хімічного заводу та санітарному режиму річок Ніжеголь і Сіверський Донець; дослідження сольобілізації антиокиснювачів ефірів галової кислоти; також успішно проводились дослідження та підбір корозійностійких та економічних матеріалів для медичної промисловості у виробництві аскофену; проводились розробки непаливних розчинників знежирювання магнітопроводу вбудованих

фреоностійких електродвигунів типу АВК; синтезу протикашльового препарату «Тессалон».

Рис. 35. Завідувач кафедри загальної та біоорганічної хімії ХМІ, доц. В.Г. Хухрянський при виконанні експериментального дослідження в науковій лабораторії кафедри (1980 р.)

Рис. 36. Аттестат доц. В.Г. Хухрянського (1980 р.)

Під час керівництва кафедрою доц. Хухрянським В.Г. успішно проводилась науково-дослідницька робота серед студентів усіх факультетів у вигляді двох форм: реферативної та експериментальної.

Реферативна форма роботи студентів була присвячена важливим та актуальним питанням медичної хімії та медицини, експериментальна робота була пов'язана з науковою тематикою кафедри.

Успішно та активно діяв науковий студентський гурток. Щорічно на інститутських конференціях студенти виступали з доповідями, найкращі студентські роботи направлялись на Всеукраїнські хімічні олімпіади серед фармацевтичних та медичних інститутів.

За часи роботи завідувача доц. В.Г. Хухрянського колектив кафедри підтримував науково-дослідної роботи з Харківським НДІ ендокринології та хімії гормонів, Харківським державним університетом, СКБ ПО «Укрелектромаш». НДІ хімічного машинобудування (м. Харків), хіміко-фармацевтичним заводом «Червона зірка», НДІ охорони води (м. Харків), НДІ конструювання емальної апаратури (м. Полтава).

Кафедра загальної та біоорганічної хімії виконувала НДР з кафедрами: гігієни харчування, мікробіології, гістології, ЦНДЛ.

Василь Гаврилович приділяв велику увагу методологічному та медико-біологічному напрямку викладання хімічних дисциплін.

Під його керівництвом були створені методичні вказівки для студентів з усіх хімічних дисциплін, введені нові лабораторні роботи, був виданий посібник з хімії для слухачів підготовчого відділення. Студенти вивчали неорганічну, органічну, фізколоїдну та аналітичну хімію.

На підготовчому відділенні з денною та вечірньою формами навчання та на підготовчих курсах проводилися заняття з сільською молоддю та консультації для абітурієнтів.

На основі науково-дослідних робіт на кафедрі була виконана господарчо-договірна тема, присвячена застосуванню емалів у харчовій та медичній промисловостях.

Результати цієї роботи було впроваджено у народному господарстві з економічним ефектом більш ніж 200 тис. крб.

Рис. 37. Завідувач кафедри загальної та біоорганічної хімії ХМІ, доц. В.Г. Хухрянський приймає іспит у студентів (1988 р.)

Проводилися роботи з дослідження та розробки силіконового відтискного матеріалу для використання у стоматологічній практиці.

Співробітники кафедри плідно працювали згідно договорів з вищими навчальними закладами та науково-дослідними організаціями міста (Харківський політехнічний інститут, науково-виробниче об'єднання «Карбонат», Харківський науково-дослідний інститут сироваток та вакцин імені І.І. Мечнікова).

Однією з найцікавіших була тема пошуку та дослідження воскових композицій аналогів природних восків.

За цей період співробітниками кафедри було отримано 2 патента, 40 авторських свідоцтв, десятки раціоналізаторських пропозицій, опубліковано більш ніж 100 наукових робіт.

Співробітники кафедри брали участь у різноманітних конференціях та конгресах. Помер доц. В.Г. Хухрянський у 1995 році.

В останні роки колектив кафедри підтримує тісні зв'язки з рідними доц. Хухрянського В.Г.

Рис. 38. Родина доц. В.Г. Хухрянського відвідує кафедральний музей. На фото правнук, онука, донька доц. В.Г. Хухрянського із зав. каф. кафедри медичної та біоорганічної хімії, проф. Сировою Г.О. та доц. Макаровим В.О. (2018 р.)

Вони були запрошені відвідати кафедру, кафедральний музей, їм було подаровано обидві монографії по історії нашої кафедри, що містять цікавий матеріал і про їх родича доц. Хухрянського В.Г.

Під час спілкування донька, онука та правнук звернули увагу на те, що вони не очікували, що кафедральний колектив так шанує Василя Гавриловича і зберігає пам'ять про нього. Вони надали цікаві фотографії із родинного архііву, який було використано нами при створенні цієї монографії.

Рис. 39. Родина доц. В.Г. Хухрянського з колективом кафедри медичної та біоорганічної хімії (2018 р.)

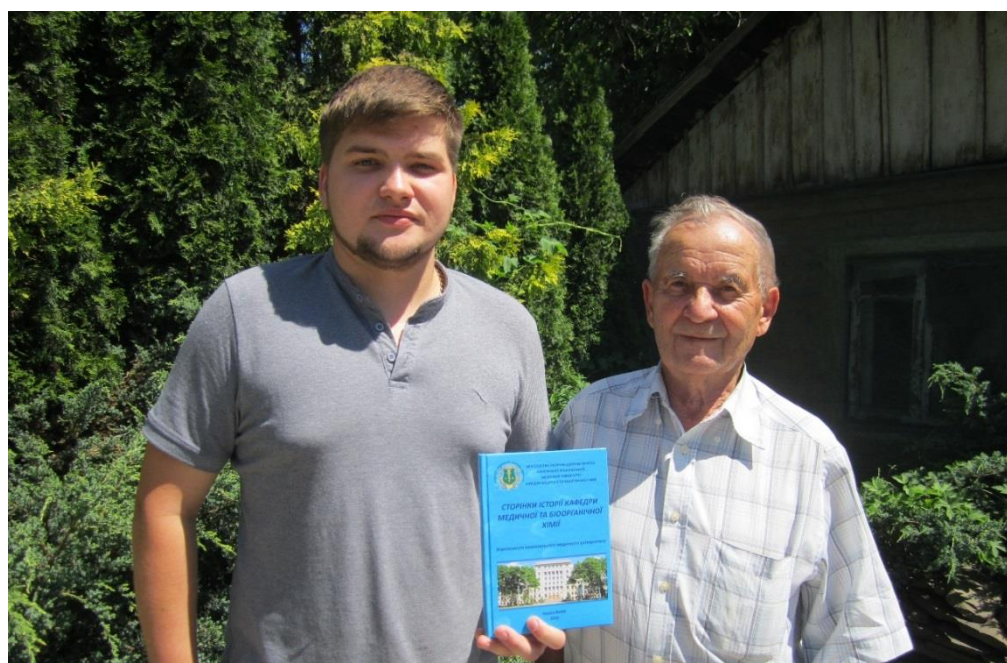

Рис. 40. Доц. Макаров В.О. дарує монографію з історії кафедри правнуку доц. В.Г. Хухрянського (2018 р.)

4.5 ЛЮДМИЛА ГРИГОРІВНА ШАПОВАЛ

Доц. Шаповал Л.Г. очолювала кафедру біонеорганічної, фізколоїдної та біоорганічної хімії протягом 15 років (1989-2004 р.р.). Під керівництвом Людмили Григорівни викладачами і співробітниками кафедри проводилась навчально-методична, наукова, навчально-виховна робота. У рамках навчально-методичної роботи були створені навчальний посібник і вся методична література для викладачів і студентів, що забезпечувало належний рівень якості знань при вивченні дисципліни «Неорганічна, фізична і біоорганічна хімія». Наукова діяльність кафедри під її керівництвом була спрямована на вивчення проблем, пов'язаних з охороною навколишнього середовища. Особливо це стосувалося районів, в яких працювали хімічні та фармацевтичні підприємства. Науковці кафедри вивчали еколого-гігієнічний вплив речовин- окиснювачів, нітрогеновмісних сумішей, фенолу і його похідних та ін. на оточуюче середовище. Підприємствам надавались пропозиції по втіленню конкретних охоронних заходів, як то методики по запобіганню потрапляння токсичних речовин у стічні води. На кафедрі також у цей період виконувалась пошукова наукова тема з питань педагогіки і психології, пов'язана з вивченням шляхів активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні хімічних дисциплін. Результатом творчих пошуків на ниві педагогіки стало втілення спочатку на кафедрі, а потім і в масштабах інституту з 1993 року рейтингової системи оцінки знань студентів. Як показує час перехід на цю систему був нагальною потребою,

здійснений своєчасно і суттєво полегшив перехід на кредитно-модульну, а потім на кредитно-трансферну систему. Колектив кафедри на чолі з доц. Шаповал Л. Г. став ініціатором проведення на постійній основі з 2003 року міжрегіональної науково-методичної конференції «Формування сучасної концепції викладання природничих дисциплін».

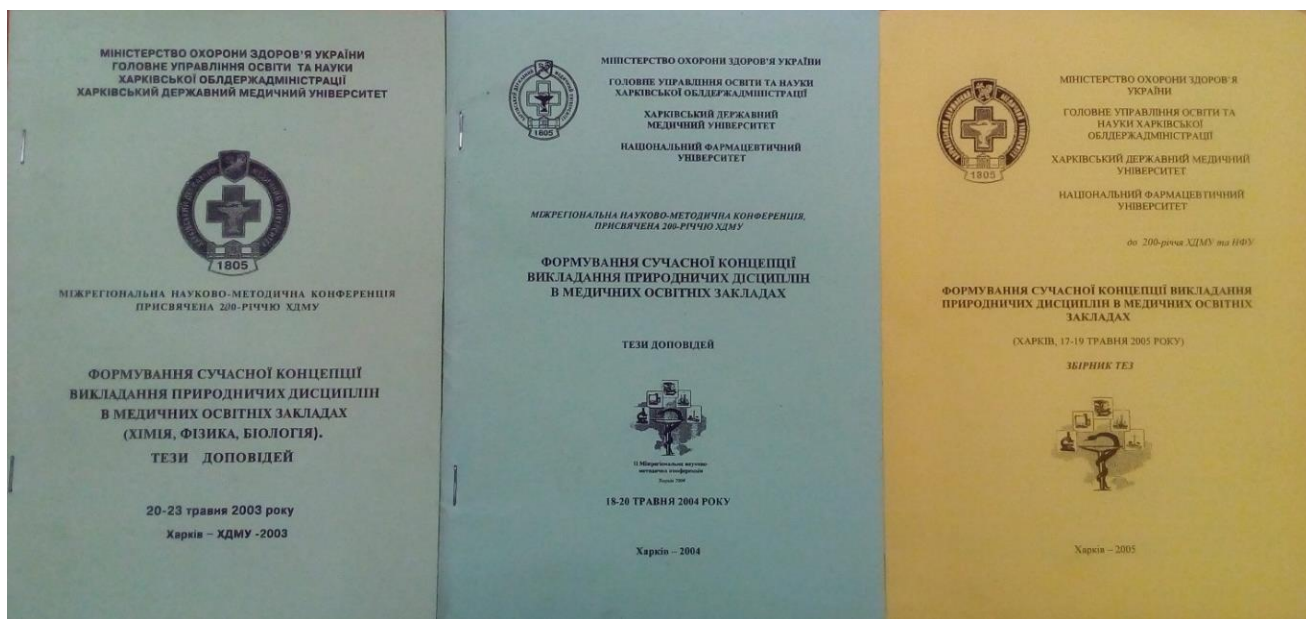

Рис. 41. Матеріали міжрегіональних науково-методичних конференцій «Формування сучасної концепції викладання природничих дисциплін у медичних освітніх закладах», започаткованих колективом кафедри на чолі з доц. Л.Г. Шаповал з 2003 р.

В теперішній час завдяки розвитку інформаційних технологій є можливість проводити ці конференції в режимі он-лайн, що дозволяє значно розширити коло учасників.

Підтвердженням плідної навчальної, методичної, наукової роботи доц. Шаповал Л. Г. є 60 статей, 15 авторських свідоцтв, 2 патенти, 10 монографій, 2 навчальних посібники, 5 рацпропозицій, понад 50 методичних вказівок для студентів.

Рис. 42. Авторські свідоцтва, співавтором яких є доц. Л.Г. Шаповал

Людмила Григорівна має високі комунікативні здібності. Тому на кафедрі в період її керівництва належним чином здійснювалась навчально-виховна робота: проводились студентські конференції, творчі вечори не тільки на кафедрі, але і в підшефному гуртожитку №6. Студенти великою шаною, повагою і любов'ю відповідали їй. Не одне покоління студентів-медиків – нинішніх лікарів з вдячністю згадують діяльність Людмили Григорівни, її науку жити і працювати з любов'ю та співстражданням до хворого, готовністю в будь яку мить прийти на допомогу.

Рис. 43. Доц. Л.Г. Шаповал проводить лабораторно-практичне заняття в групі студентів I-го курсу V медичного факультету, 2008 р.

Людмила Григорівна всебічно обдарована особистість з розвинутим почуттям естетичного смаку.

З початком роботи в якості завідувача кафедри суттєво змінився матеріально-технічний і естетичний стан кафедри завдяки ремонту і її дизайнерським здібностям.

Вона була великою прихильницею квітів, тому приміщення кафедри було оздоблено квітами. Наприклад, в коридорі був куточок – міні оранжерея, де вирощувались квіти, а стіни в коридорі прикрашали гірлянди зі штучних квітів, які на той час були в моді.

Людмила Григорівна – людина змін. Тому вона дуже любила подорожувати нашою країною. І з кожної такої подорожі привозила якісь цікавинки, наприклад, фотографії.

На кафедрі облаштовувались фотовиставки, які демонстрували найбільш яскраві куточки України. Зараз ці фотографії прикрашають музей нашої кафедри.

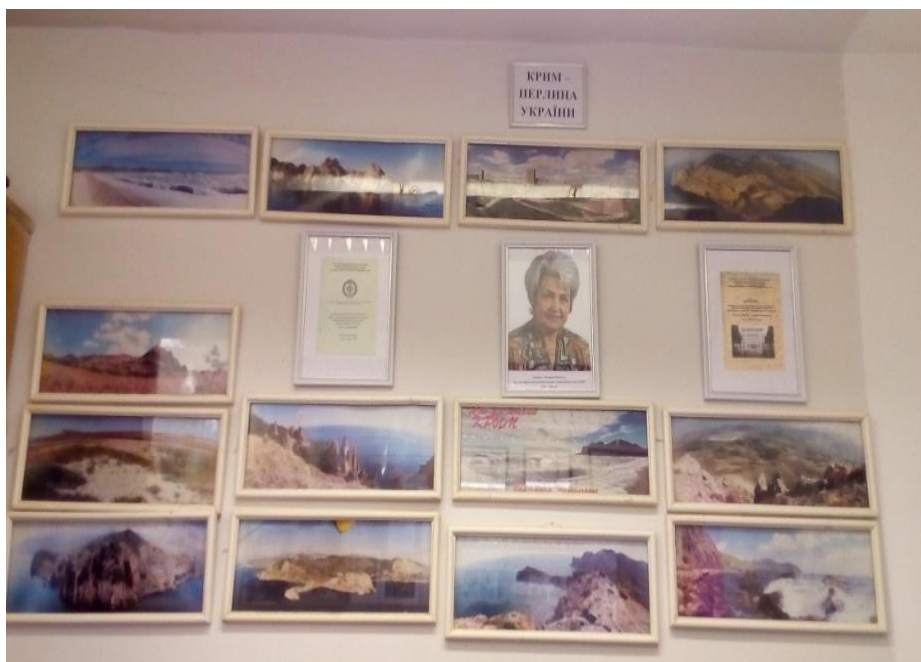

Рис. 44. Виставка фоторобіт «Крим – перлина України», створена за участі доц. Л.Г. Шаповал

4.6 ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ ЗАВГОРОДНІЙ

Проф. Завгородній І.В. – завідувач кафедри біонеорганічної, фізколоїдної та біоорганічної хімії (2004 – 2005 р.р.), медичної та біоорганічної хімії (2005– 2009 р.р.). Ігор Володимирович закінчив Харківський медичний університет в 1986 році де відтоді й працює. В 2002 році він захистив докторську дисертацію за темою: «Закономірності формування комплексу професійних чинників та профілактика їх шкідливого впливу на здоров'я робітників шкіряного виробництва» за спеціальністю «Гігієна та професійна патологія» та здобув науковий ступень доктора медичних наук, а у 2003 році він отримав звання професора.

В 2005 році Харківський державний медичний університет приєднався до Болонського процесу з метою створення єдиного Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area). В зв'язку з цим на кафедрі в 2005 році були змінені плани робіт кафедри, розроблені 2 учбових посібники, тести для контрольних завдань студентів та підсумкових модульних контролів, так як почалося викладання медичної хімії за кредитно-модульною системою. Також у цей період кафедра стала мати назву медичної та біоорганічної хімії. Під керівництвом проф. Завгороднього І.В. на кафедрі була започаткована науково-дослідна робота за темою: «Встановлення закономірностей токсикодинаміки та токсикокінетики хімічних сполук в умовах холодового стресу». Науково –

дослідна тема фінансувалася за рахунок коштів держбюджету України. Під його керівництвом виконував кандидатську дисертаційну роботу асистент кафедри Бачинський Р.О. за темою: «Токсична дія нітробензолу та метилтретбутилового ефіру при сполученні зі зниженою температурою» за спеціальністю «Гігієна та професійна патологія». Дисертаційна робота ас. Бачинського Р.О. була фрагментом НДР.

Кафедра активно займалася і виховною роботою. Під керівництвом проф. Завгороднього І.В. кафедра відповідала за студентів іноземців Маврикійського земляцтва. Студентів з Маврикію було дуже мало, але і з ними викладачі кафедри вели дуже ретельну виховну роботу: відвідували гуртожиток протягом року, відвідували Музей природи, також створено стенд про Маврикій.

Рис. 45. Колектив кафедри медичної та біоорганічної хімії у 2005 р.

Професор Завгородній І.В. і у теперішній час працює в Харківському національному медичному університеті. Він є директором Навчально-наукового інституту якості освіти Харківського національного медичного університету.

Рис. 46. Зав. каф. медичної та біоорганічної хімії проф. Завгородній І.В. та викладачі кафедри з іноземними студентами з Маврикію, 2006 р.

Ігор Володимирович Завгородній постійно підтримує дружні стосунки з нашою кафедрою.

Рис. 47. Проф. Завгородній І.В. та проф. Сирова Г.О. на виставці «Хімія осіннього подиху», яка проходила на кафедрі у жовні 2018 р.

Рис. 48. Директор ННІ якості освіти, проф. Завгородній І.В., декан VI факультету з підготовки іноземних громадян ННІ ПІГ ХНМУ, проф. Сінайко В.М., проф. Сирова Г.О. на 80-річному ювілеї доц. Макарова В.О. (30 серпня 2018 р.)

Рис. 49. Директор ННІ якості освіти ХНМУ проф. Завгородній І.В., завідувач кафедри медичної та біоорганічної хімії, проф. Сирова Г.О., декан VI факультету з підготовки іноземних громадян ННІ ПІГ ХНМУ, проф. Сінайко В.М. та співробітники кафедри вітають доц. Макарова В.О. з ювілеєм (30.08.18)

4.7 СИРОВА ГАННА ОЛЕГІВНА

Проф. Сирова Г. О. – завідувач кафедри медичної та біоорганічної хімії ХНМУ з 2009 р. по теперішній час.

Сирова Ганна Олегівна почала займатися науковою роботою ще студенткою Харківського фармацевтичного інституту: на кафедрі фармацевтичної хімії, виконала дипломну роботу за темою «Синтез та біологічна активність похідних 2-хлор-3-нітробензойної кислоти та дифеніламін-2-карбонових кислот», яку захистила в 1988 році та отримала диплом з «відзнакою».

Працюючи викладачем у Харківському медичному училищі №1 з 1999 р. виконувала кандидатську дисертацію, присвячену вивченню антистресової активності фармакологічних блокаторів ренін-ангіотензинової системи, тобто з 1999 р. пов'язала своє життя з Харківським державним медичним університетом (нині Харківський національний медичний університет), в якому почала працювати на посаді асистента кафедри фармакології та медичної рецептури з 2005 року, в цьому ж році успішно захистила кандидатську дисертацію і їй було присуджено ступінь кандидата фармацевтичних наук (шифр 14.03.05 – фармакологія).

З 2006 р. працювала на посаді доцента цієї ж кафедри. З 2007 року виконувала дисертаційну роботу на здобуття ступеня доктора фармацевтичних

наук за темою «Експериментальне та квантово-хімічне обґрунтування створення комбінованого протизапального препарату».

В 2008 році Сировій Г.О. присвоєно вчене звання доцента. 01 вересня 2009 року Сирова Г.О. була обрана за конкурсом та призначена на посаду завідувача кафедри медичної та біоорганічної хімії ХНМУ.

В 2012 році Сирова Г.О. захистила докторську дисертацію, їй було присуджено науковий ступінь доктора фармацевтичних наук (шифр 14.03.05 – фармакологія).

Рис. 50. Зав. каф. медичної та біоорганічної хімії, доц. Сирова Г.О. виконує наукове експериментальне дослідження (2010 р.)

Вона постійно підвищує свій педагогічний та науковий рівень. Має три вищі освіти: фармацевтичну (1988 р.), магістр з педагогіки («Педагогіка вищої школи», 2012 р.), хімічну (магістр, 2013 р.). Всі три дипломи з «відзнакою». В 2013 р. Сировій Г.О. присвоєно вчене звання професора кафедри медичної та біоорганічної хімії; вона дипломант XVI обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» у номінації завідувач кафедри, 2014 р., має Подяку

МОЗ України, 2015 р., «почесний доктор університету «Львівський Ставропігон», 2018 р.

Рис. 51. Зав. каф. медичної та біоорганічної хімії, доц. Сирова Г.О. захищає докторську дисертацію (19.01.12)

Рис. 52. Проф. Сирова Г.О. – дипломант XVI обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» у номінації завідувач кафедри (2014 р.)

Рис. 53. Проф. Сирова Г.О. – почесний доктор університету «Львівський Ставропігон» (2018 р.)

Сирова Г.О має більше 500 наукових та методичних праць, з них майже 400 наукового і більше 150 методичного характеру. Вона співавтор 4-х базових підручників, 25-х учбових посібників, в т.ч. 3-х з грифами МОН і МОЗ, 28 Патентів на корисну модель, 190 наукових статей, з них 45-х закордонних, в т.ч. 11 індексуються у SCOPUS, 19-ти змістовних монографій, присвячених квантовій хімії, хімічним аспектам кисню, озону, води, бурштину, глини, міді, дисперсних систем, амінокислот, квантовій фармакології, дерматофармакології, історії розвитку хімічної школи Харківщини.

Сфера її наукових інтересів пов'язана в значній мірі з вивченням фундаментальних проблем в хімії – визначенням сучасних напрямків синтезу біологічно-активних гетероциклічних сполук, молекулярного моделювання молекул органічних сполук та визначенням їх біологічної активності за допомогою сучасних методів.

Рис. 54. Проф. Сирова Г.О. та доц. Макаров В.О. проводять презентацію монографії про глину (2017 р.)

Наукові дослідження Сирової Г.О. присвячені хіміко-фармацевтичному обґрунтуванню фармакологічних властивостей композицій, що містять нітрогеновмісні органічні сполуки та кофеїн, квантово-хімічному і експериментальному обґрунтуванню створення нових вітчизняних комбінованих протизапальних та протибольових лікарських засобів на їх основі.

Результати роботи впроваджено в практику охорони здоров'я у вигляді методичних рекомендацій «Методологічне обґрунтування використання квантово-фармакологічних показників для визначення фармакокінетичних властивостей лікарських засобів» та «Доклінічне вивчення специфічної активності потенційних лікарських засобів первинної та вторинної нейропротекції».

Сирова Г.О. – керівник науково-дослідних робіт кафедри медичної та біоорганічної хімії ХНМУ. На кафедрі медичної та біоорганічної хімії ХНМУ

виконуються кандидатські дисертації, присвячені синтезу та молекулярному моделюванню біологічно активних органічних сполук різної хімічної будови. Професор Сирова Г.О. керівник 2-х кандидатських дисертацій.

Сирова Г.О. регулярно виступає офіційним опонентом при захистах докторських та кандидатських дисертацій.

Професор Сирова Г.О. – голова комісії з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту з підготовки іноземних громадян Харківського національного медичного університету, член Вченої ради ХНМУ та ННІ ППГ ХНМУ, дійсний член Міжнародної Академії Екології, академік Міжнародної Академії Екології. Сирова Г.О. постійно підвищує свій педагогічний рівень, використовує інноваційні форми і методи при викладанні.

Рис. 55. Колектив кафедри медичної та біоорганічної хімії святкує «День вишиванки» (16.05.18)

Під керівництвом проф. Сирової Г.О. на кафедрі постійно удосконалюється учбово-методичний процес.

Рис. 56. Проф. Сирова Г.О. читає лекцію з медичної хімії студентам-медикам (2019 р.)

Рис. 57. Проф. Сирова Г.О. з студентами-медиками учасниками конференції «Хімія. Екологія. Медицина» (2017 р.)

Рис. 58. Учасники міжвузівської конференції молодих вчених та студентів «Медицина третього тисячоліття»: студенти Фадєєва Анастасія, Адаму Ісааку з проф. Сировою Г.О., доц. Макаровим Г.О., проф. Книгавко В.Г. (2018 р.)

Проф Сирова Г.О. активно займається науковою роботою зі студентами.

Колектив кафедри під керівництвом проф. Сирової Г.О. регулярно проводить студентські наукові конференції з першокурсниками, що сприяє покращенню їх адаптації (особливо іноземних студентів) до нових умов навчання.

З 01.09.2009 р. по теперішній час на кафедрі медичної та біоорганічної хімії за ініціативою Сирової Г.О. було проведено більше 50 студентських наукових конференцій, присвячених різноманітним питанням хімії.

За її ініціативою на кафедрі медичної та біоорганічної хімії ХНМУ створено науковий гурток «Кофеїн», який працює вже 11-й рік на кафедрі. Велика кількість студентів починають свій шлях у науці з першого курсу на нашій кафедрі, навчаються виконувати експериментальні дослідження,

набувають досвіду, який використовують протягом свого студентського життя в науці.

Рис. 59. Студент 4-го курсу Шапошник Віктор – член СНГ «Кофеїн» бере участь у науковому експерименті з тваринами (2017 р.)

За вагомі досягнення у професійній діяльності та сумлінну працю отримала подяку МОЗ України (Наказ МОЗ України №42-Кн від 22.05.2015 р.), за сумлінну, старанну працю, бездоганне виконання своїх обов'язків та з нагоди дня медичного працівника проф. Сирова Г.О. нагороджена подякою ректора ХНМУ проф. Лісового В.М.

Вона дійсний член Міжнародної Академії Екології (МАЕ), академік МАЕ з 2016 року, академік ГО «НАН ВО України» (2019 р.).

За ініціативою професора Сирової Г.О. на кафедрі створено музей історії розвитку хімії, в якому зібрано матеріали про видатних хіміків Харківщини та видано дві монографії, присвячені історії розвитку хімічної школи Харківщини.

Рис. 60. Музей кафедри, створений в 2009-2010 н.р.

Проф. Сирова Г.О. – член редакційної колегії «Фармацевтичного журналу». Сирова Г.О. активно займається суспільною діяльністю. Вона – член Всеукраїнської громадської організації «Асоціація фармакологів України», член міжнародного союзу фундаментальної та клінічної фармакології «IUPHAR».

Рис. 61. Колектив кафедри медичної та біоорганічної хімії (2018 р.)

5

**НАВЧАЛЬНО-
МЕТОДИЧНА,
НАУКОВО-ДОСЛІДНА,
ВИХОВНА РОБОТА
КАФЕДРИ**

5.1 МИ – КОМАНДА ОДНОДУМЦІВ

«Сила команди – кожний її учасник.

Сила кожного учасника – команда»

Phil Jackson.

Взаємодія людей в колективі починається з будови довіри, тому необхідно стимулювати зусилля людей, визнавати їх успіхи, підтримувати їх в діях. Jim Stovall писав «Коли всі ми допомагаємо один одному, то – виграють всі!». Коли команда грає, як одне ціле – це визначає її успіх. Тому необхідно об'єднатися разом в колектив і працювати. Як писав відомий Henry Ford: «Об'єднатися разом – початок, бути разом – прогрес, працювати разом – успіх». Тому кожний керівник підрозділу (наприклад завідувач кафедри) шукає розумних, працьовитих співробітників і надає їм можливість працювати в колективі – в команді, при цьому ніхто не відмінює самостійність і творчий підхід. Доцільно навести вираз James Cash Penney: «Найкраща взаємодія виникає між людьми, які працюють самостійно, у згоді, в напрямку однієї мети». На сучасному етапі існує проблема якісного підбору кадрів, кадрового наповнення колективу, ефективного використання професійного, кваліфікованого і порядного співробітника.

Відомий той факт, що багато людей недооцінюють власний потенціал, велика кількість – переоцінюють, ще більше – ніколи самостійно не оцінювали. Також відомо, що не має такої людини, яка б зробила себе сама. Ми всі досягаємо цілей за допомогою інших. Навіть, якщо один співробітник працює дуже гарно, він не може замінити команду однодумців. Злагоджена команда завжди буде працювати краще, ніж талановитий самотній співробітник.

Але ж в колективі обов'язково для плідної роботи повинні бути правила спілкування, тобто корпоративна етика або культура.

Термін «корпоративна культура» з'явився в ХІХ ст., являє собою систему цінностей, переконань, зразків поведінки. Корпоративна культура народжується разом із народженням колективу, носіями культури є співробітники колективу. Корпоративна культура розглядається як потужний стратегічний інструмент, який дозволяє орієнтувати колектив на досягнення спільних цілей.

Ефективна комунікація базується на таких принципах:

- прозорості та відкритості;
- партнерства;
- толерантності;
- комплексності;
- оперативності та достовірності;
- інформативності та адекватності;
- доступності;
- стратегічного планування;
- динамічності.

Всі вони доповнюють один одного і в результаті виникає синергічний ефект. Корпоративна культура повинна існувати не лише в окремому колективі – наприклад на кафедрі, хоча це важливий її компонент, але ж існують ще і правила спілкування членів окремого кафедрального колективу 1) з іншими колегами та 2) зі студентами. Від правильного спілкування звичайно залежить і кінцевий результат.

На сучасному етапі обґрунтовано відбувається реформування вищої освіти. В системі вищої медичної освіти велике значення надається практичній направленості студента. Реформування освіти висуває нові вимоги до професійної підготовки майбутнього лікаря, який буде жити і працювати вже в інших умовах – умовах ХХІ сторіччя. Сучасна система професійної підготовки фахівця повинна не тільки розвивати інтелект студента, вона зобов'язана орієнтувати кожного на його професійну діяльність, тому зараз відбувається поступове переорієнтування навчального процесу зі знаннево зорієнтованої моделі на особистісно зорієнтовану (тобто кожен студент сприймається

викладачем як неповторна індивідуальність із активною життєвою позицією, ставленням до колективу, зі своїм світоглядом, інтелектом та професіоналізмом.

Особливо гостро проблема якості освіти постає у зв'язку з системою пріоритетів, що мають бути впроваджені в освітній процес. Суспільство знань потребує якісно іншої освіти, тому відбувається перебудова освітніх систем, їх модернізація відповідно до інноваційних проблем часу. З появою інноваційних розробок в галузі високих технологій інформація перестала бути цінністю, на сьогодні справжньою цінністю є спроможність відокремити потрібну інформацію з загального бурхливого її потоку.

Реформування вищої освіти ґрунтується на таких основних засадах, як

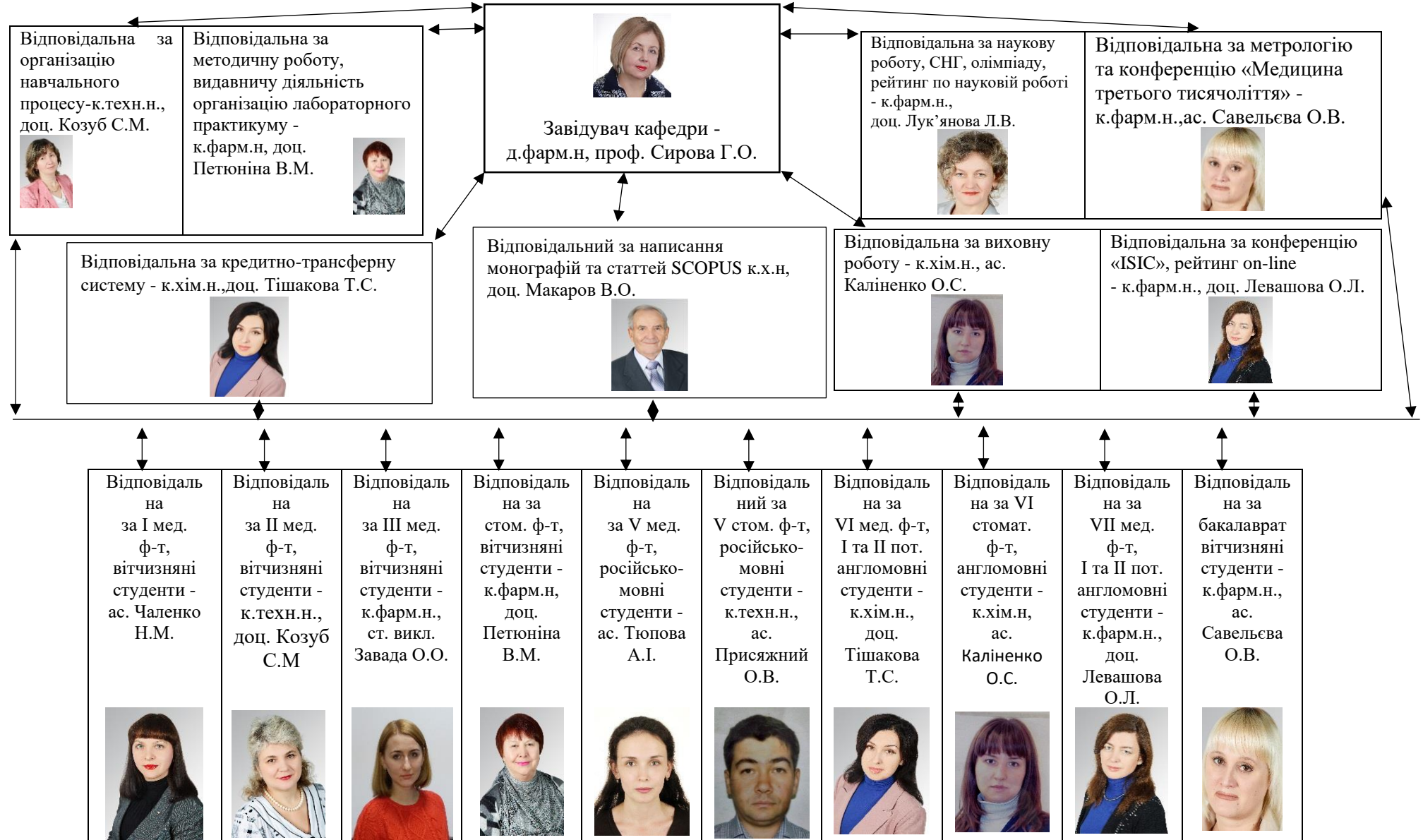
- збереження і примноження національних освітніх традицій;
- розвиток вищої освіти відповідно до світових тенденцій, інтеграція в європейський простір;
- комп'ютеризація і інформатизація навчального процесу;
- гуманітаризація і демократизація освіти, створення умов і можливостей для розкриття потенціалу особистості, самореалізації;
- впровадження сучасних технологій навчання, в тому числі інтерактивне навчання;
- теоретична і методична забезпеченість навчального процесу.

У зв'язку з тим, що кафедра є структурним підрозділом університету і ставить за мету своєї роботи якісне навчання майбутніх спеціалістів, то і робота на кафедрі організована із урахуванням всіх складових єдиної комплексної діяльності кафедрального колективу.

Завідувач кафедри координує діяльність всіх співробітників кафедри і одночасно несе відповідальність за якість роботи кожного члена кафедрального колективу.

Всі співробітники на кафедрі працюють згідно до своїх посадових інструкцій і виконують накази і розпорядження адміністрації університету.

Рис. 62 Для плідної роботи на кафедрі існує структуризація

Злагодженій роботі також сприяє наявність конкретних відповідальних за навчальні кімнати і кабінети.

Лише злагоджена, відповідальна і змістовна робота всього кафедрального колективу може бути запорукою досягнень в процесі навчання студентів: медиків, стоматологів, бакалаврів.

Якість їх навчання залежить і від можливостей викладацького колективу зацікавити першокурсників, допомогти їм адаптуватися до нових умов навчання і навіть життя.

Покращенню якості навчання студентів сприяє і позитивний приклад як завідувача, так і викладачів кафедри; тому на перше місце ми ставимо патріотичне виховання молоді, виховання своїм прикладом, професіоналізм, відповідальність, можливість працювати в єдиній команді, використовуючи позитивні індивідуальні особливості кожного, взаємоповагу та взаємодопомогу.

Важливо пам'ятати, що ми – одна команда і працювати треба так, щоб підставляти один одному не ногу, а плече, треба пам'ятати слова Ryunosuke Satoro: « По одинці ми – одна капля, разом ми – океан».

Рис. 63. Колектив кафедри медичної та біоорганічної хімії (2018 р.)

5.2 ВІД КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ ДО КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ

Входження України у цивілізоване світове товариство неможливо було без модернізації системи вищої освіти, що була направлена на підготовку спеціалістів на рівні міжнародних вимог. Тому Україна впровадила у систему освіти основні ідеї Болонської декларації 1999 року і рішенням колегії Міністерства освіти та науки України від 24 квітня 2003 року було розпочато проведення експерименту відносно запровадження кредитно-модульної системи (КМС) у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації.

КМС була запроваджена і у ХНМУ, починаючи з 2005 – 2006 н.р. Перевагами цієї системи є безперервний контроль знань студентів та їх активне навчання протягом усього семестру з метою отримання максимальних балів та вищого рейтингу серед студентів, що впливає на більш глибоке вивчення кожної дисципліни студентами.

До недоліків КМС відносяться збільшення годин, що відводяться на самостійну роботу при скороченні числа годин лекційних та практичних занять, що негативно впливає на рівень підготовки спеціалістів. КМС передбачає проведення тестового контролю, що також негативно позначається на рівні підготовки спеціалістів.

На кафедрі медичної та біоорганічної хімії ХНМУ запровадження передувало узагальненню досвіду роботи кафедри з об'єктивізації оцінки знань та умінь студентів з використанням рейтингової системи та активних методів навчання.

На кафедрі медичної та біоорганічної хімії студенти 1 року навчання протягом 1 та 2 семестру вивчають дисципліну «Медична хімія», а протягом другого семестру - дисципліну «Біологічна та біоорганічна хімія».

Протягом 2009 – 2015 навчальних років студенти вивчали дисципліну «Медична хімія» згідно програми, відповідно до якої дисципліна була структурована на 2 модулі, кожний з яких мав ще 2 змістовні модулі:

Модуль 1. Кислотно-основні рівноваги та комплексоутворення в біологічних рідинах.

Змістовний модуль 1. Хімія біогенних елементів. Комплексоутворення в біологічних рідинах.

Змістовний модуль 2. Кислотно-основні рівноваги в біологічних рідинах.

Модуль 2. Рівноваги в біологічних системах на межі поділу фаз.

Змістовний модуль 3. Термодинамічні та кінетичні закономірності перебігу процесів та електрокінетичні явища в біологічних системах.

Змістовний модуль 4. Фізико-хімія поверхневих явищ. Ліофобні та ліофільні дисперсні системи.

Погодинний тематичний план для студентів спеціальності “Лікувальна справа” виглядав наступним чином: лекції – 20 годин, практичні заняття – 50 годин, самостійна робота – 50 годин, а для студентів спеціальності “Стоматологія” він передбачав 10 годин лекцій, 40 годин практичних занять та 40 годин самостійної роботи. Лекційні заняття проводилися з використанням сучасної мультимедійної техніки, що дало змогу постійно редагувати та оновлювати лекційний матеріал, методичні матеріали для практичних занять та самостійної роботи студентів.

До підсумкового модульного контролю, який проводився у останній день занять, допускалися студенти, які не мали заборгованостей з практичних та лекційних занять, що передбачені програмою та які набрали не менше 70 балів. Якщо студент набрав меншу кількість балів до підсумкового модульного контролю він не допускався. Такий принцип примушував студентів готуватися до кожного практичного заняття. Мінімальна кількість балів за змістовний модуль, згідно яких студент допускався до складання підсумкового змістовного модульного контролю після вивчення відповідних тем модулю, складав 70 балів мінімум і 120 балів максимум. За підсумковий модульний контроль мінімально можна було отримати 50 балів і максимально 80 балів. Підсумкова оцінка визначалася за сумою балів, що були отримані на чотирьох модулях та підсумковому модульному контролю.

З критеріями рейтингової оцінки студенти знайомилися на першому практичному занятті, крім того у кожному робочому зошиті з дисциплін була наведена таблиця, в якій вказані назви кожного заняття та кількість балів, яку можна за нього отримати (від мінімальної до максимальної оцінки). На практичних заняттях студенти оцінювалися в балах, які потім переводилися у традиційну оцінку.

У другому семестрі після вивчення «Медичної хімії» студенти вивчають перший модуль дисципліни «Біологічна та біоорганічна хімія». До 2016 року згідно програми дисципліни тематичний план виглядав наступним чином: лекції – 10 годин, практичні заняття – 30 годин, самостійна робота – 50 годин для студентів спеціальності “Лікувальна справа” та “Стоматологія”. Згідно програми дисципліна була структурована на 2 змістовних модулі, після складання яких підсумкова оцінка дисципліни визначалася як середнє арифметичне двох модулів. На відміну від медичної хімії вивчення біологічної та біоорганічної хімії закінчувалося заліком: студенти мали змогу отримати від 70 (min) до 120 (max) балів.

КМС мало на меті стимулювання систематичної самостійної роботи студентів, яка передбачає виконання різних видів роботи, таких як створення таблиць, участь в олімпіаді, у роботі студентських конференцій з дисциплін та інше. За самостійну роботу студент міг отримати до 10 додаткових балів, що було зазначено у робочій програмі дисципліни.

З 2015 року ХНМУ перейшов на Європейську кредитну-трансферну систему (ECTS) організації навчального процесу, яка ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання та обліковується у кредитах ECTS. Кредит ECTS включає усі види робіт студента: аудиторну, самостійну, проходження практичної підготовки, підготовку та складання атестації, тощо. Усі відповідні положення згідно ECTS викладені у інструкції ХНМУ, за якою кафедра розробила нові робочі програми дисциплін «Медична хімія» та «Біологічна та

біоорганічна хімія» Розділ 1 «Біологічно важливі класи біоорганічних сполук. Біополімери та їх структурні компоненти».

Згідно нових робочих програм з дисциплін «Медична хімія» та «Біологічна та біоорганічна хімія», що були складені відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ» після засвоєння навчального матеріалу на останньому практичному занятті за розкладом студенти повинні були скласти диференційований залік (ДЗ). Було передбачено три рівні проведення ДЗ:

1 рівень – це вирішення пакету тестових завдань за змістом навчального матеріалу дисципліни у кількості 30 тестів з біоорганічної хімії та 45 тестів медичної хімії (відкрита база). Всі питання відкритої бази розміщені на сайті кафедри. За умови відповіді на 30 — 45 питань першого рівня студент отримує 50 балів.

2 рівень передбачає вирішення трьох ситуаційних задач (закрита база). Схожі ситуаційні задачі студенти вирішують на практичних заняттях під час вивчення дисциплін.

До другого рівня ДЗ допускаються студенти, які мають середню традиційну оцінку 3,5 та за умови, якщо вони дали правильні відповіді на 30 (з біоорганічної хімії) або 45 (з медичної хімії) питань тестових завдань першого рівня. За умови правильного розв'язання за кожну задачу другого рівня студент отримує по 10 балів (максимум 30 балів).

3 рівень – це співбесіда з викладачами (комісія у складі завідувача кафедрою, доцентів, викладача групи) у випадку отримання оцінки «відмінно» за загальною сумою балів за поточну діяльність та диференційований залік.

Безпосередньо ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів.

У порівнянні з програмою, що була складена у період організації навчального процесу за КМС, після впровадження ECTS поділ дисципліни на модулі було відмінено, а фінальне оцінювання базувалось не на підсумовуванні балів, що були отримані на чотирьох модулях та підсумковому модульному

контролі, а на складанні ДЗ на останньому практичному занятті, відповідно до розроблених на кафедрі критеріїв. Треба відзначити, що перехід до складання ДЗ підвищив об'єктивність оцінки з дисципліни та вмотивованість студентів до вивчення дисципліни з метою отримання найвищого балу.

З переходом на систему оцінювання згідно до ECTS кількість годин на самостійну роботу студентів під час вивчення медичної хімії та біоорганічної хімії збільшилася. Тобто, у системі організації навчального процесу за ECTS самостійна робота студентів стала займати ще більшу частку від загальної кількості годин на вивчення дисципліни. Тому особливу увагу було приділено розробці методичного забезпечення дисциплін, що викладаються на кафедрі. І на сьогоднішній день співробітники кафедри на 100% підготували методичне забезпечення всіх дисциплін, що викладаються студентам, трьома мовами: базові підручники, навчальні посібники, робочі зошити, методичні вказівки, індивідуальні завдання, методичні рекомендації для викладачів.

На кафедрі було створено окремий кабінет для самостійної підготовки студентів та методичний кабінет, де знаходиться міні-бібліотека (зібрана література українською, англійською та російською мовами для студентів), де студенти мають змогу у вільний час за допомогою комп'ютерів-ноутбуків підготуватись до практичних занять. Тобто колектив кафедри забезпечує формування професійних компетентностей у процесі отримання фундаментальних знань та практичних навичок з хімічних дисциплін, що знадобляться студентам, при вивченні таких дисциплін як біохімія, фізіологія, фармакологія та інші.

Підсумовуючи, можна зазначити, що перехід від КМС до ECTS в учбовому процесі підвищив зацікавленість студентів до навчання, їх власну відповідальність за свою успішність та бажання до самовдосконалення. Оцінювання діяльності студентів при ECTS організації навчального процесу дало змогу більш об'єктивно та справедливо відобразити реальні академічні та творчі досягнення студентів, що сприяє розвитку та вихованню у них

самодисципліни, а також становленню особистості лікаря. Нова та вдосконалена методологія навчального процесу дозволяє колективу кафедри активно впроваджувати основні положення Болонської концепції навчання. Але найкращі результати можливо отримати тільки за умови поєднання ECTS з традиційною методикою викладання дисципліни.

5.3 ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ХІМІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В ХНМУ

Тенденція XXI століття - це пріоритет якісної вищої освіти. Попит на вищу освіту за останні кілька десятиріч у всьому світі. Ринок освітніх послуг висуває все більші вимоги до вищих навчальних закладів, в тому числі до медичних.

Незважаючи на кліматичні умови, проблеми адаптації до чужої дійсності студенти з арабських країн, Середньої Азії, Індії, Африки та інших країн приїжджають за знаннями до України. За словами експерта в сфері освіти аналітичного центру CEDOS Єгора Стадного, Україну вибирають в основному з фінансових причин – в нашій країні недороге житло й освіта, що є важливим чинником для небагатих жителів Близького Сходу, крім того ставлення до іноземців толерантне і дружнє в нашій країні. Тому створення оптимальних умов для функціонування англomовного навчання в україномовному середовищі є першочерговим завданням для вищих навчальних закладів України.

Оскільки система міждержавних освітніх зв'язків постійно розвивається, а кількість студентів-іноземців збільшується кожного року, Харків продовжує залишатися smart city («розумним містом»). Серед закладів вищої освіти (ЗВО) України ХНМУ займає лідируючі позиції за кількістю іноземних студентів, а також першим отримав найвищий рівень акредитації - 4-ої категорії і повністю виправдовує це сьогодні. Як вважає експерт з питань вищої освіти, директор аналітичного центру CEDOS Єгор Стадний: «У нашій країні збереглися висококласні фахівці, зокрема в нейрохірургії, стоматології, ортодонції та

ортопедії. Крім того, традиційно високою залишається загальна теоретична підготовка, а також той факт, що наша технічна та медична освіта знаходяться на доброму рахунку в світі».

ХНМУ займає активну позицію щодо розвитку змісту і форми навчальної роботи згідно з принципами реалізації Болонської декларації в системі вищої медичної освіти України, яка дозволить нинішньому та майбутнім поколінням молоді отримати вищу медичну освіту на рівні європейських стандартів. Університет співпрацює з навчальними закладами країн СНД, Америки, Європи, Африки та Азії. Університет - член Міжнародної асоціації університетів світу, зареєстрованої при ЮНЕСКО, внесений до реєстру медичних університетів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).

У ХНМУ підготовка іноземних громадян проводиться з 1951 року. На даний час в університеті навчаються біля 4 тис. іноземних студентів з 43 країн світу (Марокко, Індія, Туреччина, Нігерія, Конго, Туркменістан, Узбекистан, Єгипет, Гана, Алжир, Пакистан, Ірак та ін.). Навчання іноземних студентів проводиться англійською та російською мовами. Навчання іноземних студентів в групах з викладання англійською мовою ведеться з 1996 р. Кількість англомовних студентів збільшується кожного року. Так у 2012/2013 навчальному році на першому курсі ХНМУ навчалися 648 англомовних студентів, у 2014/2015 н.р. – 729 студентів, у 2016/2017 н.р. – 936 студентів, а у 2018/2019 н.р. – 1 024 студентів.

За цей час викладання хіміко-біологічних дисциплін в нашому університеті було виявлено, що система, яка включає: тестування, усне опитування, пояснення нового матеріалу та виконання експериментальної роботи є недостатньою при навчанні студентів-іноземців, оскільки мовний бар'єр, складності міжнаціональної комунікації, різний рівень базової освіти створюють свої труднощі при вивченні цих дисциплін. Одним з пріоритетних напрямків роботи кафедри є вивчення інноваційних систем навчання з метою забезпечення покращення засвоєння матеріалу. З цією метою передбачене збільшення частки наглядного матеріалу (презентації, фільми, слайди, малюнки і таблиці), часта

зміна видів діяльності (слухаємо, пишемо, малюємо, розповідаємо) призводить до збільшення якості засвоюваності матеріалу, підвищенню зацікавленості до дисципліни, більш успішному вирішенню ситуаційних завдань і, як результат, призводить до збільшення позитивних результатів й оцінок.

Одним із сучасних методів викладання хімії іноземним студентам є використання мультимедійних презентацій в лекційному матеріалі, яка демонструє текст занять, формули, рівняння, малюнки та інші елементи, застосовується для ілюстрації теоретичних знань. При цьому збільшується обсяг матеріалу, що викладається й поліпшується наочність подачі його за рахунок кольору, звуку та руху. Дослідження інституту «Евролінгвіст» показали, що більшість людей запам'ятовують 5% почутого і 20% побаченого. А одночасне поєднання аудіо- та відеоінформації з урахуванням моторної пам'яті та її письмової фіксації підвищує запам'ятовування до 50%.

Крім того, слайди презентації можна використовувати не тільки під час лекції, а й на практичних заняттях для закріплення матеріалу, для моделювання хімічного експерименту, хімічних реакцій або для наочного уявлення об'єктів (симуляційне навчання): при демонстрації небезпечних хімічних дослідів з отруйними речовинами, при вивченні будови атомів і будови речовин, типів хімічного зв'язку, теорії електролітичної дисоціації, механізмів хімічної реакції, стереохімічних уявлень і т.п.

Особливістю хімії, як дисципліни, є обов'язкова присутність лабораторних робіт, де студенти ознайомлюються з приладами, хімічним посудом, набувають практичні навички проведення хімічного експерименту. Студент не з чуток повинен знати, що аміак і сірководень погано пахнуть, що бертолетова сіль володіє бризантними властивостями, а кисень отримується при розкладанні перманганату калію. Але багато дослідів не можуть бути продемонстровані на заняттях, і на це існує маса причин: відсутність необхідних реактивів; заборона застосування прекурсорів; надмірна небезпека проведення деяких дослідів; великі витрати часу на проведення деяких дослідів. Підвищення ефективності лабораторних робіт досягається за рахунок їх правильної організації, створення

методичного забезпечення, розробкою дослідів, які мають практичне значення. Студенти працюють в групах з урахуванням психофізіологічних особливостей, встановлюється регламент роботи. При виконанні практичної роботи вони діляться на дві основні групи, кожна з яких отримує завдання для експерименту. Пари, які отримали однакові завдання, об'єднуються, виконують експерименти, а також обговорюють отримані результати й оформляють робочі зошити. Загальні висновки студенти формулюють самостійно. Ефективним засобом оцінювання компетенції студентів можуть служити ситуаційні завдання, що застосовуються на заняттях. Такі завдання включають опис ситуації, а також містять перелік питань. Крім того, доцільно розглянути можливість завдань у вигляді дискусії, де студенти демонструють один одному різні варіанти відповідей, а викладач виступає в ролі судді.

Наявність комплексного методичного забезпечення курсу є важливим фактором якісного навчання. Він включає в себе базові підручники, посібники, курс лекцій (в паперовому та електронному варіанті); робочого зошита для практичних занять; лабораторного практикуму; тестів для самоконтролю та всіляких контролюючих матеріалів. Наявність робочого зошита на практичних заняттях, в якому підібрані завдання, є пояснення рішень найбільш складних завдань, є довідкові матеріали, все це дозволяє індивідуалізувати роботу кожного студента, який витрачає час на виконання роботи, а не на її опис. Викладач може більше часу приділяти слабким студентам або вирішувати більш складні завдання з сильними студентами. Але студент зобов'язаний самостійно описувати спостереження і формулювати висновки після виконання кожного дослідів.

У ХНМУ навчаються студенти з різних країн, тому викладачам необхідно враховувати особливості різних регіональних груп та їх особистісні характеристики і будувати специфіку педагогічного спілкування з урахуванням цих особистостей. Наприклад, головні особливості африканських студентів (англомовних): схильність до більш повільного навчання і засвоєння нових понять; підвищена реакція на «небезпеку»; інтенсивне внутрішнє життя,

мрійливість, думки про сенс життя. У той час як африканським студентам (франкомовних) притаманні: відкритість, контактність; схильність до тривожності; недолік самоконтролю. Тому специфіка педагогічного спілкування повинна виражатися в відкритості і м'якості у спілкуванні; не рекомендується застосовувати демократичний стиль спілкування; слід вести бесіди про сенс життя; особливу увагу до розвитку навичок самоорганізації та дисципліни.

Для студентів Південно-Східної Азії характерні: сильно розвинене абстрактне мислення; висока моральність і добра поведінка; високий рівень самоконтролю та дисципліни; замкнутість, неконтактність, впертість; спокійне сприйняття змін; контроль своїх емоцій, дисциплінованість. Так в специфіці педагогічного спілкування не слід лякатися обговорення складних питань дисципліни; рекомендується ставити запитання для роздумів; активно використовувати в навчанні самостійні види роботи; використовувати морально-етичну мотивацію та мотивацію особистих досягнень.

Для студентів арабських країн Близького Сходу характерні: відкритість, інтерес до інших людей; відсутність жаху критики; недисциплінованість, конфліктність, дратівливість. У процесі педагогічного спілкування слід робити акцент на дискусії в процесі навчання; спокій і делікатність у спілкуванні; розвиток навичок самодисципліни.

Основною проблемою успішного входження іноземних студентів в навчальний процес є протиріччя між рівнем готовності іноземних студентів до сприйняття навчальної інформації і вимогами вищої школи.

Сьогодні світові тенденції такі, що знання застарівають на 15% в рік, а протягом 6 років повністю оновлюються. Тому викладач повинен опановувати та використовувати інформаційні освітні технології, а з огляду на їх розвиток, постійно вдосконалювати свою інформаційну культуру, рівень професійної компетентності. У ХНМУ створена система підготовки та підвищення кваліфікації викладачів, обмін досвідом на семінарах, науково-практичних конференціях, а також забезпечення новою методичною літературою студентів і аспірантів працює сучасна бібліотека. Важливе значення в підвищенні

педагогічної майстерності має забезпечення і організація методичної роботи на кафедрі, форми якої останнім часом значно розширилися. Досвідчені викладачі беруть активну участь в складанні типових і навчальних програм з дисципліни, рецензуванні, написанні та підготовці до видання підручників, створенні аудіо-мультимедійних презентацій, вдосконаленні навчально-методичних комплексів.

Таким чином, якість освіти - це постійне професійне зростання (CPD) та навчання протягом усього життя (LLL).

5.4 НАВЧАЛЬНА РОБОТА

Кафедра медичної та біоорганічної хімії є однією з найважливіших кафедр університету, які забезпечують отримання базових знань, необхідних для подальшого якісного засвоєння професійних знань.

Для цього робота кафедри тісно координується з вимогами навчально-методичного відділу та рекомендаціями навчального управління, отримуючи розклад учбових занять кафедри, накази та розпорядження щодо організації учбового процесу.

Для підтримання державних стандартів навчання кафедра працює у відповідності з учбовими планами, які затверджуються Вченою радою ХНМУ, а планування навчальної роботи відбувається у зв'язку з робочими програмами, які зроблені на основі державних стандартів.

Саме тому на протязі десятиріч кафедрі вдається виконувати основне своє завдання - організацію і здійснення на високому рівні навчальної, навчально-методичної та виховної роботи серед студентів, забезпечення спрямованості навчального процесу на формування у студентів наукового світогляду.

Висока ефективність підготовки студентів досягається завдяки використанню в учбовому процесі майже всіх відомих видів навчальних занять: лекцій, лабораторно-практичних занять, консультацій, самостійної роботи тощо. При цьому, для оптимізації навчального плану кафедри розробляються семестрові плани заходів, що забезпечують раціональне ведення навчального процесу і засвоєння програмного матеріалу, а також плани заходів підготовки до

складання іспитів, заходів з ліквідації заборгованостей. Для всіх цих заходів обов'язково визначаються відповідальні за їх проведення та контроль їх виконання.

Головним координатором учбової роботи та основним у взаємодії між учбовою частиною та кафедрою є помічник завідуючого кафедрою – завуч. Завуч отримує усі документи для кафедри, працює з розкладом занять, займається розробкою основних заходів семестрового плану:

- складання розкладу навчальних занять (лекцій, лабораторно-практичних занять) та розкладу консультацій і відпрацювань;
- оформлення інформаційного стенду із зазначенням плану лекцій і лабораторно-практичних занять, плану чергувань викладачів на кожен день та по суботах.

Для забезпечення якісної підготовки студентів на профільних кафедрах на кафедрі медичної та біоорганічної хімії студенти вивчають дисципліни спеціально розроблені для різних медичних спеціальностей. Так, наприклад, студенти першого курсу навчання спеціальності «Лікувальна справа» та «Стоматологія» вивчають дві дисципліни на кафедрі: «Медична хімія» та «Біологічна та біоорганічна хімія». Студенти-бакалаври за фахом «Технологія медичної діагностики та лікування», вивчають курс «Медичної хімії» (1-й, 2-й та 3-й курс). Студенти-бакалаври «Технологія медичної діагностики та лікування» (2 курс та 2 курс після молодшого спеціаліста) вивчають дисципліну «Аналітична хімія». Студенти-бакалаври за фахом «Медсестринство» (денна та заочна форми навчання) вивчають дисципліну «Медична хімія». На кафедрі проводяться лекційні та лабораторно-практичні заняття для слухачів підготовчих курсів із вечірньою та заочною формами навчання.

Для підтримання рівня викладання всі викладачі кафедри постійно підвищують свій педагогічний рівень та кваліфікацію на наукових та методичних семінарах, вони ретельно готуються до проведення лекційних та лабораторно-практичних занять, з використанням додаткової літератури та використанням Інтернет-ресурсів.

Професорсько-викладацький склад кафедри, безперервно вдосконалює форми та методи викладання, створює підручники та навчально-методичні посібники, що дозволяє здійснювати виконання учбової роботи на високому науково-теоретичному рівні всім співробітникам кафедри.

Особлива увага у викладацькому процесі приділяється контролю знань студентів. Кожне лабораторно-практичне заняття побудовано таким чином, щоб можна було перевірити різні рівні знань студентів. Так, на початку заняття викладач дає студентам тести вхідного контролю з тим, щоб перевірити їх початковий рівень знань, після чого проводиться робота над помилками. Потім розглядаються теоретичні питання за планом, виконуються практичні завдання з робочого зошиту та проводиться лабораторна робота. Наприкінці лабораторно-практичного заняття студентам надається тест вихідного (кінцевого) контролю і таким чином, у журнал обліку успішності студентів виставляється комплексна оцінка.

Успішне засвоєння програмного матеріалу студентами в значній мірі досягається раціонально організованою самостійною роботою студентів, забезпеченням консультаціями, роботою з методичною літературою. В якості контрольних заходів для цієї форми навчання передбачені домашні завдання, захист лабораторних робіт, тощо.

Для постійного вдосконалення навчального процесу наприкінці кожного семестру навчального року проводиться контроль виконання заходів учбового плану завідувачем кафедри: контроль виконання загального розкладу, контроль виконання індивідуальних планів викладачів, контроль ведення журналів обліку успішності студентів, результати успішності студентів (складання диф. заліку). Це дозволяє вибрати найбільш ефективні шляхи розвитку кафедри на наступні роки.

Саме тому кожного року кількість студентів у ХНМУ збільшується, особливо за рахунок англомовних, при майже постійній кількості груп із вітчизняними студентами (таблиця 1). У зв'язку з тим, що у 2017-2018 н.р.

кількість груп з англomовними студентами перевищила за 50, в ННІ ПІГ ХНМУ був створений VII факультет з підготовки іноземних студентів.

Таблиця 1

Кількість академічних груп на 1 курсі на кафедрі медичної та біоорганічної хімії з 2009-2010 н.р. по 2019-2020 н.р.

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
I мед. факультет	10	11	11	14	16	18	15	9	10	7	10
II мед. факультет	10	11	11	13	15	17	15	8	8	7	10
III мед. факультет	7	6	6	5	5	5	5	8	9	7	10
IV мед. факультет	6	6	6	3	3	3	3	8	8	7	-
Стом. факультет	10	10	10	11	11	10	8	8	9	5	6
V факультет	10	10	12	13	22	11	9	9	9	7	4
V (стом) факультет	3	5	8	9	13	11	7	9	8	5	4
VI факультет	20	25	32	32	26	32	33	41	22	26	12
VI (ст.) факультет	7	10	8	5	6	6	6	6	9	12	12
VII факультет	-	-	-	-	-	-	-	-	22	28	24

5.5 РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ БАКАЛАВРАМИ

Після приєднання України до Болонського процесу з метою створення єдиного Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area –

ЕНЕА). Система освіти України перейшла на нову дворівневу модель вищої освіти, і одним з нових «продуктів» нашої вищої школи стали студенти бакалаври.

Згідно нової системи освіти у 2007 року на кафедрі медичної та біоорганічної хімії почали навчатися студенти бакалаври спеціальності 6.120102 «Лабораторна діагностика», які на другому курсі вивчали дисципліну «Аналітична хімія». З цієї дисципліни було розроблено та затверджено робочу програму, календарно-тематичні плани лекцій, лабораторно-практичних занять, самостійної роботи студентів та створено нові тестові завдання, варіанти контрольних завдань, тощо.

За останні п'ять років дисципліни та спеціальності за якими навчалися студенти бакалаври дуже змінилися. Так 2014 – 2015 н. р. на кафедрі розпочато викладання дисципліни «Медична хімія» для бакалаврів першого курсу спеціальності 6.120102 «Лабораторна діагностика» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за кредитно-модульною системою.

Для дисципліни «Медична хімія» за новою системою розроблено новий навчально-методичний комплекс, що включає: робочу програму з дисципліни; лекції з дисципліни «Медична хімія»; методичні вказівки для самостійної роботи студентів до практичних та лабораторних занять за всіма темами дисципліни; методичні розробки для викладачів до практичних та лабораторних занять; засоби поточного контролю знань студентів (варіанти тестових завдань, варіанти контрольних завдань, тощо); питання для диференційного заліку I та II рівнів.

У 2015 – 2016 н. р. у студентів – бакалаврів змінилась спеціальність на 224 «Технології медичної діагностики та лікування», але вони продовжили вивчати дисципліну «Медична хімія» на першому курсі та дисципліну «Аналітична хімія» на другому курсі. Згідно нової спеціальності оновлені робочі програми з дисциплін; лекції з дисциплін «Медична хімія» та «Аналітична хімія» всі лекції в мультимедійній формі; методичні вказівки для самостійної роботи студентів до практичних та лабораторних занять за всіма темами дисципліни; методичні

розробки для викладачів до практичних та лабораторних занять; також оновлені всі види контролю.

Також у 2015 – 2016 н.р. на кафедрі навчалися студенти – бакалаври II та III курсів (після молодшого спеціаліста) спеціальності 6.120102 «Лабораторна діагностика» за кредитно-трансферною системою, які вивчали дисципліни «Медична хімія» у першому семестрі та «Біоорганічна хімія» у другому. Для забезпечення учбового процесу цих дисциплін згідно типових програм, створено навчально-методичний комплекс, що має таку ж структуру, яка приведена вище для дисципліни «Медична хімія» для студентів – бакалаврів спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування».

У цьому ж навчальному році на кафедрі медичної та біоорганічної хімії стали навчатися студенти бакалаври за новою спеціальністю 223 «Медсестринство» (вечірня форма навчання), які вивчали дисципліну «Медична хімія». Для цієї спеціальності розроблено робочу програму з дисципліни; мультимедійні лекції з дисципліни «Медична хімія»; методичні вказівки для самостійної роботи студентів до практичних та лабораторних занять за всіма темами дисципліни; методичні розробки для викладачів до практичних та лабораторних занять; засоби поточного контролю знань студентів та питання до диференційного заліку.

Протягом наступних двох років дисципліни та спеціальності, за якими навчалися студенти – бакалаври загалом не змінювалися, але кожний рік викладачами кафедри оновлювався методично-навчальний комплекс для студентів (лабораторні роботи, варіанти тестових завдань, варіанти контрольних завдань, тощо). Але в 2016 – 2017 н. р. (лише один рік) на кафедрі медичної та біоорганічної хімії навчалися студенти бакалаври за спеціальністю 227 «Фізична реабілітація». Студенти цієї спеціальності один семестр вивчали дисципліну «Медична хімія». Колективом кафедри для цієї спеціальності створено повний навчально – методичний комплекс, розроблені тестові завдання згідно тематичного плану та нові лабораторні роботи.

У 2018 – 2019 н. р. на кафедрі навчалися студенти – бакалаври I та III курсів (після молодшого спеціаліста) спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» які протягом року вивчали дисципліну «Медична хімія» та студенти – бакалаври II курсу (після молодшого спеціаліста), ці студенти вивчали дві дисципліни «Медична хімія» (I семестр) і «Аналітична хімія» (II семестр). Також у цьому навчальному році навчалися студенти 223 «Медсестринство» (заочна та денна форма навчання). Для студентів всіх спеціальностей оновлено методично-навчальний комплекс. Для студентів спеціальності «Медсестринство» (заочна форма навчання) розроблено мультимедійні презентації для самостійної роботи з дисципліни «Медична хімія» (з якими можливо ознайомитися у репозитарії ХНМУ).

Викладачі нашої кафедри велику увагу приділяють лабораторному практикуму для студентів – бакалаврів, на кожному занятті студенти проводять лабораторні роботи, оцінюють і трактують їх результати, що забезпечує отримання необхідного рівня практичних навичок які знадобляться у майбутній професії.

Рис. 64. Ст. викл., к. фарм. н. Завада О.О. та ас., к. фарм. н. Савельєва О.О. проводять лабораторно – практичні заняття зі студентами бакалаврами спеціальності «Технології медичної діагностики та лікування» з дисципліни «Аналітична хімія».

Бакалаври, які навчаються на кафедрі, приймають активну участь у науковому житті кафедри. Майже кожен рік студенти бакалаври приймають участь у наукових конференціях, які проводяться на кафедрі. У січні 2016 року на базі кафедри медичної та біоорганічної хімії була проведена III Міжкафедральна наукова конференція студентів-бакалаврів «Хімія в косметології», в роботі якої приймала участь декан IV медичного факультету, доц. Ткаченко В.Л.

Рис. 65. Декан IV медичного факультету, доц. Ткаченко В.Л. привітала вступним словом учасників конференції (грудень 2016 р.).

Рис. 66. Доповідь студента II курсу групи ЛД -15 Труша Д. А., тема доповіді: «Сульфати в косметології» (грудень 2016 р.)

Рис. 67. Проф. Сирова Г.О. нагороджує переможців III Міжкафедральної наукової конференції «Хімія в косметології» (грудень 2016 р)

В січні 2017 р. на базі кафедри медичної та біоорганічної хімії була проведена IV Міжкафедральна наукова конференція студентів-бакалаврів «Хімія в косметології», в роботі якої приймали участь проректор з наукової роботи, професор, заслужений діяч науки і техніки України М'ясоєдов В. В., директор Навчально-наукового інституту післядипломної освіти ХНМУ, професор В'юн В. В., декан IV медичного факультету, доц. Ткаченко В.Л.

Рис. 68. Журі IV Між кафедральної наукової конференції студентів-бакалаврів «Хімія в косметології» (січень 2016 р.)

Рис. 69. Доц. Макаров В.О. зі студентами бакалаврами спеціальності «Фізична реабілітація демонструє, як перевірити якість косметичної глини (січень 2016 р.).

Рис. 70. Проф. Сирова Г.О. та декан IV медичного факультету, доц. Ткаченко В.Л. нагороджують переможців IV Міжкафедральної наукової конференції студентів-бакалаврів «Хімія в косметології» (січень 2016 р.)

У 2018 – 2019 н. р. студенти – бакалаври I курсу спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» приймали участь у створенні виставки «Навколишній світ очима студентів бакалаврів».

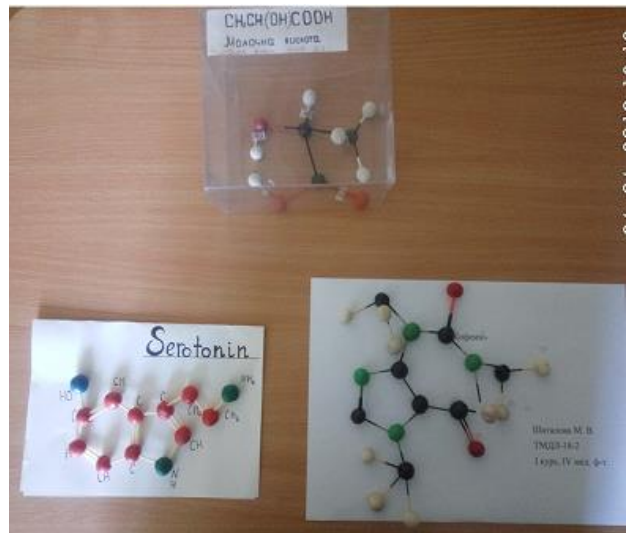

Рис. 71. Виставка робіт студентів працювала на кафедрі у травні 2019 р.

Рис. 72. Доц. Тішакова Т.С. та студенти – бакалаври I курсу спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» з власними роботами. (травень 2019 р.).

Участь студентів бакалаврів в роботі наукових конференцій, на яких поєднується розгляд теоретичних і практичних питань, збагачує їх, сприяє

вдосконаленню навичок науково-дослідницької роботи, формує або коригує індивідуальний стиль спілкування з аудиторією, дозволяє придбати досвід участі в науковій дискусії, спонукає до творчого сприйняття навчального матеріалу з урахуванням нових наукових досягнень.

5.6 МЕТОДИЧНА РОБОТА

Згідно діючої в ХНМУ ECTS навчання до 50 відсотків навчального часу відведено на самостійну роботу студентів. І цей прийом виправданий тому що сучасний лікар, освіта якого відповідає високим галузевим стандартам, повинен вміти працювати з літературою, постійно поповнювати і оновлювати свої знання.

Навчити цьому студента – майбутнього лікаря покликані ми – його викладачі.

Найскладніше завдання стоїть перед викладачами, які працюють зі студентами першого курсу. Цим студентам потрібна допомога в адаптації до нових вимог і мов навчання, їх треба навчити вчитись.

Тому надзвичайно важливою складовою роботи нашої кафедри, яка сприяє реалізації складних завдань в роботі з першокурсниками, є методична робота. Належне забезпечення навчально-методичними матеріалами є заставою якості навчальної діяльності студентів.

Кафедра медичної та біоорганічної хімії при вивченні дисциплін «Медична хімія» і «Біологічна та біоорганічна хімія», розділ 1 «Біологічно важливі класи. Біополімери та їх структурні компоненти» рекомендує студентам в якості джерел інформації найсучасніші базові підручники, в створенні яких приймали участь викладачі нашої кафедри: «Медична хімія» (з грифом МОЗ та МОН України) та «Біологічна і біоорганічна хімія» том 1 «Біоорганічна хімія» (з грифом МОН України) українською, англійською та російською мовами.

Для належного навчального процесу викладачами кафедри створені навчальні посібники «Медична хімія» та «Medical Chemistry» з грифами МОН та МОЗ України, «Медицинская химия» з грифом МОН України, «Основи

біоорганічної хімії» трьома мовами, оскільки викладання дисциплін на кафедрі проводиться: вітчизняним студентам I – IV медичних та стоматологічного факультетів українською, студентам-іноземцям V факультету – російською, студентам-іноземцям VI - VII факультетів – англійською мовами.

Рис. 73. Базові підручники, в створенні яких приймали участь викладачі кафедри медичної та біоорганічної хімії

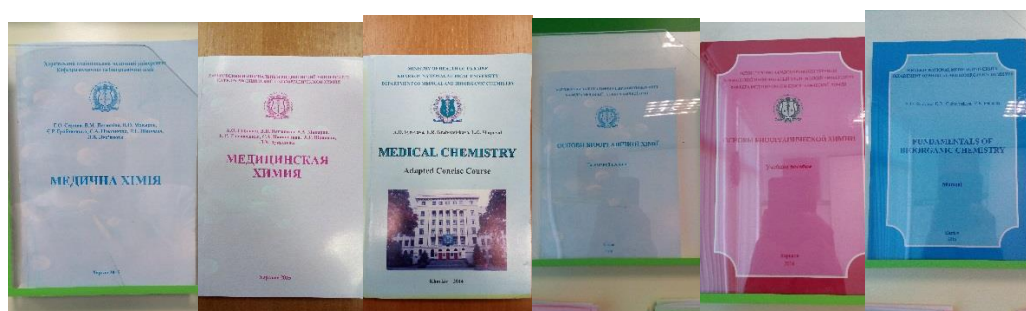

Рис. 74. Навчальні посібники, в створенні яких приймали участь викладачі кафедри медичної та біоорганічної хімії

З метою оптимізації самостійної аудиторної та позааудиторної роботи студентів викладачі кафедри з 2010 року постійно працюють над створенням і оновленням робочих зошитів.

Робота з цими вказівками дає змогу студенту і викладачеві зрозуміти наскільки вдалося сумістити теорію з практичними навичками і своєчасно здійснити корекцію знань.

За останні п'ять років видано шість робочих зошитів з обох дисциплін, що вивчають студенти на кафедрі, трьома мовами

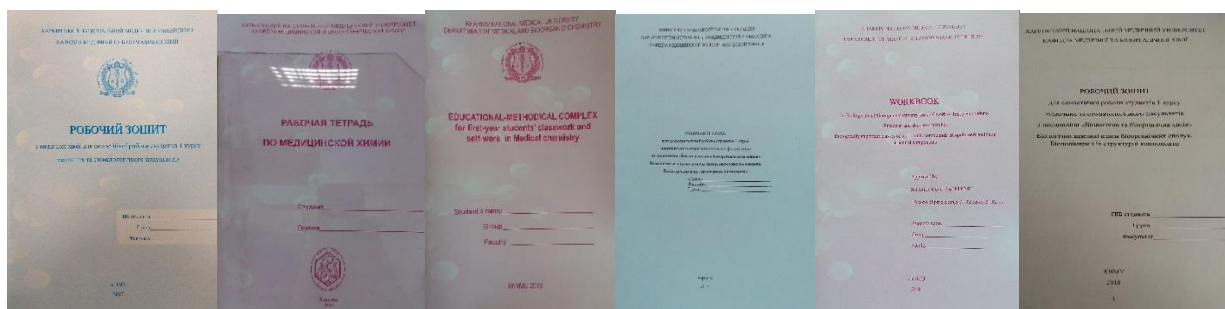

Рис. 75. Робочі зошити, в створенні яких приймали участь викладачі нашої кафедри

З 2017-2018 навчального року кафедра перейшла на чотирьох годинні лабораторно-практичні заняття. У зв'язку з цим нам вдалось доцільним створити навчально-методичні комплекси для аудиторної та позааудиторної роботи студентів як з медичної так і біоорганічної хімії

. Ця задумка реалізована нами в останні два роки.

Суттєвою підмогою в оволодінні матеріалом хімічних дисциплін є методичні вказівки для самостійної роботи студентів, підготовленні і виданні колективом кафедри.

Ці методичні матеріали цінні тим, що чітко ставлять перед студентами цілі при опануванні кожної теми, окреслюють об'єм теоретичного матеріалу, який студенти повинні засвоїти, містять завдання для самоконтролю як теоретичного матеріалу так і практичних навичків. Таких розробок створено близько ста.

Кожний викладач кафедри має в своєму розпорядженні набори таких розробок, використовує їх для роботи з студентами під час проведення лабораторно-практичних занять.

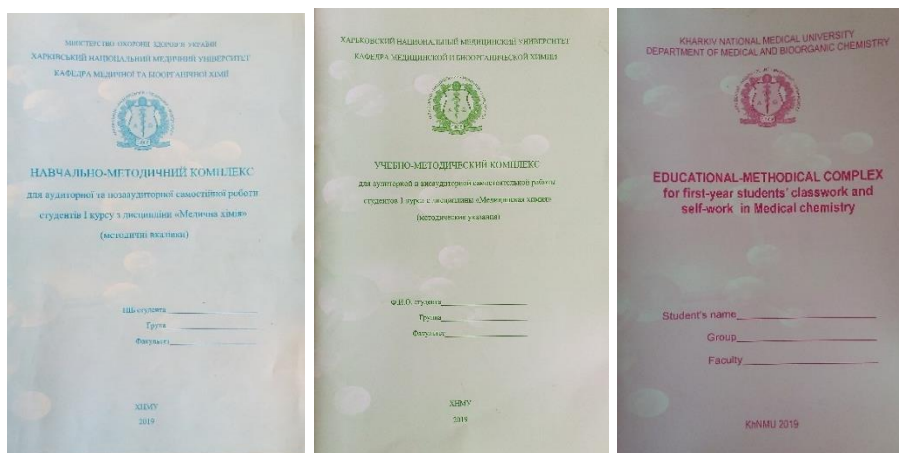

Рис. 76. Навчально-методичні комплекси для аудиторної та позааудиторної роботи студентів, в створенні яких приймали участь викладачі кафедри кафедри медичної та біоорганічної хімії

Наборами цих розробок оснащений методичний кабінет кафедри. Тому студенти мають змогу в позааудиторний час також працювати з цими методичними матеріалами в кімнаті для самостійної роботи студентів.

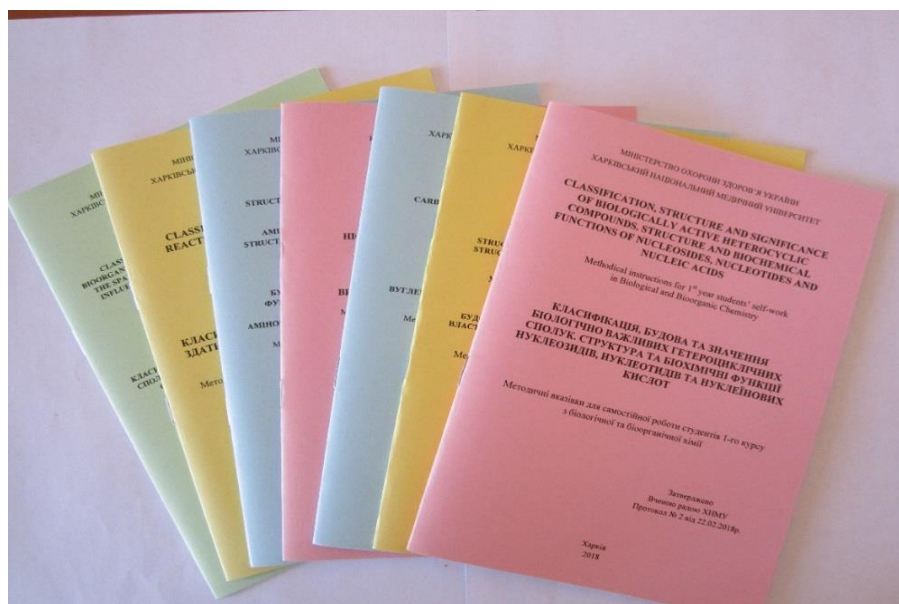

Рис. 77. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів, в створенні яких приймали участь викладачі кафедри кафедри медичної та біоорганічної хімії

Враховуючи сучасні тенденції розвитку вищої коли, а саме втілення стимуляційних методів навчання і дистанційного навчання, нами напрацьовані розширені методичні вказівки для самостійної роботи студентів (електронна версія) з усіх тем обох дисциплін, які дозволяють здійснювати навчальний процес саме такими методами.

Якість набуття знань студентами не повинна залежати від прізвища і стажу роботи викладача. Тому дуже важливою є та обставина, що на нашій кафедрі кожна тема з обох найважливіших дисциплін забезпечена методичними розробками для викладачів (19 розробок).

Наявність методичних вказівок для викладачів є необхідною умовою того, що кожний педагог на занятті розглядає уніфікований, ретельно відібраний, обговорений на методичному засіданні кафедри навчальний матеріал з кожної теми. Водночас наявність такої уніфікації не позбавляє викладача можливості творчого підходу до викладання.

Усі методичні матеріали, які виступають матеріальною основою вивчення хімічних дисциплін на нашій кафедрі містять поглиблену на сучасному рівні внутрішньопредметну і міжпредметну інтеграцію з медико-біологічними та профільними дисциплінами

У відповідності до розкладу занять перед проведенням кожного заняття на кафедрі проводиться методичні засідання, на яких обговорюються питання раціонального відбору навчального матеріалу, методики проведення теоретичної частини заняття, техніки проведення лабораторних робіт та ін.

На кафедрі впроваджуються сучасні методи навчання. Всі лекційні заняття мають мультимедійний супровід. На лабораторно-практичних заняттях демонструються навчальні фільми з банку кафедри. У 2018-2019 навчальному році викладачами кафедри створено 34 відеофільми: 3 – з історії кафедри та 31 – до лабораторно-практичних занять з біоорганічної хімії.

Відеофільми до лабораторно-практичних занять є складовою частиною розширених методичних вказівок (електронна версія) для позааудиторної

самостійної роботи студентів першого курсу, які ми плануємо застосовувати у випадку запровадження дистанційного навчання.

Не зважаючи на те що студент, який опановує навчальний матеріал дистанційно, не виконує досліди, він в ході перегляду відеофільму має змогу більш чітко уявляти методику виконання експерименту, основні етапи роботи, бачить і аналізує результат, більш усвідомлено робить висновки і пов'язує теорію та практику.

При проведенні лабораторно-практичних занять в якості ілюстраційного матеріалу залучається біля 1500 таблиць. Кожне заняття як з медичної так і біоорганічної хімії передбачає виконання експериментальної частини – лабораторних дослідів.

Такий вид діяльності студентів на занятті сприяє напрацюванню вмінь застосовувати теоретичний матеріал для вирішення конкретних практичних завдань, вироблення навичків роботи з приладдям.

Виконання лабораторних робіт стимулює розумову діяльність студентів-експериментаторів, тому що вони повинні навчитись аналізувати результати досліджень, давати науково обґрунтовану оцінку своїх спостережень. Ми вважаємо цю частину наших занять дуже важливою в дослідницькому плані.

На кафедрі ретельно відпрацьовуються методики контролю за навчальною діяльністю студентів. Форми контролю, які нами впроваджуються різноманітні. На кожному занятті викладач проводить вхідний тестовий контроль, який дозволяє оцінити рівень самостійної позааудиторної роботи, виявити прогалини в знаннях студентів і при обговоренні теоретичного матеріалу акцентувати увагу на таких питаннях. Викладачами кафедри напрацьовано близько 1000 тестових завдань з вибірковою відповіддю з обох дисциплін.

Тренінгове тестування студенти здійснюють як технологію навчання при самостійному відпрацюванні тем дисциплін. Цей вид контролю повністю забезпечений методичними матеріалами: підручники, навчальні посібники, робочі зошити, методичні вказівки.

Тренувальні тести наводяться в навчальному посібнику, а також в методичних вказівках «Індивідуальні завдання для самостійного контролю знань студентів». Цей вид контролю є надзвичайно цінним, оскільки стимулює пізнавальну діяльність студента, виявляє недоопрацювання і спонукає до консультацій з викладачем.

Вихідний контроль (кінцеве оцінювання роботи студента на занятті) проводиться у виді тестів, письмових відповідей на питання, захисту лабораторних робіт.

Узагальнюючий (підсумковий) контроль передбачає складання диференційованого заліку. Він згідно робочих програм включає три рівні:

I рівень (мінімальні знання, за які надаються від 50 до 53 балів) передбачає відповіді на тестові завдання з відкритої бази даних.

II рівень (від 50 до 80 балів) складання практичних навиків у вигляді ситуаційних завдань без попереднього ознайомлення.

III рівень для студентів, які отримали загальну кількість балів від 180 до 200 – захист результату у вигляді усної співбесіди з комісією.

Студенти – першокурсники, які вивчають хімічні дисципліни на нашій кафедрі, добре поінформовані так як всі методичні матеріали є в доступі на веб-сайті кафедри. Окрім того на кафедрі функціонує кабінет для самостійної роботи студентів, який оснащений не тільки методичною літературою, виданою трьома мовами, але і підключеними до мережі інтернет комп'ютерами – ноутбуками.

Викладач вищої школи покликаний постійно вдосконалювати свій педагогічний та професійний рівень. Один раз в п'ять років кожний педагог нашої кафедри навчається на кафедрах педагогіки інших ЗВО, на робочих місцях профільних кафедр, стажується за кордоном.

Позакафедральною формою підвищення кваліфікації є участь в конференціях, конгресах, симпозіумах, в яких представники кафедри медичної та біоорганічної хімії приймають активну участь.

За останні роки ми приймали участь у 57 заходах такого рівня. Участь у таких конференціях сприяє підвищенню як педагогічної так і професійної

майстерності викладача, так як тематика таких заходах всебічна: охоплює питання педагогіки та психології, екологічні проблеми, проблеми розвитку хімії, фармації, медицини та ін.

З метою внутрішньокафедрального підвищення кваліфікації викладачів постійно проводяться: контрольні та взаємовідвідування лекцій та лабораторно-практичних занять, кафедральні методичні та наукові семінари, круглі столи. За останні 5 років проведено 25 методичних семінарів, 6 круглих столів. Тематика методичних семінарів в основному стосується основ педагогіки та психології, до вибору тем семінарів та круглих столів викладачі кафедри відносяться творчо і відповідально. Теми, які пропонуються змістовні і цікаві.

**МЕТОДИЧНИЙ СЕМІНАР:
«Вплив внутрішньосімейних факторів на формування індивідуальності»**

Рис. 78. Методичний семінар: «Вплив внутрішньосімейних факторів на формування індивідуальності» (2019 р.)

Особливої уваги за актуальністю, на мою думку, заслуговують методичні семінари, які ми провели у 2019 році: «Етика взаємовідносин в колективі»,

присвячений пам'яті чл. кор. НАН і НАМН України, д.м.н. проф. Чекмана І.С.(підготувала проф. Сирова Г.О.); «Мобінг і булінг, як форма психологічного пресингу» (підготувала ас. Копотєва Н.В.); «Вплив внутрішньо сімейних факторів на формування індивідуальності» (підготувала доц. Козуб С.М.).

Слід відмітити особливу атмосферу, яка панує при проведенні цих заходів. Доповідачі наводять в своїх виступах приклади, що торкаються роботи нашого колективу. Це викликає жваву дискусію і є свідченням незаангажованості неформальності цих семінарів та приносить велику користь у формуванні мікроклімату в колективі, підвищенню його роботоздатності. Матеріали цих семінарів викладачі кафедри застосовують у своїй педагогічній діяльності зі студентами.

Найпріоритетнішим завданням на сьогодні колектив кафедри вважає підвищення ефективності навчального процесу через урізноманітнення напрямків методичної роботи як одної з найважливіших ланок педагогічної діяльності.

5.7 НАУКОВА РОБОТА

Завідувач кафедри медичної та біоорганічної хімії, на той час к.фарм.н., доцент (нині д. фарм. н., професор) Сирова Г.О. у 2010 році започаткувала новий науковий напрям кафедри, який полягав у вивченні нових фармакологічних композицій, що містять кофеїн. У 2010 році на кафедрі виконувалася НДР «Хіміко-фармацевтичне обґрунтування фармакологічних властивостей композицій, що містять кофеїн», терміни виконання 2010-2012 р.р. За цей період співробітниками кафедри було отримано 6 патентів на корисну модель та 1 авторське право на твір.

З 2013 року на кафедрі виконувалася НДР «Хіміко-фармацевтичне та експериментальне обґрунтування фармакологічних властивостей композицій, що містять нітрогеновмісні органічні сполуки», термін виконання 2013-2015 р.р.

За цей період співробітниками кафедри було отримано 2 патенти на корисну модель, зроблено 5 доповідей, опубліковано 11 статей та 8 тез.

З 2016 року на кафедрі виконувалася НДР «Хіміко-фармацевтичне та експериментальне обґрунтування фармакологічних властивостей оксикамів та їх композицій з кофеїном», термін виконання 2016-2018 р.р. За цей період співробітниками кафедри було отримано 1 патент на винахід, 5 патентів на корисну модель, 3 інформаційних листи, 1 методичні рекомендації з впровадження результатів НДР, 5 медичних технологій, які пропонуються для включення в Перелік медичних технологій, опубліковано: 3 монографії (з них 2 – англійською мовою), 5 статей (англійською мовою: з них 1 – в журналі бази Scopus), 3 тез (англійською мовою), зроблено 2 доповіді на міжнародних форумах (з них 1 стендова доповідь).

У 2019 році завідувач кафедри медичної та біоорганічної хімії, д. фарм. н., професор Сирова Г.О. започатковує новий науковий напрям кафедри, який полягає у пошуку нових вивченні нових біологічно-активних сполук, конюгатів та лікарських композицій, що містять лікопід. З 2019 року на кафедрі виконується НДР «Хіміко-фармацевтичне обґрунтування створення біологічно-активних сполук, конюгатів та лікарських композицій з протизапальною та протибольовою активностями», термін 2019-2023 р.р. Результати НДР впроваджено: 1 патент на корисну модель, 1 інформаційний лист, опубліковано: 5 статей (з них 2 – англійською мовою в зарубіжному науковому журналі і збірці), 3 – у журналах переліку МОН України (з них 1 – англійською мовою)), 5 тез (з них 1 – англійською мовою), зроблено 1 усну доповідь на міжнародному форумі в Єгипті.

З запровадженням в 2010 році ХНМУ інтерактивної бази даних «Наука онлайн» та введенням рейтингової системи бального показника наукової діяльності підрозділів університету кафедра медичної та біоорганічної хімії у 2015 році займала 19 місце серед кафедр університету і 2 місце серед медико-біологічних та гігієнічних кафедр. За цей час було отримано 2 патенти на корисну модель; написано та видано 4 монографії, 3 навчальних посібники, 22

статті в журналах, з них 11 – у вітчизняних журналах, 3 – журналах країн СНД, 8 – журналах країн дальнього зарубіжжя, 13 статей у збірках наукових праць (з них 1 – у виданнях дальнього зарубіжжя) та 10 тез доповідей (з них 8 – на вітчизняних заходах, 2 – на наукових заходах дальнього зарубіжжя). Чаленко Наталія Миколаївна, – планування теми кандидатської дисертаційної роботи: Рішенням проблемної комісії «Фармація» МОЗ та НАНМ України від 16.12.15 р., прот. № 94; Вченої ради НФаУ від 21.12.15 р. (прот. № 4) затверджена тема дисертаційної роботи «Молекулярне моделювання потенційних нестероїдних протизапальних засобів з різних хімічних груп» на підставі рішень Проблемних комісій МОЗ та НАНМ України на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук за спеціальністю 15.00.02 – «фармацевтична хімія та фармакогнозія», термін виконання дисертації 01.12.2015-30.11.2020 рр., захищена 1 магістерська робота «Формування базових компетенцій студентів медичних спеціальностей засобами розвитку пізнавальної активності при вивченні хімічних дисциплін» зі спеціальності "Педагогіка Вищої школи" у НТУ «ХП» (доц. Лук'янова Л.В.).

У 2016 році за бальними показниками кафедра медичної та біоорганічної хімії займала вже 27 місце (4 місце серед медико-біологічних та гігієнічних кафедр). За цей рік було отримано 6 патентів на корисну модель, 1 методичні рекомендації з впровадження результатів НДР – Чекман І.С. Доклінічне вивчення специфічної активності потенційних лікарських засобів первинної та вторинної нейропротекції / І.С.Чекман, І.Ф.Бєленічев, О.О.Нагорна, Н.О.Горчакова, В.Д.Лук'янчук, Н.В.Бухтіярова, С.В.Горбачова, Г.О.Сирова. – Київ, 2016. – 92 с.; написано та видано 2 монографії, 2 навчальних посібників, 31 статтю в журналах, з них 7 – у вітчизняних журналах, 2 – журналах країн СНД, 22 – журналах країн дальнього зарубіжжя (з них 10 – в журналах бази Scopus), 16 статей у збірках наукових праць (з них 5 – у виданнях країн СНД) та 25 тез доповідей (з них 22 – на вітчизняних заходах, 2 – на заходах країн СНД, 1 – на наукових заходах дальнього зарубіжжя). Захищена кандидатська дисертація 13.05.2016р. у спеціалізованій раді Національному фармацевтичному

університеті та отримано диплом к. фарм. н. (Завада Оксана Олександрівна, тема кандидатської дисертації «Синтез фізико-хімічні властивості та біологічна активність 2-аміно/аміноалкілімідазолів»). Захищена 1 магістерська робота зі спеціальності "Педагогіка Вищої школи" у НТУ «ХП» (ст. лаборант Краснікова Ю.М.).

За бальними показниками наукової діяльності у 2017 році кафедра медичної та біоорганічної хімії посіла серед кафедр ХНМУ вже 26 місце (але 6 місце серед медико-біологічних та гігієнічних кафедр). За цей рік було отримано 4 патенти на корисну модель, 1 акт впровадження результатів НДР в роботу клінічних установ; написано та видано 3 монографії, 1 підручник з грифом МОН та МОЗ України, 5 навчальних посібників, 20 статей в журналах, з них 3 – у вітчизняних журналах, 3 – журналах країн СНД, 14 – журналах країн дальнього зарубіжжя (з них 1 – в журналах бази Scopus), 24 статті у збірках наукових праць (з них 8 – у виданнях дальнього зарубіжжя) та 42 тези доповідей (з них 37 – на вітчизняних заходах, 5 – на заходах країн СНД, 2 – на наукових заходах дальнього зарубіжжя).

У 2018 році за бальними показниками кафедра медичної та біоорганічної хімії покращила свої показники в порівнянні з минулим роком і посіла серед кафедр ХНМУ вже 20 місце (4 місце серед медико-біологічних та гігієнічних кафедр). За цей час було отримано 3 патенти на корисну модель, 3 інформаційних листи, запропоновано 4 медичні технології для включення в Перелік медичних технологій, 14 актів впровадження результатів НДР в роботу клінічних установ; написано та видано 3 монографії, 1 підручник з грифом МОН та МОЗ України, 4 навчальних посібники, 6 статей в журналах, з них 2 – у вітчизняних журналах, 4 – журналах країн дальнього зарубіжжя (з них 2 – бази Scopus), 18 статей у збірках наукових праць (з них 8 – у виданнях дальнього зарубіжжя) та 27 тез доповідей (з них 18 – на вітчизняних заходах, 2 – на заходах країн СНД, 2 – на наукових заходах дальнього зарубіжжя); захищена кандидатська дисертація 23.03.2018 р. у спеціалізованій раді у ДВНЗ "Ужгородський національний університет" і отримано диплом кандидата хімічних наук (Каліненко Ольга

Сергіївна, тема кандидатської дисертаційної роботи «Прискорення пробопідготовки харчових продуктів та товарів повсякденного користування людей дією ультразвуку»).

У 2019 році за бальними показниками кафедра медичної та біоорганічної хімії і посіла серед кафедр ХНМУ 34 місце (9 місце серед медико-біологічних та гігієнічних кафедр).

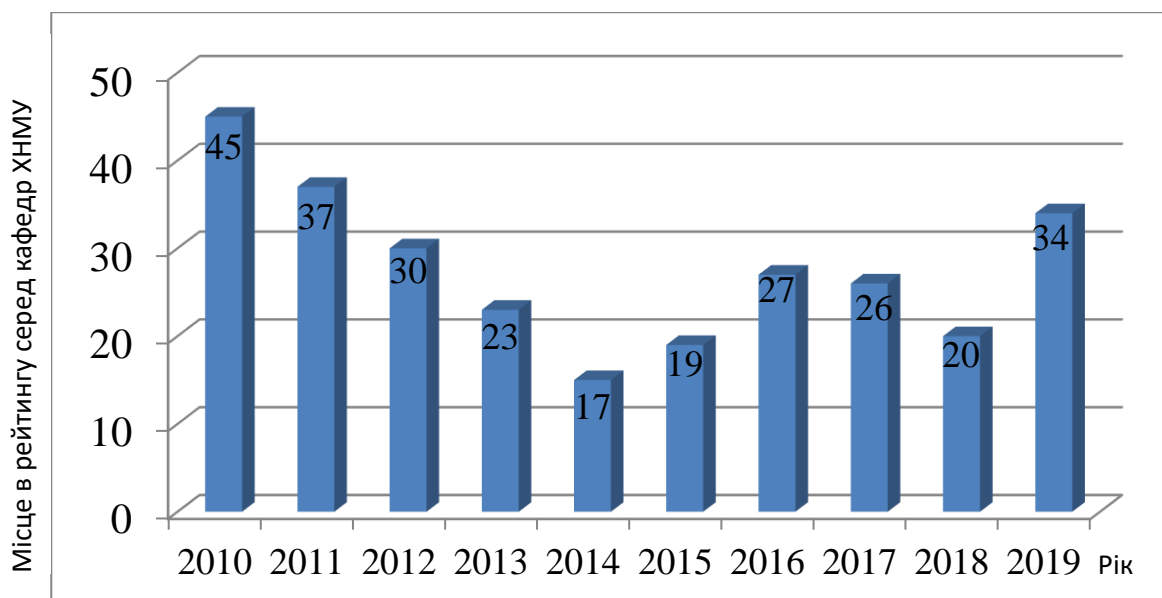

Рис. 79. Динаміка наукової роботи колективу кафедри за останні 10 років

За цей час було отримано 1 патент на винахід, запропоновано 2 медичні технології для включення в Перелік медичних технологій, 9 актів впровадження результатів НДР в роботу клінічних установ; написано та видано 1 монографію і 1 довідник, 18 статей в журналах: України – 8 (з них: бази Scopus та Web of Science – 1, переліку МОН України – 7); країн зарубіжжя – 10 (з них: бази Web of Science – 4, бази Scopus – 2, бази Scopus та Web of Science – 1), 22 статті у збірках наукових праць (з них 12 – у виданнях дальнього зарубіжжя) та 24 тези доповідей (з них 21 – на вітчизняних заходах, 3 – на наукових заходах країн зарубіжжя); 01.02.2019 р. захищена кандидатська дисертаційна робота у спеціалізованій раді Національному фармацевтичному університеті та отримано

диплом кандидата фармацевтичних наук (Савельєва Олена Валеріївна, тема кандидатської дисертації «Цілеспрямований пошук рослинної сировини нейромедіаторної дії серед представників родин Lamiaceae та Ranunculaceae»).
Ас. Тюпова А.І. отримує другу вищу освіту зі спеціальності «Педагогіка Вищої школи» у НТУ «ХП».

Щорічне зростання рейтингового показника наукової діяльності кафедри свідчить про правильне обрання наукової тематики НДР та сумісну, плідну роботу всього колективу кафедри.

Кафедра медичної та біоорганічної хімії має 6 договорів про співробітництво:

- **із закладами практичної охорони здоров'я:**

1) КЗ ОЗ «Обласна клінічна лікарня – центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф" до 12.06.2021р.

- **із закладами НАН і НАМН України:**

1) інститут органічної хімії НАН України до 31.01.2020р. ;

2) ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М.І.Ситенка» НАМНУ, 30.06.2023р.

- **із закладами інших міністерств і відомств:**

1) ХНУРЕ до 30.06.2022р.

2) НТУ «ХПІ», до 31.12.2021р.

3) ХНУ імені В.Н.Каразіна, до 30.06.2023р.

На кафедрі регулярно проходять дуже цікаві наукові семінари різноманітної тематики. З 2015 року співробітниками кафедри було проведено 23 семінари:

1) проф. Сирова Г.О. «Експериментальне та квантово-хімічне обґрунтування створення нового комбінованого протизапального препарату», 29 січня 2015 р.;

2) ас. Левашова О.Л. «Квантово-хімічні дослідження молекули ібупрофену», 03 червня 2015 р.;

3) доц. Лук'янова Л.В. «Студентська наука кафедри медичної та біоорганічної хімії ХНМУ за 2013-2015 роки», присвячений 210-річчю ХНМУ та 60-річчю сучасного етапу кафедри медичної та біоорганічної хімії, 07 грудня 2015 р.;

4) ст. викладач Левашова О.Л. «Квантово-хімічні дослідження молекули мелоксикаму», 13 квітня 2016 р.;

5) доц. Лукаєнова Л.В. «Гемостатична активність сухого екстракту із пагонів ожини сизої», 08 квітня 2015 р.;

6) ст. викладач Левашова О.Л. «Квантово-хімічні дослідження молекули піроксикаму», 20 квітня 2016 р.;

7) ст. викладач Левашова О.Л. «Квантово-хімічні дослідження молекули диклофенак натрію», 18 травня 2016 р.;

8) ст. викладач Левашова О.Л. «Квантово-хімічні дослідження НПЗЗ», 08 листопада 2016 р.;

9) ас. Завада О.О. «Синтез, фізико-хімічні властивості та біологічна активність 2-аміно/аміноалкіл-імідазолів», 25 квітня 2017 р.;

10) проф. Сирова Г.О. і доц. Макаров В.О. «Глина: екологічний, медико-біологічний та культурний аспекти», присячений Всесвітньому дню охорони навколишнього середовища, 06 червня 2017 р.;

11) ст. викладач Левашова О.Л. «Квантова хімія: медико-біологічний аспект», присвячений 130-річчю з дня народження О. Шредінгера, 08 червня 2017 р.;

12) ас. Водолаженко М.О. «One-pot synthesis of highly substituted 2-pyridones and related heterocycles via reaction of α -carbonyl CH-acids with DMFDMA and active methylene nitriles», 15 вересня 2017 р.;

13) ас. Каліненко О.С. «Прискорення пробопідготовки харчових продуктів та товарів повсякденного використання дією ультразвуку», 02 травня 2018 р.;

14) ас. Завада О.О. «Управління якістю в освіті: досвід, проблеми та перспективи», 3 травня 2018 р.;

15) доц. Лук'янова Л.В. «Програма міждисциплінарного професійного розвитку в рамках Четвертої міжнародної науково-практичної конференції "Україна – ЄС. Сучасні технології, бізнес та право"» (за результатами стажування на базі Технічного університету Кошице і Університет ДТІ в Дубніці над Вагом, 24-28 квітня 2018 року, Словаччина-Чехія), присвячений Всесвітньому дню науки в ім'я миру та розвитку, 08 листопада 2018 р.;

16) ст. лаборант Синельник В.В. "Небезпека ботулізму", 07 грудня 2018 р.;

17) ас. Семко Г. О. «Обережно – кір», лютий 2019 р.;

18) доц. Лук'янова Л.В. "Академічна доброчесність та представництво у цифровому просторі як складова бренду науковця", Харків, Україна, 26 квітня 2019 р.;

19) ас. Савельєва О.В. «Цілеспрямований пошук рослинної сировини нейромедіаторної дії серед представників родин *Lamiaceae* та *Ranunculaceae*» 5.06.19 р.;

20) доц. Левашова О.Л. "«Академічна доброчесність: поняття, проблеми імплементації. Запобігання плагіату в академічних установах», присвячений дню фармацевта, 24 вересня 2019 р.;

21) доц. Тішакова Т.С. і доц. Левашова О.Л. «Участь у міжнародних конференціях як платформа для обміну досвідом з закордонними колегами», 26 жовтня 2019 р.;

22) проф. Сирова Г.О. і доц. Макаров В.О. «Мідь – наномідь: хіміко-фармацевтичний аспект», 05 листопада 2019 р.;

23) ас. Присяжний О.В. "Технологія вилучення купруму з побічного продукту синтезу адипінової кислоти", присвячений Всесвітньому дню рециклінгу", 20 листопада 2019 р.

З усіма презентаціями цих наукових семінарів можливо ознайомитися в музеї кафедри і на сайті ХНМУ (у репозитарію).

Починаючи з 2015 року ХНМУ приймає активну участь у науковому житті міста – приймає участь у загальнономіських традиційних наукових заходах «Ніч науки», «Пікнік Науки», «День Здоров'я» і т. д.

Так, 26 вересня 2015 року у рамках загальнономіського заходу «Ніч науки у Харкові» у ХНМУ у суботу, всі бажаючі змогли на власному досвіді познайомитися з цікавинами, що запропонували науковці і викладачі університету. Співробітники нашої кафедри знайомили всіх бажаючих з наступними хімічними дослідженнями:

- визначення якості сиру на відсутність крохмалю;
- реакція хлориду заліза (III) та роданіду калію (штучна кров);
- біуретова реакція;
- реакція білка на спирт;
- комплексоутворення;
- мурексидна проба;
- «золотий дощ»;
- реакція «срібного дзеркала».

Також всі бажаючі мали змогу ознайомитися з колекцією мінералів, моделями структурних формул органічних сполук, особливостями квантово-хімічних досліджень просторових, енергетичних та електронних характеристики молекул нестероїдних протизапальних засобів різної хімічної будови за допомогою методів квантової хімії Quantitative Structure Activity Relationship, студентських саморобок.

У цьому заході приймали участь: проф. Сирова Г.О., доц. Грабовецька Є.Р., доц. Тішакова Т.С., доц. Лук'янова Л.В., доц. Макаров В.О., ас. Чаленко Н.М., ас. Левашова О.Л. і староста СНГ «Кофеїн» студентка 6 курсу І мед. факультету 3 гр. Кохан О.М.:

Рис. 80. Ніч науки (2015 р.)

17 вересня 2016 р. проходив VI науковий пікнік, де науковцями нашої кафедри були продемонстровані науступні хімічні перетворення:

Рис. 81. VI пікнік науки (2016 р.)

- визначення якості сиру на відсутність крохмалю;
- штучна кров;
- штучний вулкан;
- «золотий дощ».

У цьому заході приймали участь: проф. Сирова Г.О., доц. Петюніна В.М., ас. Савельєва О.В., ас. Каліненко О.С., ас. Завада О.О., ст. лаб. Синельник В.В., також студенти-гуртківці: 3 курсу І мед. факультету 19 гр. Савельєв В.В. і 1 курсу І мед. факультету 2 гр. Колесник М.О.

24 вересня 2016 р. у рамках традиційного щорічного загальноміського заходу «Ніч науки» співробітниками кафедри (проф. Сирова Г.О., ас. Савельєва О.В., доц. Козуб С.М., доц. Лук'янова Л.В., доц. Андрєєва С.В., доц. Макаров В.О., ст. лаб. Краснікова Ю.М.) та студентами-гуртківцями: Шапошник В.С., Савельєв В.В. і Колесник М.О. демонструвалися хімічні досліди, колекція мінералів, молекули органічних сполук. Також всім дуже сподобалось демонстрація утворення повітряних бульбашок з описом хімічного складу мила:

Рис. 82. Ніч науки (2016 р.)

Вперше 17 червня 2017 р. Харківські ВЗО провели в Центральному парку культури і відпочинку ім. М. Горького «День здоров'я». Цей захід був організований за ініціативою Ради молодих вчених при Харківській облдержадміністрації та за підтримки ХОДА.

У заході взяли участь студенти з ХНМУ, Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України, Національного фармацевтичного університету, Харківської державної академії фізичної культури, Харківського державного університету харчування та торгівлі, Харківського національного університету мистецтв ім. Котляревського та Луганського національного аграрного університету в Харкові.

Протягом декількох годин харків'яни могли відвідати пізнавальні інтерактиви, взяти участь у спортивних флешмобах і більше дізнатися про те, як слід дбати про своє здоров'я і що потрібно робити, щоб уникнути різних захворювань.

Взагалі, пропаганда здорового способу життя – це, за словами організаторів, основна мета святкування «Дня здоров'я».

Гості «Дня здоров'я» змогли взяти участь у вікторинах та конкурсах, а також пройти медобстеження: зробити кардіограму, пройти експрес-тест на цукор, здатися офтальмолога, лора і т. д.

Значна частина заходів була орієнтована на дітей. Наприклад, їм розповідали, як слід доглядати за зубами, щоб уникнути відповідних захворювань. А також пояснювали роботу стоматологів, який люди часом бояться і вже будучи у дорослими.

Зокрема, під час святкування відвідувачі могли більше дізнатися про своє здоров'я і отримати консультації фахівця. Також гості Дня здоров'я змогли дізнатися про новинки харчової промисловості, позайматися арт-терапією, лікувальною фізкультурою і танцями.

Співробітники кафедри (доц. Тішакова Т.С., ас. Чаленко Н.М., ст.викл. Левашова О.Л., ас. Водолаженко М.О., ст. лаб. Тюпова О.І.) приймали активну участь у цьому заході і демонстрували не тільки хімічні досліди. Були представлені роботи студентів із пластиліну і глини, дітям пропонувалось зробити власними руками структурні хімічні формули з пластиліну:

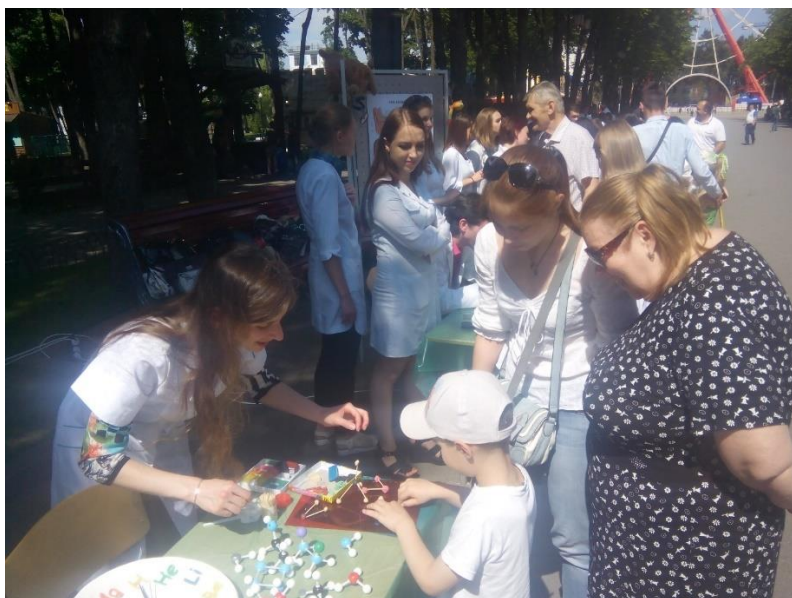

Рис. 83. День здоров`я (2017 р.)

17 вересня 2017 р. співробітники традиційно приймали участь у VII науковому пікніку Науки – проф. Сирова Г.О., доц. Козуб С.М., ст. лаб. Краснікова Ю.М., ас. Каліненко О.С., ас. Завада О.О., ас. Водолаженко М.О., ст. лаб. Тюпова А.І.:

Рис. 84. VII науковий пікнік Науки (2017 р.)

18 травня 2019 р. у рамках дня відкритих дверей ХНМУ проводилось «Medical Science Show», де науковці кафедри (проф. Сирова Г.О., доц. Лук'янова Л.В., доц. Левашова О.Л., ас. Чаленко Н.М., ас. Присяжний О.В., ас. Тюпова А.І., ст. лаб. Синельник В.В.) представили нові цікаві хімічні досліди:

- дослід з «діамантовим зеленим»;
- зубна паста для велетня»;
- «штучна кров»;
- «хімічний світлофор»;
- «трикольорова тришарова рідина».

Рис. 85. «Medical Science Show» (2019р.)

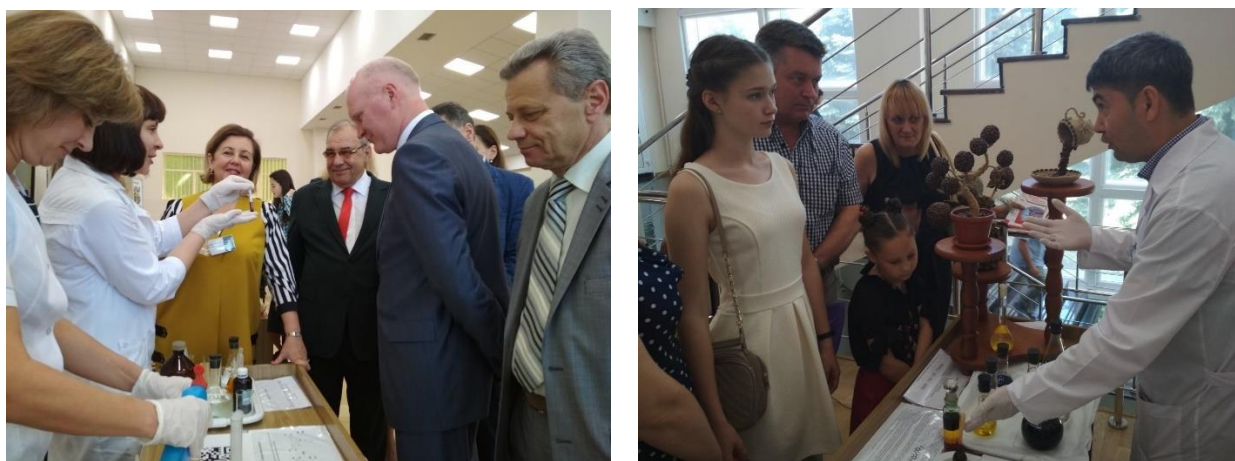

Рис. 86. «Medical Science Show» (2019р.)

21 вересня 2019 року ми знову приймали участь у загальноміському традиційному заході "Ніч науки в Харкові" – проф. Сирова Г.О., доц. Лук'янова Л.В., доц. Козуб С.М., доц. Тішакова Т.С., ас. Присяжний О.В., ас. Копотева Н.В., ст. лаб. Синельник В.В., ст. лаб. Краснікова Ю.М., ст. лаб. Соколова Т.В. Нами були оновлені хімічні досліди. На цей раз ми демонстрували також цікавий дослід «Знебарвлення діамантового зеленого»:

Рис. 87. Ніч науки (2019 р.)

Співробітники кафедри традиційно проходять міжнародні стажування за кордоном (підвищення професійної кваліфікації).

Доц. Козуб С.М. 06-19 листопада 2017 року проходила міжнародне наукове стажування у Польщі в Університеті кардинала Стефана Вишинського за тематикою "Інновації у науці і освіті: сучасні проблеми".

Доц. Тішакова Т.С. 20-25 листопада 2017 року проходила міжнародне наукове стажування у м. Варшава, Польща в Університеті Civitas за тематикою "Інтернаціоналізація і інтернаціональна мобільність в освіті".

Проф. Сирова Г. О. і доц. Лук'янова Л.В. 24-28 квітня 2018 року проходили міжнародне наукове стажування у Словацькій Республіці у Технічному університеті Кошице та Університеті ДТІ в Дубніці-над-Вагом за тематикою «The interdisciplinary professional development program in the framework of the fourth international research and practice conference "Ukraine – EU. Modern technology, business and law"».

У рамках стажування проходила четверта міжнародна науково-практична конференція «Україна – ЄС. Сучасні технології, економіка та право». Доц. Лук'янова Л.В. виступила з усною доповіддю «Досвід застосування загальних методів навчання при вивченні хімічних дисциплін на кафедрі медичної та біоорганічної хімії Харківського Національного Медичного Університету»:

Рис. 88. Доц. Лук'янова Л.В. проходить міжнародне стажування (2018р.)

Доц. Левашова О.Л. 01-12 жовтня 2018 року проходила міжнародне наукове стажування у Польщі у Вищій духовній семінарії Католицької

Апостольської Асоціації за підтримки Університету кардинала Стефана Вишинського за тематикою "Академічна чесність".

Рис. 89. Доц. Левашова О.Л. проходить міжнародне стажування (2018 р.)

Ст. викладач Завада О.О. і ас. Каліненко О.С 18-21 вересня 2019 року проходили міжнародне наукове стажування у м. Варшава, Польща у Духовній Академії Університету Кардинала Стефана Вишинського за тематикою "Академічна доброчесність: виклики сучасності".

Рис. 90. Ст. викл. Завада О.О. та ас. Каліненко О.С. проходять міжнародне стажування (2019 р.)

Співробітники кафедри приймають активну участь у наукових форумах, конференціях не тільки України, а й країн зарубіжжя: беруть участь у написанні статей, тез, виступають з усними та постерними доповідями.

Традиційно на початку нового року у ХНМУ проходить міжвузівська конференція молодих вчених та студентів «Медицина третього тисячоліття». Студенти та молоді вчені нашої кафедри щороку приймають участь у цьому науковому форумі. Основними досягненнями, починаючи з 2015 року є:

Рис. 91. **Диплом I місце** – 20 січня 2016 р. – отримали доц. Тішакова Т.С. і студенти-гуртківці Савельєв В.В., (II факультет, 2 курс, 19 група), Тимбота М.А. (I факультет, 1 курс, 6 група) за стендову доповідь «Исследование элементного состава цветков *Lavandula Angustifolia Mill*»

• **диплом II місце** – 16-17 січня 2017 р. – отримали доц. Тішакова Т.С. і студенти-гуртківці Adamu Issaka (VI медичний 2 потік, 25 група), V.V.Saveliev (II медичний 1 потік, 3 курс, 19 група) за усну доповідь «Determination of quantitative aminoacid composition in herbal raw material of *Pulsatilla pratensis*»;

Рис. 92. Диплом I місце – 22-24 січня 2018 р. – отримали ас. Левашова О.Л. і студент-гуртківець Савельєв В.В. (II медичний 1 потік, 4 курс, 19 група) за постерну доповідь «Comparative analysis of macro- and microelements composition of *Amaranth seeds* products»

- диплом I місце – 22-24 січня 2018 р. ас. Завада О.О. і студенти-гуртківці: Fadeeva A.V., Adamu Issaaka за підсумками результатів експериментальних досліджень підготували усну доповідь «The study of a comparative activity of sorbents through the use of an advanced method»:

•

Рис. 93. Конференція молодих вчених та студентів «Медицина третього тисячоліття» (2018р.)

Рис. 94. Диплом III місце – 30-31 січня 2019 р. отримали асистент Каліненко О.С. разом зі студентом-гуртківцем II медичного факультету 6 курсу 25 групи Шапошниковим В.С. за результатами експериментальних досліджень кафедральної НДР «Effect of 1,3,7-trimethylxanthine on the antipyretic activity of para-acetylamino phenol and 4-hydroxy-2-methyl-N-2-pyridinyl-2H-1,2-benzothiazin-3-carboxamide-1,1-dioxide». Диплом вручає перший проректор ХНМУ, проф. Капустник В.А. (нині ректор ХНМУ)

Рис. 95. Доц. Тішакова Т.С. і студентка-гуртківець I медичного факультету 1 курсу 2 групи Стукалкіна Д.С. підготували стендову доповідь «Experimental study of the anti-inflammatory effect of 4- hydroxy-2-methyl-N-(4-methylthiazole-2-yl)-2H-1,2- benzothiazine-3-carboxamide 1,1-dioxide, 1,3,7 trimethylxanthine and their composition» (30-31 січня 2019 р.)

Щороку у ХНМУ проходить International Scientific Interdisciplinary Congrence for medical students and young scientists (ISIC). Молоді вчені нашої кафедри разом зі студентами щороку приймають участь у цьому науковому форумі.

Основними досягненнями, починаючи з 2015 року є:

Рис. 96. Диплом III ступеню отримали ас. Тішакова Т.С., студенти-гуртківці II медичного факультету 4 курсу 11 групи Алексеєвою Т.М. і VI мед. ф-ту 1 курсу 17 групи Сукхдееп Сінг за результатами експериментальних досліджень «Investigation of quantum-chemical properties of ibuprofen». Диплом вручає декан VI ф-ту ННІ ПІГ,

проф. Сінайко В.М. (14-15 травня 2015 р.)

Заохочувальну грамоту отримали доц. Грабовецька Э.Р. разом зі студентом-гуртківцем I медичного факультету 1 курсу 4 групи Дядічевим О.В. за результатами експериментального вирощування кристалів доповідали «From macro- to microcrystals» (14-15 травня 2015 р.):

- **II місце** – 19-20 травня 2016 р. – ас. Савельєва О.В. і ас. Левашова О.Л. і студент-гуртківець Tadg Masih (IV факультет, 1 курс, 9а група) за результатами експериментальних досліджень з рамках ініціативної кафедральної НДР підготували усну доповідь «Effect of caffeine, acetaminofen, carbamazepine and their compositions on lipid peroxidation and state of the antioxidant system in a blood serum of rats»;

- **I місце** – 24-26 травня 2017 р. – ас. Чаленко Н.М. і студент-гуртківець **Adamu I.** (VI медичний, 2 потік, 25 група) за результатами експериментальних досліджень з рамках ініціативної кафедральної НДР підготували усну доповідь

«Synthesis, prediction and experimental confirmation of pharmacological activity of 2-((4-amino-5-(furan-2-yl)-4h-1,2,4-triazole-3-yl)sulfanyl)-n-acetamide derivatives»:

- **III місце** – 23-25 травня 2018 р. – ас. Завада О.О. і студенти-гуртківці: Шапошник В.С. і О.Адетунжі за результатами експериментальних досліджень з рамках ініціативної кафедральної НДР підготували усну доповідь «Investigation of peripheral analgesic action of meloxicam and its composition with caffeine»:

- **Диплом «Краща презентація»** – 18-20 вересня 2019 р. – ст. викладач Завада О.О. зі студентками-гуртківцями Стукалкіною Д.С. (I медичний, 2 курс, 2 група) і Азувіке Ічебуче Блессінг (VI факультет, 2 курс, 18 група) за результати експериментальних досліджень підготували усну доповідь «Study of the silicon-containing sorbents activity at different pH»:

16 листопада 2018 року проходила Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Медична наука-2018» у м. Полтаві в Українській медичній стоматологічній академії. Наші молоді вчені: доц. Тішакова Т.С. і ст. викладач Завада О.О. прийняли активну участь з усними доповідями: Тішакова Т.С. – усна доповідь за результатами кафедральної НДР «Biochemical Confirmation of Anti-Inflammatory Activity of Oxicam-Based Pharmaceutical Compositions» і здобула грамоту переможця. Ст. викладач Завада О.О. доповідала за темою «Синтез та біологічна активність нових похідних 3-[2-(1H-імідазол-2-іл)-алкіл]-2-тіоксо-2,3-дигідротієно[3,2-D]піримі-дин-4(1H)-онів»:

Доц. Тішакова Т.С. та Левашова О.Л. 01-05 серпня 2019 р. приймали участь у International Chemistry and Biology Conference'19, Sharm-el-Sheikh, Egypt з усними доповідями:

- 1) Research of New Effective Analgesic and Anti-inflammatory Drugs / O.Levashova, N.Chalenko, I.Mariutsa, N.Bunyatyan // International chemistry & biology conference'19 : abstracts & proceedings book, Sharm El Sheikh. – Egypt : Turkish chemical society publishing, 2019. – P. 7;

- 2) Butko Ya. O. Development of Safe Dermatologic Preparation With Account of Natural Constituents of Skin / Ya.O.Butko, T.S.Tishakova, M.O.Lyapunov //

International chemistry & biology conference'19 : abstracts & proceedings book, Sharm El Sheikh. – Egypt : Turkish chemical society publishing, 2019. – P. 27-28.

Ст. викладач Завада О.О. 17.05.2019 р. доповідала на XIII науково-практичній конференції з міжнародною участю «Управління якістю в фармації» на тему «Моніторинг стану впровадження вимог стандарту ISO у клініко-діагностичних лабораторіях Харківщини» у НФаУ, м. Харків.

Доц. Тішакова Т.С. 18-20.09.2019 р. приймала участь у International conference on natural sciences and technologies (Iconat-2019) у НТУ «ХІРЕ» (м. Харків) з постерною доповіддю «Determination of sialic acid level in blood serum of rats as marker of anti-inflammatory action of pharmaceutical composition containing piroxicam and caffeine».

Доц. Лук'янова Л.В. неодноразово була членом журі II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни "Медична хімія", НМУ ім. О.О.Богомольця, м. Київ член журі II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни "Медична хімія", НМУ ім. О.О.Богомольця, м. Київ:

Рис. 97. Доц. Лук'янова Л.В. контролює правильність виконання практичного завдання учасниками олімпіади (м. Київ, 06-07 квітня 2017 р.)

Рис. 98. Доц. Лук'янова Л.В. контролює правильність виконання практичного завдання студенткою 1 курсу 11 групи Вавілою О.М. (м. Київ, 04-05 квітня 2019 р.)

З 2010 року на кафедрі медичної та біоорганічної хімії працює студентський науковий гурток «Кофеїн». Керівник гуртка – доц. Лук'янова Л.В. Головними напрямками роботи гуртка є участь у проведенні квантово-хімічних досліджень молекул та експериментальних досліджень фармакологічної активності на лабораторних тваринах при виконанні кафедральних НДР.

За результатами отриманих експериментальних даних, під керівництвом досвідчених викладачів кафедри, студенти гуртківці беруть участь у написанні статей, тез, виступають на наукових форумах, конференціях, студентських Всеукраїнських олімпіадах з дисциплін «Медична хімія» і «Хімія».

Так, студенти-гуртківці беруть участь у щорічних конференціях молодих вчених та студентів «Медицина третього тисячоліття» та International Scientific interdisciplinary Congress of medical students and young doctors.

Вони проводяться у ХНМУ, студентських міжфакультетських конференціях першокурсників, також вони є учасниками багатьох міжнародних конференцій та форумів, як вітчизняних так і тих, що проводяться у зарубіжних країнах.

Основними досягненнями студентського наукового гуртка є:

- Савельев В.В., (II факультет, 2 курс, 19 група), Тимбота М.А. (I факультет, 1 курс, 6 група) «Исследование элементного состава цветков *Lavandula Angustifolia* Mill». Міжвузівської конференція молодих вчених та студентів «Медицина третього тисячоліття». Харків: ХНМУ, 20 січня 2016 р. – I місце (стендова доповідь);

- Кучеренко І.О. (I факультет, 1 курс, 1 група) «Биогенная роль кобальта», VII студенческая конференция первокурсников, посвященная 120-летию со дня рождения Т.В. Асса "Химия. Экология. Медицина", 24 лютого 2016 р. – Харків, ХНМУ; «Курительные спайсы: вред и опасность». IV студентська конференція першокурсників з біоорганічної хімії "За здоровий спосіб життя", травень 2016 р. - Х.: ХНМУ – I місце;

- Саранча Т.А. (I факультет, 1 курс, 2 група) «Биогенная роль хлора». VII студенческая конференция первокурсников, посвященная 120-летию со дня рождения Т.В. Асса "Химия. Экология. Медицина", 24 лютого 2016 р. – Харьков, ХНМУ; «Полинаркомания: вред, опасность». IV студентська конференція першокурсників з біоорганічної хімії "За здоровий спосіб життя", травень 2016 р. – Х.: ХНМУ. – II місце;

- Сун Янь (I факультет, 1 курс, 11 група) «Полинаркомания: вред и опасность». IV студентська конференція першокурсників з біоорганічної хімії "За здоровий спосіб життя", травень 2016 р. – Х.: ХНМУ; «Селен. Лекарство или яд?». VII студенческая конференция первокурсников, посвященная 120-летию со дня рождения Т.В. Асса "Химия. Экология. Медицина", 24 лютого 2016 р. – Харьков, ХНМУ.– Приз за зв'язок з медициною;

- Medikonduri Vedavyas (VI факультет, 1 курс, 33а група). «Fluoride anti-cavity propertios». Студентська конференція першокурсників "Chemistry for medicine", 2-22 лютого 2016 р. – Харків, ХНМУ. – III місце; «Barbiturates». IV студентська конференція першокурсників з біоорганічної хімії "За здоровий спосіб життя", травень 2016 р. – Х.: ХНМУ. – Приз за вміння доповісти;

- Перепелиця Ю.П. (Харківський медичний коледж №1, М-04). «Молодь віддає перевагу органічній косметиці». IV студентська конференція першокурсників з біоорганічної хімії "За здоровий спосіб життя", травень 2016 р. – Х.: ХНМУ. – Приз за практичність;

- Т.Мasih (IV факультет, 1 курс, 9а група). «Effect of caffeine, acetaminofen, carbamazepine and their compositions on lipid peroxidation and state of the antioxidant system in a blood serum of rats». IXth International Interdisciplinary Scientific Conference of Young Scientists and medical students "Actual problems of clinical and theoretical medicine", HNMU, Kharkiv. – 19-20th May, 2016. – II місце;

- Матрунич Д.О. (IV медичний, 31 група) «Биологическая роль мангана» Студентська конференція. [Текст]: Тези студентської конференції «Хімія біогенних елементів», 2017 р. – Харьков, ХНМУ. – 2017. – С.29. – заохочувальна грамота «За вміння доповідати»;

- Matrunich D. (IV медичний, 31 група) Influence of caffeine on analgesic activity of meloxicam in the condition of formalin edema / D.Matrunich, M.Kolesnik (II медичний, 2 група), N.Chalenko, L.Lukiyanova, Y.Krasnikova., V.Sinelnik // Матеріали 40-вої ювілейної науково-практичної конференції молодих вчених НМАПО імені П.Л.Щупика з міжнародною участю, привченої Дню науки "Інновації в медицині: досягнення молодих вчених", 18 травня 2017 року. – Київ. – С. 9-10. – заохочувальна грамота (стендова доповідь);

- Adamu I. (VI медичний, 2 потік, 25 група) Synthesis, prediction and experimental confirmation of pharmacological activity of 2-((4-amino-5-(furan-2-yl)-4h-1,2,4-triazole-3-yl)sulfanyl)-n-acetamide derivatives / Adamu I., Chalenko N. // Abstract book: International Scientific Interdisciplinary Congress, KhNMU, May 24th-26th, 2017. – С. 3. – I місце;

- Saveliev V.V., Levashova O.L. «Comparative analysis of macro- and microelements composition of amaranth seeds products»: Медицина третього тисячоліття: Збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів (Харків – 22-24 січня 2018р.) Харків, 2018. – С. 8-9 (1 місце);

- Fadeeva A.V., Adamu Issaaka, Zavada O.O. «The study of a comparative activity of sorbents through the use of an advanced method»: Медицина третього тисячоліття: Збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів (Харків – 22-24 січня 2018р.) Харків, 2018. – С. 4-5. (2 місце);

- Adetunji Elijah Oluwasegun «Amber»: Abstract of IX conference of first year students "Chemistry. Ecology. Medicine", devoted to the 190th anniversary of the birthday of O.M. Butlerov, KhNMU, лютий 2018 р. – Харків, ХНМУ. – 2018. – С. 17-19. (2 місце);

- Shaposhnyk V. Investigation of peripheral analgesic action of meloxicam and its composition with caffeine / V.Shaposhnyk, O.Adetunji, O.Zavada // ISIC-2018: [International Scientific Interdisciplinary Conference for medical students and young scientists, Kharkiv, 23-25 May, 2018]: abstract book / KNMU. – Kharkiv, 2018. – P. 32-33. (3 місце);

- Shaposhnik V. Effect of 1,3,7-trimethylcizantine on the antipyretic activity of para-acetylamino phenol and 4-hydroxy-2-methyl-N-2- pyridinil-2H-1,2-benzotiazin-3-carboxamide-1,1-dioxide / V. Shaposhnik, O. Kalinenko, M. Vodolazhenko // Медицина третього тисячоліття: збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів до 215-ої річниці утворення Харківської вищої медичної школи, Харків, 30-31 січня 2019 р. / ХНМУ. – Харків, 2019. – С. 77-79 (3 місце);

- Study of the silicon-containing sorbents activity at different pH / Zavada Oksana, Stukalkina Diana, Azuvike Uchenhi Blessing // International Scientific Interdisciplinary Conference ISIC-2019 for medical students and young scientists, ХНМУ, 18-20 вересня 2019 р., P. 45-46 (краща презентація).

Студенти-гуртківці у співавторстві зі співробітниками кафедри постійно публікують свої результати в наукових виданнях України і країн зарубіжжя (за 2015-2019 роки – 20:

1. Чаленко Н.М., Лиманська А.О., Алексеева Т.М. «История создания энтеросорбентов». Збірник тез конференції молодих вчених та студентів "Медицина третього тисячоліття". – Х., 20 січня 2015. – ХНМУ. – С. 436-437.

2. Тишакова Т.С., Сіліна М.П. «Визначення йодид-іонів у питній воді спектрофотометричним методом». Збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів "Медицина третього тисячоліття". – Харків, 2015. – С. 431-432.

3. Дядічев А.В., Грабовецька Є.Р. «From macro- to microcrystals». Abstract book "8th International Scientific interdisciplinary Conference for medical students and young scientists", HNMU, Kharkiv, May 14th-15th, 2015. – P. 18.

4. Алексеєва Т.М., Сукхдееп Сінгх, Тишакова Т.С. «Quantum chemical researches of ibuprofen molecule». Abstract book "8th International Scientific interdisciplinary Conference for medical students and young scientists", HNMU, Kharkiv, May 14th-15th, 2015. – P. 7.

5. Тишакова Т.С. Исследование элементного состава цветков *Lavandula Angustifolia* Mill / Т.С.Тишакова, В.В.Савельев, М.А.Тымбота // Медицина третього тисячоліття : збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів, Харків, 20 січня 2016 р. / Харківський національний медичний університет. – Харків, 2016. – С. 14.

6. Сырoвая А.О. Актуальность изучения основ фармакоэкономики для молодого доктора / А.О.Сырoвая, В.В.Лапшин, А.А.Лиманская, Т.М.Алексеева // Актуальні питання соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я в Україні : матеріали науково-практичної конференції (до 125-річчя з дня народження М.Г.Гуревича, Наркома охорони здоров'я України (1920-1925 рр.), першого завідувача кафедри соціальної гігієни Харківського медичного інституту (1923-1925 рр.)), Харків, 16 березня 2016 р. – Харків : ХНМУ, 2016. – С. 114-115.

7. Лук'янова Л.В. Історія виникнення натуральної медицини / Л.В.Лук'янова, В.В.Савельєв // Актуальні питання соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я в Україні : матеріали науково-практичної конференції (до 125-річчя з дня народження М. Г. Гуревича, Наркома охорони здоров'я України (1920-1925 рр.), першого завідувача кафедри соціальної гігієни Харківського медичного інституту (1923-1925 рр.)), Харків, 16

березня 2016 р. – Харків : ХНМУ, 2016. – С. 67-68.

8. Savelieva E.V. Effect of caffeine, acetaminofen, carbamazepine and their compositions on lipid peroxidation and state of the antioxidant system in a blood serum of rats / E.V. Savelieva, O.L. Levasova, T. Masih // IXth International Interdisciplinary Scientific Conference of Young Scientists and medical students "Actual problems of clinical and theoretical medicine", HNMU, Kharkiv. – 19-20th May, 2016. – P. 53-54.

9. Козуб С.Н. Исследование квантово-химических свойств ацетилсалициловой кислоты / С.Н.Козуб, О.Л.Левашова, Л.В.Земляничина // Студенческая медицинская наука XXI века и I Форума молодежных научных обществ: материалы XVI-й международной конференции студентов и молодых ученых и I Форума молодежных научных обществ, Витебск, 2-3 ноября 2016 г. / Витебский государственный ордена дружбы народов медицинский университет. – Витебск: ВГМУ, 2016. – С. 596-597.

10. Tishakova T.S. Determination of quantative aminoacid composition in herbal raw material of Pulsatilla pratensis / T.S.Tishakova, Adamu Issaka, V.V.Saveliev // Медицина третього тисячоліття: збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів, Харків, 16-17 січня 2017 р. / Харківський національний медичний університет. – Харків, 2017. – С. 5.

11. The influence of caffeine on antiexudative activity of meloxicam under the conditions of formalin-inducend edema / M.R.Kolesnyk, N.N.Chalenko, L.V.Lukiyanova, Y.N.Krasnikova // Актуальные проблемы современной медицины и фармации 2017: сборник тезисов докладов LXXI Международной научно-практической конференции студентов и молодых ученых / БГМУ. – Минск, 2017. – С. 1485.

12. Matrunich D. Influence of caffeine on analgesic activity of meloxicam in the condition of formalin edema / D.Matrunich, M.Kolesnik, N.Chalenko, L.Lukiyanova, Y.Krasnikova., V.Sinelnik // Матеріали 40-вої ювілейної науково-практичної конференції молодих вчених НМАПО імені П.Л.Щупика з міжнародною участю, привченої Дню науки "Інновації в медицині: досягнення молодих вчених", 18 травня 2017 року. – Київ. – С. 9-10.

13. Adamu I. Synthesis, prediction and experimental confirmation of pharmacological activity of 2-((4-amino-5-(furan-2-yl)-4h-1,2,4-triazole-3-yl)sulfanyl)-n-acetamide derivatives / Adamu I., Chalenko N. // Abstract book: International Scientific Interdisciplinary Congress, KhNMU, May 24th-26th, 2017. – С. 3.

14. How meloxicam, caffeine and their pharmacological composition influence the emotional-behavioral reactions in rats under formalin edema / L.V.Lukianova, A.O.Syrova, S.V.Andreeva, Y.N.Krasnikova, Issaaka Adamu // Proceedings of the 14th European Conference on Biology and Medical Sciences (June 15, 2017). «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. Vienna. 2017.

15. Comparative antipyretic activity of oxicams of different chemical structure / G.O.Syrova, L.V.Lukianova, O.S.Kalinenko, Vodolazhenko M.O., V.M.Petiunina, V.M.Shaposhnyk // ADVANCES OF SCIENCE: Proceedings of articles the international scientific conference. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018 [Electronic resource]. Czech Republic, Karlovy Vary: Skleněný Můstek – Ukraine, Kyiv: MCNIP, 2018. – P. 885-895.

16. Сирова Г.О. Концепція ризик-орієнтованого підходу в системі управління якістю клініко діагностичних лабораторій / Г.О.Сирова, О.О.Завада, Л.Г.Чикобава// Актуальні питання лабораторної медицини: матеріали науково-практичної конференції за участю міжнародних спеціалістів, в рамках якої пройшла четверта міжвузівська науково-практична конференція для молодих вчених, студентів та лікарів інтернів «Сучасні проблеми лабораторної медицини», Харків, 20-21 листопада 2018 р. / ХНМУ. – Харків, 2018. – С. 86-87.

17. Shaposhnik V. Effect of 1,3,7-trimethylxanthine on the antipyretic activity of para-acetylaminophenol and 4-hydroxy-2-methyl-N-2-pyridinyl-2H-1,2-benzotiazin-3-carboxamide-1,1-dioxide / V.Shaposhnik, O.Kalinenko, M.Vodolazhenko // Медицина третього тисячоліття: збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів до 215-ої річниці утворення Харківської вищої медичної школи, Харків, 30-31 січня 2019 р. / ХНМУ. –

Харків, 2019. – С. 77-79.

18. Tishakova T. Experimental study of the anti-inflammatory effect of 4-hydroxy-2-methyl-N-(4-methylthiazole-2-yl)-2H-1,2-benzothiazine-3-carboxamide 1,1-dioxide, 1,3,7-trimethylxanthine and their composition / T. Tishakova, D. Stukalkina // Медицина третього тисячоліття: збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів до 215-ої річниці утворення Харківської вищої медичної школи, Харків, 30-31 січня 2019 р. / ХНМУ. – Харків, 2019. – С. 79-81.

19. Study of the silicon-containing sorbents activity at different pH / Zavada Oksana, Stukalkina Diana, Azuvike Uchenhi Blessing // International Scientific Interdisciplinary Conference ISIC-2019 for medical students and young scientists, ХНМУ, 18-20 вересня 2019 р., Р. 45-46.

20. Experimental investigation of the effect of pharmaceutical composition on the central nervous system / G.Syrova, L.Lukianova, V.Sinelnik, Yu.Krasnikova, Logina Salam // Inter collegas: theoretical & experimental medicine. – 2019. – Vol. 6, № 3. – Р. 162-167.

19 травня 2016 року за ініціативою Студентського наукового товариства ХНМУ відбувся ярмарок наукових гуртків, у якому взяли участь представники майже 40 кафедр.

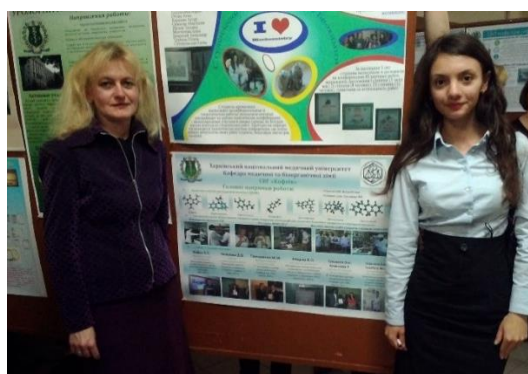

Рис. 99. Ярмарок наукових гуртків (2016 р.)

Роботу гуртків представляли старости, які демонстрували основні напрямки наукової діяльності та окреслювали здобутки студентів. Ярмарок відвідав проректор з наукової роботи Валерій М'ясоєдов, викладачі кафедр, молоді вчені та студенти. Кожен Студентський науковий гурток отримав

сертифікат учасника. Традиційно у лютому-березні кожного року проводяться студентські олімпіади. Так, 16 березня 2016 року відбувся I тур студентської олімпіади з хімії, приймали участь 17 студентів (з них 3 – студенти VI факультету).

З них посіли призові місця:

- 1) Кучеренко І.О. (I факультет, 1 курс, 2 група) – I місце;
- 2) Тимбота М. О. (I факультет, 1 курс, 14 група) – II місце;
- 3) Широков К.В. (II факультет, 1 курс, 17 група) – III місце.

Вперше був проведений 02 березня 2017 року I етап студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Медична хімія», приймали участь 15 студентів. З них посіли призові місця:

- 4) Колесник М.Р. (I мед. факультет, 1 курс, 2 група) – I місце;
- 5) Ашуров А.Е. (II мед. факультет, 1 курс, 13 група) – II місце;
- 6) Панаско І.І. (III мед. факультет, 1 курс, 18 група) – III місце.

За результатами I етапу студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Медична хімія» 2 студентів приймали участь у II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни "Медична хімія", НМУ ім. О.О.Богомольця, м. Київ 06-07 квітня 2017 р.

Рис. 100. Всеукраїнська студентська олімпіада з медичної хімії (м. Київ, 2017 р.). Ліворуч ст. Колесник М.Р. (ХНМУ), зав. каф. медичної хімії КМУ ім О.О. Богомольця, проф. Калібабчук В.О., а праворуч студенти – учасники олімпіади

З них посіли місця: Колесник М.Р. (І мед. факультет, 1 курс, 2 група) – V місце; Ашуров А.Е. (II мед. факультет, 1 курс, 13 група) – X місце.

6 студентів приймали участь у I турі студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Хімія» 06 березня 2017 року.

З них посіли призові місця:

- 1) Євтюшкін Д.В. (III мед. факультет, 1 курс, 18 група) – I місце;
- 2) Колесник М.Р. (I мед. факультет, 1 курс, 2 група) – II місце;
- 3) Прасол О.В. (II мед. факультет, 1 курс, 10 група) – III місце;
- 4) Аксенкова С.М. (III мед. факультет, 1 курс, 10 група) – III місце.

6 студентів приймали участь у I (вузівському) турі Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни «Медична хімія» 20 лютого 2018 р. З них посіли призові місця:

- 1) Адетунджі Елайджа Олувасегун Айоїгбала (VII факультет з підготовки іноземних студентів, 1 курс, 21 група) – I місце;
- 2) Белова Ю.М. (Стоматологічний факультет, 1 курс, 1 група) – II місце;
- 3) Давидкін Д.С. (2 медичний факультет, 1 курс, 12 група) – III місце;
- 4) Фадєєва А.В. (2 медичний факультет, 1 курс, 11 група) – III місце.

7 студентів приймали участь у I (вузівському) турі Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни «Медична хімія» 15 лютого 2019 р. З них посіли призові місця:

- 1) Вавіла О.М. II мед. II мед. (II медичний факультет, 11 група) – I місце;
- 2) Соломко К.А. (II медичний факультет, 11 група) – II місце;
- 3) Лаврук О.В. (I медичний факультет, 6 група) – III місце;
- 4) Медведева М.С. (стоматологічний факультет, 2 група) – III місце.

За результатами I етапу студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Медична хімія» 2 студентів, які посіли I і II місця, приймали участь у II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни "Медична хімія", НМУ ім. О.О.Богомольця, м. Київ 04-05 квітня 2019 р. – Соломко К.А., Вавіла О.М.

Соломко К.А. (II мед. ф-т, 11 група) – VII місце, грамота «За оригінальний розв’язок практичних завдань»:

Вавіла О.М. II мед. II мед. (II медичний факультет, 11 група) – X місце.

Рис. 101. Всеукраїнська студентська олімпіада з медичної хімії (м. Київ, 2019 р.)

У роботі СНГ «Кофеїн» приймають активну участь студенти різних курсів і різних факультетів: вони приймають участь у експериментальних дослідженнях фармакологічної активності різних дослідних речовин на лабораторних тваринах (щурах) в рамках кафедральної НДР під керівництвом співробітників кафедри.

Рис. 102. Гайчук О. В. (студентка 2 мед. ф-у, 1 курсу, 13 групи ХНМУ) – приймає участь у експериментальних дослідженнях мнестичної діяльності лабораторних щурів за умовною реакцією пасивного уникнення при моноведенні дослідних коксибів (целекоксиб і рофекоксиб), лікопіду та введенні їх композицій (2019 р.)

З основними науковими та навчально-методичними здобутками кафедри медичної та біоорганічної хімії можна ознайомитися, відвідавши музей кафедри.

На протязі навчального року проходять засідання СНГ «Кофеїн», де співробітники кафедри знайомлять студентів з біоетичними правилами поводження з лабораторними тваринами, різними науковими методиками проведення фармакологічних досліджень на лабораторних тваринах, відбувається підготовка викладачами кафедри студентів-гуртківців до усних та постерних доповідей на студентських конференціях.

Рис. 103. Чергове засідання СНГ «Кофеїн». Були присутні: студенти 1 курсу, 19 гр., III мед. фак.: Щирий Б.В., Червінська Д.Л. Керівник студентського наукового гуртка «Кофеїн» Доц. Лук'янова Л. В.

(13 листопада 2019 р.)

У 2011 році в ХНМУ створено відкритий електронний архів матеріалів наукового та навчально-методичного призначення з метою забезпечення вільного доступу до освітніх матеріалів та результатів наукових досліджень, підвищення рівня цитування публікацій науковців університету – репозитарій. На теперішній час від кафедри медичної та біоорганічної хімії у репозитарії ХНМУ розміщено 913 праць, із них: лекційних матеріалів для студентів – 165, навчально-методичних видань – 140, наукових праць – 501, наукових робіт молодих вчених – 107. За цими показниками кафедра медичної та біоорганічної хімії займає I місце серед кафедр ХНМУ.

5.8 КОНФЕРЕНЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ – ПЕРШИЙ КРОК НА ПОЧАТКУ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Студентська наукова робота стала невід'ємною складовою частиною навчального процесу, а також виховної роботи кафедри. Доброю традицією на кафедрі медичної і біоорганічної хімії стало починати другий семестр проведенням низки студентських конференцій для студентів першокурсників I, II, III, IV, V медичного факультетів, а також VI та VII факультету з підготовки іноземних студентів. Підготовка до конференції першокурсників дуже цікавий та творчий процес, в якому приймають участь не лише студенти, але і їх наукові керівники, адже лише під час плідної та наполегливої праці викладача та студента може бути створена цікава робота. Для багатьох студентів конференції є дійсно першим досвідом наукової роботи, який може надихнути їх і в подальшому підкорювати нові наукові вершини. Без сумніву участі у студентських конференціях, ефективно сприяють формуванню навичок і вмінь, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії студента та наукового керівника. Темі студентських конференцій обрані таким чином, щоб дозволити студенту замислитись над проблемами екології та здорового способу життя, дізнатись більше цікавого з історії хімії, медицини та фармації, а також звернути увагу на міждисциплінарні зв'язки.

Досвід участі у конференціях допомагає студентам навчитися бути демократичними, толерантно спілкуватися між собою та під час відповідей на питання та обговорення доповідей, критично мислити. Кожен студент може прийняти участь у конференції, традиційно більш сміливі студенти мають нагоду підготувати мультимедійну презентацію та підготувати усну доповідь за темою своєї роботи, а також є можливість надрукувати лише тези.

Слід відзначити високу активність студентів у конференціях, їх вміння зацікавити аудиторію, легко та доступно викласти матеріал. Студенти підходять до виступу серйозно, грамотно та зважено. Студентські доповіді оцінюють члени журі, дуже часто це не завідувач кафедри та викладачі, а ще й гості конференції

– декани. За результатами голосування журі, обертаються найкращі роботи, а переможці отримують заохочувальні призи, а з 2016 року заохочувальні грамоти.

Кожного року теми конференцій змінюються, наприклад, у 2017 році обрана індивідуальна тема: I та V медичний факультет: «Хімія. Екологія. Медицина»; II медичний факультет: «Мінерали – скарби Землі»; III медичний факультет: «Відомі хіміки світу. Іменні реакції», присвяченої пам'яті проф. Петюніна Г.П.; IV медичний факультет: «Хімія біогенних елементів»; стоматологічний факультет: «Хімія в стоматології»; VI факультет з підготовки іноземних студентів: «Chemistry. Ecology. Medicine» (1 потік), «Chemistry in medicine» (2, 4 потоки), «Biological role of the chemical element» (3 потік). Для студентів стоматологів конференція «Інноваційні хімічні технології в стоматології» («Chemical innovative technologies in dentistry») пройшла у два етапи.

Рис. 104. Учасники конференції з медичної хімії «Хімія в стоматології», стоматологічний факультет (2017 р.)

У 2018 році студентам було запропоновано розглянути проблеми екологічний аспект під кутом хімії, тема конференції для I медичного факультету була «Зелена хімія».

Рис. 105. Нагородження переможниці конференції «Зелена хімія» Шаповалової Євгенії, I факультет (2018 р.)

Учні розглянули багато цікавих напрямків, наприклад «Роль діоксиду вуглецю як екологічно чистого розчинника у промисловості, медицині та фармації» (Кравченко Вікторія), «Екологічно чисті добрива» (Степанович Таїсія), а переможницею стала робота присвячена дослідженню «Полілактиду», яку підготувала Шаповалова Євгенія.

Дуже цікаві доповіді підготували студенти II медичного факультету для яких тема конференції була «Хімія. Екологія. Медицина».

Свою увагу майбутні лікарі зосередили на біогенній ролі елементів, використанні комплексних сполук у медицині, застосуванні нанотехнологій.

Для третього факультету у цьому ж році була обрана тема конференції «Історичний аспект хімічної науки».

Конференція була дуже цікавою, студенти під час доповідей побачили яка людство здобувало перші знання щодо навколишнього світу, перші уявлення про будову речовин, про такі напрямки у науці як Алхімія, побачили як зв'язані історично хімія і медицина.

Рис. 106. Доповідь учасниці конференції з медичної хімії «Історичний аспект хімічної науки» Валеньєвої Аліни на тему «Хімія в арабсько-мусульманському світі VII-XII століття», III факультет (2018 р.)

Рис. 107. Учасники конференції з медичної хімії «Історичний аспект хімічної науки» (2018 р.)

Не менш цікавою була конференція на IV медичному факультеті «Всесвіт: хімічний аспект».

Доповіді розкрили такі питання як «Радіоактивні ізотопи, їх застосування в медицині» (Васюта А.Д.), «Використання золота у косметології» (Манько А. Ю.), «Склад повітря, що видихає людина. Діагностика захворювань» (Карафуліді О.В.).

У 2019 році пройшла X (ювілейна) студентська конференція, присвячена 150-річчю з відкриття періодичної системи хімічних елементів Д. І. Менделєєвим «Хімія. Екологія. Медицина».

Для кожного факультету була обрано свою тему:

I медичний факультет: «Нобелівські лауреати з хімії»;

II медичний факультет: «Нанотехнології у хімії, медицині та фармації»;

III медичний факультет: «Сучасні полімери в медицині та хімії»;

IV медичний факультет: «Хімія отруйних рослин».

Рис. 108. Учасники конференції з медичної хімії, I факультет (2019 р.)

Рис. 109. Учасники конференції з медичної хімії, III факультет (2019 р.)

Рис. 110. Учасники конференції з медичної хімії, IV факультет (2019 р.)

Рис. 111. Нагородження переможниці конференції «Хімія в стоматології» Гурбанової Карини, стоматологічний факультет (2019р.)

Іноземні студенти також приймають активну участь у конференціях.

Рис. 112. Учасники конференції з медичної хімії, VII факультет (2019 р.)

Рис. 113. Учасники конференції з медичної хімії, VII факультет (2019 р.)

5.9 ТВОРЧИЙ ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ МОНОГРАФІЙ

Написання монографій – це творчий процес, який складається з кількох етапів: по-перше – автори визначаються з темою, за якою буде написано монографію, по-друге – складається її план, по-третє – автори ретельно працюють з первинним матеріалом, тобто збирають цікаві літературні джерела, новини інтернету та дані експериментальних досліджень, які потім необхідно систематизувати за тематикою плану монографії; далі починається четвертий етап: саме написання монографії, потім п'ятий: корекція з урахуванням думок всіх авторів і шостий: підбір ілюстрацій. Коли рукопис готовий йому треба надати необхідну форму, тож шостий етап присвячений комп'ютерному набору і знов корекції; далі форматування тексту (сьомий етап), створення обкладинки (восьмий етап), надання майбутньої монографії рецензентам (дев'ятий етап), які працюють з нею, рецензують, можливо надають зауваження, після чого автори виправляють і опрацьовують їх (десятий етап). Одинадцятий етап дуже

відповідальний, він включає представлення монографії до методичної наради, далі до Вченої Ради університету, на яких розглядається матеріал створеної монографії, відбувається її обговорення присутніми на зборах і затвердження до видання. Дванадцятий етап це ретельна робота з видавництвом, в тому числі з коректорами. Як результат публікація монографії, її презентація (тринадцятий етап). А далі настає чотирнадцятий етап: для нас це дарування створеної книги бібліотекам (обов'язково нашій бібліотеці ХНМУ), авторам, колегам і нашим студентам, які стали призерами студентських конференцій. А дарувати це дуже приємно. За всі роки творчої праці над створенням монографій ми подарували величезну їх кількість з найкращими побажаннями нашим читачам.

МОНОГРАФІЇ КАФЕДРИ ЗА ОСТАННІ 10 РОКІВ:

1. Чекман И.С, Звягинцева Т.В. Сырочая А.О., Коляденко Е.В. Дерматофармакология : монография. – Харьков: ООО «Эдэнна», 2010. – 128 с.
2. Сторінки історії кафедри медичної та біоорганічної хімії Харківського національного медичного університету [Г.О. Сирова, І.В. Завгородній, Л.Г. Шаповал, В.М. Петюніна, В.И. Чеховський, В.О. Макаров, Н.М. Ткачук, Л.П. Шапарєва, Є.Р. Грабовецька, С.А. Наконечна, Р.О. Бачинський, О.В. Савельєва, Л.Л. Замічайло, С.М. Козуб, О.Л. Томіліна, Ж.Ж. Перцева]; під. ред. Г.О. Сирової. – Харків: ТОВ «Едена», 2010. – 164 с.
3. Вода – источник жизни / Чекман И. С., Мясоєдов В. В., Сырочая А. О., Завгородній И. В., Макаров В. А. - Харьков : Вировец А. П. «Апостроф», 2012. – 291 с.
4. Кислород – основа жизни: монография / под. ред. Сырочай А.О. - Х. - 2013. – 232 с.
5. Озон и озонотерапия (озонирование): Монография / Чекман И.С., Сирова Г.О., Макаров В.О., Макаров В.В., Лапшин В.В., Шаповал О.В. - Х: «Цифрова друкарня №1». – 2013. – 144 с.
6. Аэрозоли – дисперсные системы: Монография / Чекман И.С., Сирова Г.О., Андреева С.В., Макаров В.О. - Х: «Цифрова друкарня №1», 2013. – 100 с.

7. Аминокислоты глазами химиков, фармацевтов, биологов: монографія в 2-х томах. Т. 1 / Сирова Г.О., Петюніна В.М., Грабовецька Є.Р., Козуб С.М., Лук'янова Л.В., Андрєєва С.В., Макаров В.О., Левашова О.Л. - Х. : "Щедра садиба плюс", 2014. – 228 с.
8. Аминокислоты - наноразмерные молекулы: клиничко-лабораторные исследования: монографія / Чекман И. С., Новикова И. В., Сирова Г.О., Андрєєва С.В., Макаров В.О. - Харків: Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. – 154 с.
9. Аминокислоты глазами химиков, фармацевтов, биологов: монографія в 2-х томах. Т. 2 / Сирова Г.О., Петюніна В.М., Грабовецька Є.Р., Козуб С.М., Лук'янова Л.В., Андрєєва С.В., Макаров В.О., Левашова О.Л. - Х. : "Щедра садиба плюс", 2015. – 268 с.
10. Кафедра хімії. Крізь роки (Історичний нарис): монографія / Чекман І.С., Сирова Г.О., Петюніна В.М., Грабовецька Є.Р., Савельєва О.В., Тішакова Т.С., Лук'янова Л.В., Андрєєва С.В., Макаров В.О., Копотєва (Вакуленко) Н.В., Чаленко Н.М., Чеховський В.Д., Шапарєва Л.П. - Х.: "Щедра садиба плюс", 2015. – 272 с.
11. Исследования и технологии. Переработка малогабаритных никель-кадмиевых аккумуляторов / Козуб П. А., Козуб С.М. - [Саарбрюккен] : Lambert Academic Publishing, 2015. – 143 с.
12. Исследования и технологии. Адсорбент улавливания платиновых металлов в производстве азотной кислоты / Козуб П.А., Дейнека Д.Н., Козуб С.М. - Lambert Academic Publishing, Германия, 2015. – 156 с.
13. Фармакокоректори ренін-ангіотензинової системи при емоційному стресі / Сирова Г.О. - Х.: "Смугаста типографія", 2016. – 126 с.
14. Non-steroid anti-inflammatory drugs in quantum chemistry / Chekman I.S., Goncharenko N.A., Syrova G.A., Kozub S.M., Tishakova T.S., Chalenko N. M., Levashova O. L. - Kiev, Kharkov:"Planeta-print" Ltd , 2016. - 84 с.
15. Глина: экологический, медико-биологический и культурный аспекты / И. С. Чекман, А. О. Сыровая, В. А. Макаров, В. В. Макаров, В. В. Лапшин. – Киев ; Харьков: ТОВ "Планета-принт", 2017. – 173 с.

16. Квантова хімія: медико-фармацевтичний аспект (монографія) / Чекман І. С., Сирова Г. О., Казакова О. О., Горчакова Н.О., Беленічев І.Ф., Загородний М.І., Поготова Г.А., Довгань Р.С., Нагорна О.О., Левашова О.Л. – Х.: Планета-принт, 2017. – 139 с.

17. Янтарь, янтарная кислота, сукцинаты : монографія. Посвящается Дню науки / И. С. Чекман, А. О. Сыровая, В. А. Макаров, В.А.Макаров, В.В.Лапшин – Киев ; Харьков : Планета-принт, 2017. – 107 с.

18. Quantum-chemical aspects of non-steroidal anti-inflammatory drugs: monograph / Chekman I.S., Syrova G.A., Kozub S.M., Tishakova T.S., Chalenko N.M., Levashova O.L.. - Харків: ТОВ "Планета-Принт", 2018. – 95 с.

19. Соль земли: монографія / Сирова Г.О., Петюніна В.М., Макаров В.О., В.В.Макаров, Е.А. Бурцева. - Харків, 2018. – 120 с.

20. Мідь-наномідь : хіміко-фармацевтичний аспект : монографія / Г.О. Сирова, В.О. Макаров, М.М. Мішина, В.Л. Авраменко, В.В. Лапшин, В.В. Макаров. – Х.: ТОВ «Планета-Принт». – 2019. – 95 с.

Людина, яка хоча б раз створила монографію, вже не може зупинитися, бо вона хоче створювати весь час щось нове і цікаве. Така людина знаходиться в постійному пошуку. Колективом нашої кафедри і співавторами з інших кафедр ХНМУ, інших ЗВО України та фахівців-практиків за останні 10 років створено 20 монографій, які будуть, завдяки їх різноманітній тематиці, цікаві науковцям, медикам, хімікам, фармацевтам, біологам, аспірантам і навіть учням шкіл. Девіз нашого колективу: «Горю –поки живий». Тож, вельмишановні читачі, закликаємо вас до співпраці.

5.10 ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

Кінець 20-го – початок 21-го століття – період, який означений стрімкою і глибокою трансформацією як світової, так і національної систем вищої освіти. Шляхи модернізації вищої освіти України визначені європейськими та світовими

тенденціями розвитку цієї галузі. Прагнення до безперервного розвитку, входження у світовий освітній простір, подолання всіх деформацій попереднього періоду повинні стати визначальними ознаками української освітньої реформи. Мета вищої освіти сьогодні – це підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства, через інновації у навчально-виховному процесі та науково-методичній роботі. Тому основним завданням діяльності сучасного ЗВО в Україні має стати формування інноваційного освітньо-виховного середовища, що передбачає не тільки зміни в організації навчання, а й удосконалення професійної майстерності викладачів. Для того, щоб вища освіта України максимально задовольняла вимогам часу, такі чинники, як компетентність, професіоналізм, інтелект, творчість повинні відігравати провідну роль у функціонуванні цієї сфери. Всі ці риси можна вважати необхідними ознаками сучасного креативного викладача ВНЗ, перед яким постійно постає проблема удосконалення, підвищення своєї педагогічної майстерності, особливо у контексті інтернаціоналізації вищої школи.

Питання формування професійної майстерності аналізуються у наукових дослідженнях багатьох науковців, а саме В.Андрущенко, Ю.Васильєва, С.Вітвицька, Г.Єльнікової, І.Зязюна, Б.Кобзаря, Н.Ничкало, І. Підласого, О.Пометун, О.Пехоти, О.Савченко, В.Сухомлинського, М.Фіцули та ін. Структуру педагогічної майстерності досліджували у своїх працях В.Кан-Калик, Д.Крамущенко, І. Кривонос. Питання, пов'язані із підготовкою науково-педагогічних працівників, підвищенням їх кваліфікації та педагогічної майстерності розкриті у науковому доробку В.Гриньової, К. Корсака, М.Романенка, Н.Селіверстової, В. Семиченко та ін.

Педагогічна праця викладача ЗВО є особливою формою професійної діяльності, змістом якої є навчання, виховання і розвиток студентів, сприяння формуванню у них фахових знань, умінь і навичок, активної життєвої позиції, що дасть змогу майбутньому випускнику активно включитися у суспільну, культурну, політичну та інші сфери життя суспільства. Результатом викладацької діяльності є розвиток студента, його особистісне, інтелектуальне

удосконалення, самовизначення особистості, затребуваність відповідного фахівця не тільки на національному ринку праці, але й на міжнародному. Тому вищі навчальні заклади стають «візитівкою» держави, перетворюються на підґрунтя міжнародної конкурентоспроможності країни, активно включаються у процес інтернаціоналізації. Забезпечити реальне входження національної системи вищої освіти у світовий освітній і науковий простір необхідно шляхом досягнення належного рівня її відкритості та прозорості, збільшення кількості спільних міжнародних курсів і програм та відповідних обмінів серед викладачів і здобувачів вищої освіти між українськими та закордонними університетами. Заклади вищої освіти повинні розробити комплексну стратегію інтернаціоналізації, складовою частиною якої є професійний розвиток персоналу вищої школи шляхом системного заохочення наукової та професійної активності викладачів, їх орієнтація на знання іноземних мов та академічну мобільність (міжнародну та внутрішню), що тісно пов'язано з підвищенням педагогічної майстерності викладача. ХНМУ не є виключенням, так на кафедрі медичної та біоорганічної хімії, беручи до уваги вище викладене, приділяється велика увага педагогічній освіті. 7 співробітників нашої кафедри (50%) мають класичну педагогічну освіту, 5 – II педагогічну освіту (35%). Навіть з 3-х старших лаборантів 2 мають II вищу педагогічну освіту. Ми розуміємо необхідність педагогічної освіти.

Викладачі свою професійну діяльність здійснюють у кількох напрямках: педагогічна, методична, наукова, виховна робота. Значний вплив також має загальний розвиток особистості викладача, його вміння пов'язувати матеріал із сьогоденням, із власним досвідом, незалежність поглядів, розуміння інтересів молоді, культура мовлення, використання інноваційних методів у організації навчального процесу тощо.

Сучасний викладач має бути спроможним до саморозвитку та самовдосконалення в ситуації, яка постійно змінюється, готовим до якісної реалізації знань умінь та навичок у професійній діяльності. Тому кафедральним колективом постійно проводиться робота по підвищенню педагогічної

кваліфікації (за останні роки 7 викладачів кафедри (50%) підвищували свою кваліфікацію за кордоном), питання педагогіки розглядаються, на конференціях, присвячених питанням педагогіки та методичних семінарах, на засіданнях круглих столів, що сприяє продуктивному самовдосконаленню і саморозвитку фахівці, цілеспрямованому поглибленню і розширенню науково-теоретичних і науково-методичних знань, професійних компетенцій та практичних навичок.

5.11 ВИХОВНА РОБОТА

Важливим елементом у формуванні особистості майбутнього спеціаліста (чи то лікар, чи то вчитель) є виховання. Виховний процес – багатогранний. Він не стоїть на першому місці при становленні компетентного спеціаліста, але без виховання неможливе створення моральних цінностей та якостей людини. Тому кафедра медичної та біоорганічної хімії велику увагу приділяє виховній роботі.

Виховна робота на кафедрі сприяє формуванню національної свідомості студентів, вдосконаленню підготовки майбутніх лікарів, вихованню активної життєвої позиції. Важливою умовою успішного навчання студентів є створення умов, які б забезпечували внутрішній комфорт та знижували можливі конфлікти з оточуючим світом, тобто сприяли адаптації. Перелічені вище аспекти є основою діяльності виховної роботи. Метою виховної роботи кафедри є формування освіченого та національно свідомого громадянина України, гідного патріота нашої держави, носія національно-культурних традицій. Виховна робота кафедри медичної та біоорганічної хімії проводиться постійно і зосереджена на національно-патріотичному, філософське-світоглядному та естетичному вихованні, фізкультурно-оздоровчій діяльності, творчій активності студентів, проблемам адаптації першокурсників до навчання та розвитку творчих навичок. Особливу увагу кафедра приділяє роботі з іноземними студентами індійського земляцтва.

Національно-патріотичне виховання. При вході на кафедру студентів зустрічають державні символи України – герб, прапор і гімн, стенди «Україна –

наша Батьківщина», «Мій Харків», «Духовні скарби українського народу» (хліб, калина, рушник та ін.), «День вишиванки», портретна галерея відомих хіміків. До свят при вході на кафедру студентів вітають банери.

Рис. 114. Державні символи України і духовні скарби українського народу

Кафедральний музей. У 2009 році за ініціативою завідувача кафедри, професора Сирової Ганни Олегівни з нагоди 210-річчя Харківського національного медичного університету та 55-річчя кафедри медичної та біоорганічної хімії було створено кафедральний музей з історії кафедри.

На першому практичному занятті співробітники кафедри знайомлять студентів з музеєм, де студенти можуть ознайомитися з історією розвитку кафедри, з колекціями лабораторно-хімічного посуду та мінералів, альбомом кафедри з фотографіями усіх заходів в хронологічному порядку. Кожного року музей відвідують близько 1500 першокурсників.

В поповненні колекції кафедрального музею активну участь приймають студенти-першокурсники, які роблять різні вироби з кавових зерен (на кафедрі працює науковий гурток «Кофеїн»), глини, каштанів, жолудів, горобини, калини, тощо. В музеї кафедри працюють виставки студентських робіт, які щорічно оновлюються: «Зроби сам – виставка студентських робіт з кавових зерен», «Мінерали – скарби Землі», «За здоровий спосіб життя», «Хімія глини», «Хімія осіннього подиху» та ін. Також у кафедральному музеї представлено навчально-методичну літературу, презентації методичних семінарів та матеріали студентських наукових конференцій вітчизняних та іноземних студентів, які регулярно проводяться на кафедрі, які присвячені знаменним датам – річниці університету, кафедри, пам'яті видатних вчених-хіміків та колишніх завідувачів кафедри. У музеї кафедри представлено здобутки викладачів на спортивній арені – грамоти, дипломи за призові місця на місцевому та обласному рівнях.

Філософське-світоглядне виховання. Регулярно співробітники кафедри разом зі студентами доглядають за могилою Габеля Ю.О. (зав. каф. органічної хімії ХМІ 1931-1949 рр.), підтримується порядок, а огорожа була створена за рахунок співробітників кафедри.

Фізкультурно-оздоровча діяльність. На кафедрі існують стенди «За здоровий спосіб життя», «Ні палінню», «Дія опіатів на людину», «Дія алкоголю на людину», «Нікотин: вплив на людину» які сприяють популяризації здорового образу життя студентів.

Естетичне виховання та творча активність студентів. Творчі конкурси. Кафедра приділяє велику увагу як аудиторній, так і позааудиторній виховній роботі з першокурсниками. Проведення творчих конкурсів є одним з напрямів виховної роботи. Щороку кафедра проводить творчі конкурси для студентів з метою розвитку патріотизму, надбання навичок самостійної роботи та розвиток креативного мислення у студентської молоді. Вперше у 2015 році на честь святкування 210-ї річниці ХНМУ та 60-річчя сучасного етапу розвитку кафедри медичної та біоорганічної хімії, 5-річчя студентського гуртка «Кофеїн», співробітниками кафедри було проведено конкурс студентських робіт «Зроби

сам». Було представлено більше 20 робіт, які студенти створили власноруч із кавових зерен (молекули, портрет Д.І. Менделєєва, емблема ХНМУ).

Рис. 115. Студентські роботи, що представлені на конкурсі «Зроби сам» (2015 р.)

У 2017 році було проведено конкурс «Хімія глини».

Рис. 116. Роботи студентів, представлені на конкурсі «Хімія глини» (2017 р.)

Він був присвячений Дню хіміка, а також було проведено презентацію монографії про глину, створеної науковцями ХНМУ та КМУ («Глина: екологічний, медико-біологічний и культурный аспекты») (Чекман И.С., Сырoвая А.О., Макаров В.А., Макаров В.В., Лапшин В.В., 2017)).

Студенти створили більше 40 експонатів з глини: хімічні структури молекул, які дозволили уявити та побачити конформації та конфігурації складних сполук.

Третім цікавим заходом, який став лідером за кількістю виробів, був конкурс-виставка студентських робіт першокурсників «Хімія осіннього подиху», присвячений Дню українського козацтва (8-12 жовтня 2018 р.).

А. Проректор з науково-педагогічної роботи, проф. Летік І.В. та завідувач кафедри медичної та біоорганічної хімії, проф. Сирова Г.О. відвідують виставку «Хімія осіннього подиху»

В. Ас. Каліненко О.С. та студенти відвідують виставку «Хімія осіннього подиху»

С. Робота «Лісова сова», яка була відзначена призом глядацьких симпатій

Д. Робота «Осіння феєрія», яка зайняла I місце у конкурсі «Хімія осіннього подиху»

Рис. 117. Конкурс «Хімія осіннього подиху» (2018)

У конкурсі прийняли участь більше 100 студентів, які представили свої роботи. Кожна робота була унікальна і супроводжувалась хімічним та медичним описом.

Назви робіт були різноманітні: «Горобина червона», «Осінь фєєрія» «Травна система», «Лісова рука» та ін. Студенти для створення робіт використовували різноманітні речі, які нас оточують восени: каштани, жолуді, горіхи, ягоди горобини, тощо. Серед виробів можна було побачити дерева, вази з гарбузів, молекули, овочеві букети, портрети українських жінок, травну систему людини, модель зуба.

З 15 по 25 травня 2019 року було проведено виставку «Навколишній світ очима студентів-бакалаврів», в якій взяли участь 14 студентів-бакалаврів. Було створено структурні формули хімічних молекул.

4 жовтня 2019 року на кафедрі медичної та біоорганічної хімії відкрито виставки «Дари України» та «Україна: пори року», створені до 215-річчя ХНМУ та 65-річчя сучасного періоду кафедри медичної та біоорганічної хімії (у 2020 році кафедра відзначатиме 65-річний ювілей).

Рис. 118. Співробітники кафедри відвідують виставку «Дари України»

На виставці представлено гобеленові картини, на яких зображено червоні маки, бузок, фіалка трикольорова, соняшник, ромашка, конвалія травнева, пори року – зима, весна, літо, осінь.

Метою виставки є естетичне виховання молоді, прищеплення любові до рідної української природи, а для іноземних студентів – ознайомлення з природою нашого краю.

Рис. 119. Виставка «Україна: пори року»

Такі заходи є невід’ємною частиною виховної роботи, яка проводиться на кафедрі. Вони позитивно впливають на адаптацію студентів 1 курсу до нових умов навчання в ХНМУ, а також розвивають творчі здібності майбутніх лікарів та розширюють їх світогляд.

. ВИХОВНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ ІНДІЙСЬКОГО ЗЕМЛЯЦТВА

Особливу увагу кафедра приділяє англомовним студентам, які мають більше проблем з адаптації, ніж вітчизняні.

Це пов'язано з мовним бар'єром, відсутністю навичок самостійного життя, зміною культури та оточуючих умов.

З 2012 року кафедра є відповідальною за виховну роботу зі студентами з Індії. Для них проводиться низка додаткових заходів (на відміну від вітчизняних студентів): «Свято дружби», екскурсії, відвідування гуртожитків та ін.

«СВЯТО ДРУЖБИ»

Вперше цей захід було проведено у грудні 2014 році до дня Святого Миколая.

Мета цього заходу – дізнатися більше про Україну – державу, в якій студентам доведеться жити наступні 6 років; про Харків, наші свята та традиції.

З 2017 року цей захід дещо змінив свій формат: виступи викладачів відбувалися у «паралелі» зі студентами.

Було заслухано доповіді: «Україна» (викладач доповідав) – «Індія» (студент з Індії виступав), «Київ» (викладач) – «Нью-Делі» (студент), «Харків» – «Паджаб», «Українські традиції та свята» – «Індійські традиції та свята».

На свято студенти приходять одягнені у свій традиційний індійський одяг, а викладачі кафедри – у національний український одяг – вишиванки. Слід зазначити високу активність студентів індійського земляцтва, які з великим бажанням, задоволенням розповідали про свою країну, культуру, традиції.

Їм хотілося як можна більше розказати про себе і вони були раді, що ми цікавимося їх життям. Недарма захід отримало назву «Свято дружби», начебто поєднання двох країн з метою обміну інформацією про свої країни, міста, звичаї та свята.

У 2018 році виховний захід «Свято дружби» був проведений на базі наукової бібліотека ХНМУ, на якому були присутні директор бібліотеки Киричок І.В., заступник директора бібліотеки Красюкова О.О. та декан VI факультету з підготовки іноземних студентів Навчально-наукового інституту з підготовки іноземних громадян ХНМУ, професор Сінайко В.М.

Рис. 120. Декан VI факультету з підготовки іноземних студентів ННІ ППГ, проф. Сінайко В.М. відкриває «Свято дружби» (2017 р.)

Рис. 121. Учасники заходу «Свято дружби» (2018 р.)

ЕКСКУРСІЇ

Щороку кафедра проводить екскурсії для студентів індійського земляцтва по м. Харків, до державного музею природи Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна та Харківського історичного музею ім. М.Ф. Сумцова.

Рис. 122. Ст.викл. Завада О.О. та ас. Каліненко О.С. разом зі студентами індійського земляцтва відвідали державний музей природи ХНУ ім. Каразіна

Рис. 123. Ас. Каліненко О.С. та ас. Водолаженко М.О. разом зі студентами відвідали Харківський історичний музей ім. М.Ф. Сумцова

ВІДВІДУВАННЯ ГУРТОЖИТКІВ

Кожного року викладачі кафедри відвідують студентів у гуртожитках, де проводять бесіди на виховні, науково-пізнавальні, розвиваючі теми.

У 2019 році під час планового відвідування, викладачі кафедри разом зі студентами приготували українські страви (борщ, вареники, оладки), розповіли про українські традиції, показали можливість приготування «швидких» страв, на які студенти можуть витратити менше 1 години.

Викладачі розповіли про товари, які студенти можуть придбати в звичайному супермаркеті, тому що через мовний бар'єр студенти не знають про різноманіття простих і доступних речей для приготування їжі та щоденного використання. Студенти були приголомшені такою турботою з боку сторонніх людей та були дуже вдячні викладачам за «вечір доброти».

Рис. 124. Ст.викл. Завада О.О. та ас. Каліненко О.С. відвідують студентів у гуртожитку

Інша робота. Викладачі кафедри щороку беруть участь в університетській спартакіаді «Здоров'я», займаючи призові місця.

Рис. 125. Учасники Спартакіади «Здоров'я 2019»

Рис. 126 Ст.викл. Завада О.О. бере участь у змаганні з шахів

Колективом кафедри було створено нові стенди: «Хімія глини», «День вишиванки», «Ми теж були студентами», «Свято дружби», «Ніч науки. Пікнік науки».

Рис. 127. Стенд «День вишиванки»

Рис. 128. Стенд «Хімія глини»

Рис. 129. Стенд «Ми теж були студентами»

Рис. 130. Стенд «Свято Дружби» («Friendship Holiday»)

Напрями та способи досягнення мети виховної роботи кафедри медичної та біоорганічної хімії знаходяться в постійному русі, змінюються, удосконалюються, проте незмінним є основна мета виховної роботи – пробудження любові та поваги до своєї держави, родини, друзів та майбутньої професії.

6

**ПЕДАГОГІЧНИЙ
ШТАТ І
ЛАБОРАНТСЬКИЙ
СКЛАД
КАФЕДРИ**

6.1 ПЕДАГОГІЧНИЙ ШТАТ КАФЕДРИ

ПЕТЮНІНА ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА

(доцент, кандидат фармацевтичних наук)

Розпочала свою науково-педагогічну діяльність на кафедрі медичної та біоорганічної хімії ХНМУ у 1981 році в якості асистента. На цей час молодий викладач мала досвід практичної роботи хіміком-аналітиком аптеки №14, молодшим науковим співробітником лабораторії синтезу гормонів Харківського науково-дослідного інституту ендокринології та хімії гормонів, та викладача органічної і фармацевтичної хімії Харківського медичного училища №1.

У 1981 році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук за темою «Синтез і біологічна активність моноалкілоксалатів і оксамінатів амінопохідних шестичленних азотистих гетероциклів» (наукові керівники: д.фарм.н. проф. О.К. Сухомлінов та к.мед.н., ст. наук. співробітник О.Г. Селіченко).

З великою повагою і вдячністю згадує Валентина Миколаївна своїх наставників того часу – доц. Садовничу Л.П., ас. Білоус С.О., які допомагали у становленні її як викладача, науковця, методиста.

Наукове звання доцента рішенням ВАК України було присвоєне їй у 1992 році. Доц. В.М. Петюніна читає лекції з курсу «Медична хімія» для студентів-бакалаврів спеціальності «Технології медичної діагностики та лікування», проводить лабораторно-практичні заняття в групах вітчизняних студентів усіх факультетів та студентів-іноземців V факультету.

Ваговий внесок в успішну роботу кафедри вносить Валентина Миколаївна як відповідальна за методичну та видавничу діяльність. Є наставником молодих викладачів.

В.М. Петюніна – автор більше 200 наукових, навчально-методичних праць та винаходів.

За багаторічну сумлінну працю на ниві вищої медичної освіти Валентина Миколаївна нагороджена «Подякою» та «Почесною грамотою» МОЗ України, а також пам'ятним знаком «Заслужений працівник ХНМУ».

МАКАРОВ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

(доцент, кандидат хімічних наук)

Макаров В.О. має загальний стаж роботи 58 років, з них 50 років – науково-педагогічної роботи, в тому числі 41 років – робота в ХНМУ. Кандидат хімічних наук з 1975 року, доцент з 1991 року.

Доц. Макаров В.О. проводить велику навчально-методичну роботу: володіє матеріалом з дисципліни «Медична хімія» і «Біологічна та біоорганічна хімія» у повному обсязі, проводить практичні та лабораторні заняття з обох дисциплін. Досвідчений педагог та професійний лектор і науковець.

Лекції читає на високому, сучасному рівні, у відповідності до вимог вищої школи. Постійно удосконалює форми і методи роботи зі студентами, впроваджує інновації в навчальний процес.

Макаров В.О. приймає активну участь у науковій роботі кафедри, він відповідальний на кафедрі за написання монографій та статей Scopus. За роки праці його наукова продукція складає 349 праць, серед яких 11 монографій, 328 статей, в т.ч. 10 Scopus, 74 тез доповідей; серед праць є винаходи, методичні розробки, навчальні посібники, в т.ч. із грифами МОЗ та МОН України.

Доц. Макаров В.О. плідно, як наставник працює з молоддю – з молодими викладачами кафедри та зі студентами, а також за договором про науково-практичне співробітництво між НТУ «ХПІ», опіковим відділенням інституту хірургії та ХНМУ.

На всіх ланках роботи працює добросовісно, з великою віддачею.

Макаров В.О. має високі моральні та ділові якості, відзначається доброзичливістю, користується авторитетом як серед студентів, так і викладачів, співробітників університету.

КОЗУБ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

(доцент, кандидат технічних наук)

На кафедрі працює з 2009 року. Народилася у місті Харків. У 1995 році закінчила середню загальноосвітню школу № 88 і в цьому ж році вступила до Харківського вищого професійного училища, яке закінчила з відзнакою у 1996 році та здобула кваліфікацію бухгалтера.

У 2002 році закінчила НТУ ХПІ та отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Хімічна технологія неорганічних речовин» та здобула кваліфікацію інженера-хіміка.

З 2006 по 2009 р.р. навчалася в аспірантурі в НТУ «ХПІ» і працювала над дисертацією за темою «Технологія отримання сполук кадмію з відходів виробництва» під керівництвом проректора НТУ «ХПІ» Гриня Г.І. За сумісництвом працювала за фахом на виробництві нікелювання синтетичних алмазів у якості інженера, технолога, головного технолога. З 2006 по 2011 р.р. Козуб Світлана Миколаївна приймала активну участь у організації та проведенні щорічної наукової конференції довузівської молоді «Фізика та хімія в сучасних технологіях» під провідом НТУ «ХПІ» та Малої академії наук (МАН) України, як відповідальна за організаційні питання та підготовку тез доповідей конференції до публікації. Була керівником НДР та членом журі у конкурсі наукових робіт МАН у секції нових перспективних технологій. Під час роботи в НТУ «ХПІ» читала лекції для студентів по курсу «Виробництво харчових напівпродуктів, соди та лугів», проводила практичні заняття з основ промислової екології. За сумісництвом (з 2009 року) працювала в ХНМУ на посаді асистента та проводила практичні та лабораторні заняття з англійськими студентами.

З 2010 року працює асистентом кафедри медичної та біоорганічної хімії, проводить практичні та лабораторні заняття за дисциплінами «Медична хімія» та «Біологічна та біоорганічна хімія». Була відповідальною за проведення щорічної наукової студентської конференції «Хімія. Екологія. Медицина» за участю вітчизняних та іноземних студентів. У 2011 році захистила кандидатську дисертацію в НТУ «ХП» і отримала диплом кандидата технічних наук із спеціальності технологія неорганічних речовин та у 2018 році присвоєно вчене звання доцента кафедри медичної та біоорганічної хімії. В 2014 р. захистила магістерську роботу за темою «Удосконалення процесу тестування студентів вищого медичного навчального закладу» та отримала диплом з відзнакою за спеціальністю «Педагогіка вищої школи» та здобула кваліфікацію магістра з педагогіки. З 2015 р. по 2019 р.р. була матеріально-відповідальною особою по кафедрі, з 01.09.2017 р. по теперішній час виконує обов'язки завуча кафедри.

Постійно підвищує свій педагогічний рівень, займається науковою та методичною роботою, завдяки чому має 190 науково-методичних праць, з них 93 наукового (в т.ч. є співавтором 7 монографій) та 97 методичного характеру.

Приймає активну участь у навчально-методичній та науковій роботі кафедри, у розробці методичних розробок кафедри, створенні та вдосконаленні засобів контролю, відповідно для сучасних вимог навчання.

ЛУК'ЯНОВА ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

(доцент, кандидат фармацевтичних наук)

Лук'янова Лариса Володимирівна народилася 19 вересня 1972 р. у місті Харкові. Після закінчення у 1998 році середньої школи № 3 м. Ірпеня Київської області працювала молодшим лаборантом на кафедрі мікробіології Харківського фармацевтичного інституту.

У 1990 р. вступила до Харківського фармацевтичного інституту, була активним членом СНТ та у 1995 р. захистила дипломну роботу на

тему «Синтез, будова і антимікробна активність солей на основі похідних 9-аміноакридина» на кафедрі фармацевтичної хімії (під керівництвом к. фарм. н., доц. Ісаєва С. Г.) та закінчила Українську фармацевтичну академію (нині Національний фармацевтичний університет).

У 2016 році закінчила НТУ «ХПІ» та здобула ступінь магістра, отримала другу повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка вищої школи» і здобула кваліфікацію «Викладач вищих навчальних закладів».

З 1995 року працювала в Українській фармацевтичній академії (нині Національний фармацевтичний університет) спочатку на посаді інженера-інспектора, потім спеціаліста I категорії іноземного деканату Української фармацевтичної академії. З 2004 по 2008 роки працювала секретарем Харківської ЗОШ I-III ступенів № 98.

З 2003 по 2007 роки навчалася у аспірантурі без відриву від виробництва кафедри фізіології Національного фармацевтичного університету. З 2008 по 2009 рр. працювала старшим лаборантом кафедри фармакології НФаУ.

У 2009 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Гемостатична активність сухого екстракту з пагонів ожини сизої» (під керівництвом д. мед. н., проф. Волкового В.А.) і 8 липня 2009 року було присуджено науковий ступінь кандидата фармацевтичних наук зі спеціальності 14.03.05. «Фармакологія». З 2009 по 2011 роки – викладач кафедри фахових екологічних дисциплін приватного вищого навчального закладу «Харківський інститут екології і соціального захисту». За час роботи виявила себе сумлінним викладачем.

Читала лекції з фахових екологічних дисциплін: основи медичних знань, безпека життєдіяльності, біологія, гідробіологія. Крім того поєднувала теорію з проведенням практичних та лабораторних робіт по вище названим дисциплінам. За сумісництвом працювала в Харківській приватній загальноосвітній школі I-III ступенів «ЕКОСОЦ» вчителем біології та основ здоров'я у 5, 9-11 класах.

З лютого 2011 року працює на кафедрі медичної та біоорганічної хімії ХНМУ. Крім дисциплін «Медична хімія» і «Біологічна та біоорганічна хімія», які викладала для студентів 1-го курсу медичних та стоматологічного факультетів трьома мовами,

викладала дисципліну «Аналітична хімія» для студентів-бакалаврів IV медичного факультету спеціальності «Лабораторна діагностика».

Проводить навчальну діяльність в ХНМУ 9 років: з 01.02.2011 року прийнята на посаду асистента кафедри медичної та біоорганічної хімії, з 05.01.2015 року переведена на посаду доцента.

Приймає безпосередню участь у науково-дослідній роботі кафедри, є автором більше 200 друкованих праць з наукової та педагогічної тематики. 205 науково-методичних праць, з них 88 наукового (3 інформаційних листи про нововведення в системі охорони здоров'я, 7 патентів на корисну модель і 1 патент на винахід, 4 монографії, присвячених історії розвитку кафедри медичної та біоорганічної хімії, а також амінокислотам і оксигену) і 117 методичного характеру, співавтор 5 навчальних посібників: «Медична хімія» (українською і російською мовами), «Основи біоорганічної хімії» (українською і російською мовами) і «Аналітична хімія (якісний аналіз)», багаточисельних методичних розробок (українською, англійською, російською мовами), робочих зошитів для самостійної роботи студентів. Постійно виступає з доповідями на науково-практичних конференціях, семінарах, конгресах, у том числі, міжнародних.

З 2013 року – відповідальна за інтерактивну базу «НАУКА ОНЛАЙН» і репозитарій ХНМУ. Завжди приймає активну участь у виконанні планової науково-дослідної роботи кафедри. З 2015 року є відповідальним виконавцем кафедральних НДР. Відповідає за наукову роботу на кафедрі, в т. ч. за організацію і проведення I етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з хімії, є керівником студентського наукового гуртка «Кофеїн».

У 2012/2013-2014/2015 навчальні роки працювала на вечірніх та заочних підготовчих курсах. Ініціативно співпрацює зі студентами щодо підготовки студентських конференцій.

Постійно підвищує свій педагогічний, науковий та професійний рівень. Приймає участь у навчально-методичній та науковій роботі кафедри, у розробці методичних розробок кафедри, створенні та вдосконаленні засобів контролю, відповідно для сучасних вимог.

Має сертифікат відповідно до Загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти (на рівні B2) з англійської мови, отриманий 15.03.2018 р.; сертифікат (120 годин (4 кредити ECTS)), що підтверджує участь у програмі міждисциплінарного професійного розвитку в рамках четвертої міжнародної науково-практичної конференції "Україна – ЄС. Сучасні технології, бізнес та право" у країні, яка входить до Європейського Союзу, а саме Словацька республіка-Чеська республіка на базі Технічного університету в Кошице і Дубницького технологічного інституту у Дубніці над Вагом (DTI), Словаччина (24-28 квітня 2018 р.).

У роботі виявляє повагу до студентів, має м'який доброзичливий характер. Приймає активну участь у педагогічній спартакіаді «Здоров'я», у 2015 році виборола II місце у грі в шахи. Активно займається суспільною діяльністю. Є дійсним членом Всеукраїнської Громадської організації «Асоціація фармакологів України» і міжнародного союзу фундаментальної та клінічної фармакології «IUPHAR».

Постійно відвідує наукові конференції, семінари, симпозіуми, які проводяться в університеті та других наукових закладах. Є вимогливою до себе, користується повагою серед викладачів і студентів університету.

ТІШАКОВА ТЕТЯНА СТАНІСЛАВІВНА

(доцент, кандидат хімічних наук)

Тішакова Тетяна Станіславівна, 1984 року народження, у 2006 році закінчила з відзнакою хімічний факультет ХНУ ім. В.Н. Каразіна за спеціальністю «Хімія» та здобула кваліфікацію хіміка, викладача хімії. 2007 по 2010 роки навчалася у аспірантурі. Виконала кандидатську дисертацію на тему „Спектрофотометричне визначення йоду та йодвмістних аніонів при використанні електрохімічного окиснення”, захист якої відбувся у вересні 2011 року. Кандидат хімічних наук з 2012 року. Крім того, Тішакова Т.С має другу вищу освіту за спеціальністю “Педагогіка і методика середньої освіти. Мова та література (англійська)” та має кваліфікацію вчителя англійської мови та літератури.

З 02.11.2010 р. прийнята на посаду асистента кафедри медичної та біоорганічної хімії, з 04.01.2016 р. переведена на посаду старшого викладача кафедри медичної та біоорганічної хімії, а з 01.09.2016 р. переведена на посаду доцента цієї ж кафедри. 5 липня 2018 року на підставі рішення атестаційної колегії отримала атестат доцента. Тішакова Т.С. є відповідальною за ECTS оцінювання на кафедрі медичної та біоорганічної хімії.

ЛЕВАШОВА ОЛЬГА ЛЕОНІДІВНА

(доцент, кандидат фармацевтичних наук)

Левашова Ольга Леонідівна у 1994 році закінчила хімічний факультет Харківського державного університету ім. В.Н. Каразіна та здобула спеціальність хімік, викладач хімії.

У 2008 р. закінчила Université du Québec à Montréal та отримала сертифікат з аналітичної хімії.

З 2009 по 2011 р.р. навчалася в аспірантурі НФаУ, за результатами якої захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 15.00.03 – стандартизація і організація виробництва лікарських засобів та здобула науковий ступень кандидата фармацевтичних наук у 2012 році.

З 2012 року працює в ХНМУ на кафедрі медичної та біоорганічної хімії, спочатку асистентом. У 2016 р. переведена на посаду ст. викладача, а з вересня 2018 р. – на посаду доцента цієї ж кафедри.

Ольга Леонідівна приймає участь у науково-дослідній роботі кафедри, є автором більш 200 друкованих праць з наукової та педагогічної тематики.

З 2015 року відповідає за міжвузівську конференцію «ISIC» та рейтинг-онлайн. Щорічно приймає участь у педагогічній спартакіаді «Здоров'я» з плавання.

Є дійсним членом Всеукраїнської Громадської організації «АСОЦІАЦІЯ ФАРМАКОЛОГІВ УКРАЇНИ» й Міжнародного союзу фундаментальної та клінічної фармакології «IUPHAR».

ЗАВАДА ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

(старший викладач, кандидат фармацевтичних наук)

На кафедрі працює з 2016 року. Народилась в 2 квітня 1985 року в м. Харків. В 2002 році закінчила загальноосвітню школу I-III ступенів №152 і в цьому ж році вступила до хімічного факультету ХНУ ім.В.Н. Каразіна, який закінчила в 2007 році та здобула кваліфікацію хіміка, викладача хімії. Дипломну роботу за темою «Кисотно-основні та спектральні властивості родамінових барвників» виконувала на кафедрі фізичної хімії ХНУ ім.В.Н. Каразіна під керівництвом к. х. н., доцента кафедри Водолазьської Н.О.

З 2007 року по 2016 працювала науковим співробітником в хроматографічній групі Державної науково-дослідної лабораторії з контролю якості лікарських засобів (ДНДЛ з КЯЛЗ) НФаУ під керівництвом д.х.н., проф. Коваленко С.М., де коло зобов'язань охоплювало розробку та валідацію біоаналітичних методик визначення концентрації діючих речовин та їх метаболітів в різних біологічних матрицях, а також розробку методик аналітичного контролю на нові біологічноактивні речовини та лікарські засоби, дослідження їх якості; визначення фармакокінетичних параметрів та розрахунків статистичних даних. Працюючи в лабораторії Оксана Олександрівна не лише набула досвіду науково-дослідної роботи, а також і педагогічної діяльності, вона брала активну участь у проведенні практичних занять і виробничої практики на базі ДНДЛ з КЯЛЗ для студентів НФаУ за курсом «Розробка лікарських засобів», «Хіміко-токсикологічний аналіз», «Аналітична хімія».

З 2014 по 2016 рік працювала погодинно на посаді викладача коледжу НФаУ та викладала дисципліни «Спектральний аналіз», «Аналітична хімія». З 2015 по 2016 рік працювала за внутрішнім сумісництвом на кафедрі аналітичної хімії НФаУ асистентом та викладала дисципліну «Аналітична хімія». В 2015 році вступила до НФаУ та в 2016 отримала другу вищу освіту за спеціальністю

«Якість, стандартизація та сертифікація», здобула кваліфікацію магістра з управління якістю. Поряд з цим з 2008 року була здобувачем без відриву від виробництва та працювала над дисертаційною роботою, метою якої був синтез та дослідження біологічної активності нових похідних імідазолу. В травні 2016 року успішно захистила кандидатську дисертацію за темою «Синтез, фізико-хімічні властивості та біологічна активність похідних 2-аміно/аміноалкілімідазолів» (керівник д.х.н., проф. Журавель І.О.).

З вересня 2016 року працює у ХНМУ на кафедрі медичної біоорганічної хімії на посаді асистента, з 2018 року – старшого викладача кафедри. Викладає дисципліни «Медична хімія», «Біологічна та біоорганічна хімія», «Аналітична хімія». Є відповідальною за навчально-виховну роботу III факультету, координує конференцію студентів першокурсників «Хімія. Медицина. Екологія». Виконує частину науково-дослідної кафедральної теми по вивченню протибольової дії нових фармакологічних композицій. Веде активну співпрацю з багатопрофільною клініко-діагностичною лабораторією «Обласної клінічної лікарні – центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф», щодо впровадження системи менеджменту якості в лабораторії.

Є дійсним членом Всеукраїнської Громадської організації «Асоціація фармакологів України» та Міжнародного союзу фундаментальної та клінічної фармакології «IUPHAR».

САВЕЛЬЄВА ОЛЕНА ВАЛЕРІЇВНА

(асистент, кандидат фармацевтичних наук)

На кафедрі працює з 2000 року. У 2000 році закінчила ХНУ ім. В.Н. Каразіна, хімічний факультет та здобула спеціальність хіміка та викладача хімії. З цього ж року працює у ХНМУ на кафедрі біоорганічної, фізико-хімічної та біоорганічної хімії (нині кафедра медичної та біоорганічної хімії), спочатку на посаді старшого лаборанта, а згодом –

асистента. У 2019 році захистила кандидатську дисертацію за темою:

«Цілеспрямований пошук рослинної сировини нейромедіаторної дії серед представників родин *Lamiaceae* та *Ranunculaceae*» за спеціальністю «Фармацевтична хімія та фармакогнозія» та здобула науковий ступень кандидата фармацевтичних наук.

Олена Валеріївна є відповідальною за навчально-виховну роботу студентів бакалаврів всіх спеціальностей, метрологічну перевірку приборів кафедри. Також вона приймає участь у науково-дослідній роботі кафедри, є автором більш 158 друківаних праць з наукової та педагогічної тематики. З 2015 року відповідає за міжвузівську конференцію «Медицина III-го тисячоліття». Щорічно приймає участь у педагогічній спартакіаді «Здоров'я» з плавання, має звання майстра спорту з цього напрямку. Є дійсним членом Всеукраїнської Громадської організації «АСОЦІАЦІЯ ФАРМАКОЛОГІВ УКРАЇНИ» й Міжнародного союзу фундаментальної та клінічної фармакології «IUPHAR».

КАЛІНЕНКО ОЛЬГА СЕРГІЇВНА

(асистент, кандидат хімічних наук)

Працює на кафедрі з 2016 року. Народилася 15 березня 1988 р. в м. Люботин Харківської області. В 2005 році закінчила Люботинську гімназію № 1 із золотою медаллю. В 2010 році закінчила хімічний факультет ХНУ ім. В.Н. Каразіна і здобула кваліфікацію хіміка, викладача хімії, вчителя хімії. З 2012 по 2015 р.р. навчалася в аспірантурі ХНУ ім. В.Н. Каразіна за спеціальністю 02.00.02 – «аналітична хімія». З 2016 року працює на кафедрі медичної та біоорганічної хімії на посаді асистента. У 2018 році захистила кандидатську дисертацію за темою «Прискорення пробопідготовки харчових продуктів та товарів повсякденного використання дією ультразвуку» та здобула науковий ступінь кандидата хімічних наук. На кафедрі Каліненко О.С. проводить практичні заняття зі студентами англійською мовою з дисциплін «Медична хімія» і «Біологічна та біоорганічна хімія». Каліненко О.С. є

відповідальною за виховну роботу на кафедрі зі студентами індійського земляцтва, за проведення наукової міжфакультетської конференції для англомовних студентів «Хімія. Екологія. Медицина». Ольга Сергіївна бере участь у науковій, методичній, організаційній та виховній роботі кафедри. Приймає участь у науково-дослідній роботі кафедри. Автор близько 90 наукових та навчально-методичних праць.

ПРИСЯЖНИЙ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

(асистент, кандидат технічних наук)

Працює в ХНМУ з 2018 року.

У 2000 році закінчив Харківський державний політехнічний університет за спеціальністю «Хімічна технологія тугоплавких неметалевих і силікатних матеріалів».

Кандидат технічних наук з 2018 року. Дисертацію захистив у спеціалізованій вченій раді Д 64.050.03 при НТУ «ХП» 05.17.01 – «Технологія неорганічних речовин».

ЧАЛЕНКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

(асистент)

Чаленко Н.М. працює на кафедрі медичної та біоорганічної хімії асистентом з вересня 2014 року погодинно на 0,25 ст., а з лютого 2015 року на 1,0 ст. асистента.

Має дві вищі освіти. Вона у 2003 році закінчила НТУ «ХП» за спеціальністю «Хімічна технологія високомолекулярних сполук та отримала кваліфікацію інженера-хіміка.

У 2014 році отримала другу вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка вищої школи» та отримала кваліфікацію викладача університетів та вищих навчальних закладів.

У співавторстві опубліковано більше 75 науково-методичних праць. Чаленко Н.М. – виконує кандидатську дисертацію за темою «Молекулярне моделювання нестероїдних протизапальних засобів з різних хімічних груп». Відповідальний виконавець науково-практичної теми з Інститутом органічної хімії НАН України м. Київ.

Займається організаційною роботою на кафедрі, а саме: відповідальна за навчально-виховну роботу на I медичному факультеті; відповідальна за архів кафедри та контроль підсумкових та поточних відомостей з дисциплін «Медична хімія», «Біологічна та біоорганічна хімія»;

Відповідальна за роботу методкабінету кафедри; відповідальна за сторінку кафедри на офіційному сайті ХНМУ; відповідальна за навчальну кімнату №1 та студентську наукову лабораторію №2, а також за кабінет СРС.

КОПОТЄВА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

(асистент)

Копотєва Наталія Василівна народилась 25 квітня 1975 року у місті Харків. У 1994 році закінчила хіміко-фармацевтичний технікум.

З 1994 року почала працювати лаборантом на кафедрі фізколоїдної, біонеорганічної та біоорганічної хімії ХМДУ. В 2005 році закінчила Українську інженерно-педагогічну академію (УІПА) і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Автоматизація технологічних процесів хімічних виробництв».

З 2005 року працювала на посаді старшого лаборанта кафедри медичної та біоорганічної хімії ХНМУ.

У 2013 році закінчила УІПА і отримала повну другу вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка вищої школи» та здобула кваліфікацію викладача університетів та вищих навчальних закладів.

З 2015 року по теперішній час працює асистентом кафедри.

ТЮПОВА АЛЬОНА ІГОРІВНА

(асистент)

Працює на кафедрі з 2017 р. У 2006 році вступила до коледжу ХНТУСГ ім. Петра Василенка на спеціальності «Технік-технолог макаронних, кондитерських, хлібобулочних виробів та харчоконцентратів» та «Інженер-лаборант харчових виробництв», де у 2012 році захистила дипломну роботу та отримала диплом бакалавра.

Має дві вищі освіти: у 2018 році закінчила НТУ ХПІ та одержала диплом спеціаліста за спеціальністю «Хімічна технологія синтетичних і природних полімерів та еластомерів»; в 2019 році закінчила НТУ ХПІ та здобула другу вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка вищої школи».

На цей час працює асистентом кафедри медичної та біоорганічної хімії ХНМУ. Проводить лабораторно-практичні заняття з «Медичної хімії», «Біологічної та біоорганічної хімії» та «Аналітичної хімії».

6.2 ЛАБОРАНТСЬКИЙ СКЛАД

КРАСНІКОВА ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА

(старший лаборант)

Народилася 7 липня 1977 року в місті Харків.

Закінчила хіміко-фармацевтичний технікум в 1996 році та отримала диплом «Технік-технолог-еколог» та поступила на навчання до НТУ ХПІ, який закінчила в 2003 році та здобула вищу освіту : «Інженер-хімік-еколог».

З 2008 року працює на кафедрі.

Має другу вищу освіту: у 2017 році закінчила НТУ ХПІ за спеціальністю «Педагогіка вищої школи».

Юлія Миколаївна бере активну участь у НДР кафедри, відповідає за матеріальне забезпечення кафедри та лабораторний практикум.

Рис. 131. Ст. лаб. Краснікова Ю.М. готує розчини для лабораторного практикуму (2019 р.)

СИНЕЛЬНИК В`ЯЧЕСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ

(старший лаборант)

Народився в селищі Савинці Балаклійського району, Харківської області 4 червня 1991 року. В 2008 році вступив до ХНМУ, який закінчив в 2014 році за спеціальністю «Медико-профілактична справа».

На кафедрі працює з 2016 року по теперішній час. Він відповідальна, професійно-підготовлена, організована людина.

Відповідає за роботу комп'ютерного кабінету на кафедрі та забезпечує якісне проведення мультимедійних лекцій.

З 2017 по 2018 р.р. проходив військову службу в Збройних силах України, спочатку в танкових військах (169-й навчальний центр сухопутних військ), а потім в зенітно-ракетних військах (201 зенітно-ракетна бригада).

Рис. 132. В.В. Синельник під час проходження військової служби в
Збройних силах України (2017 р.)

Кафедральний колектив відчував відсутність на роботі цієї життєлюбної, доброї людини з позитивною енергією і дуже чекав повернення В`ячеслава Володимировича на роботу.

Рис. 133. Кафедральний колектив зустрічає В.В. Синельника з військової служби (2018 р.)

Рис. 134. В.В. Синельник порадував кафедральний колектив солоденьким (2018 р.)

3 квітня 2018 року В.В. Синельник приступив до роботи старшим лаборантом на кафедрі медичної та біоорганічної хімії, де працює по теперішній час.

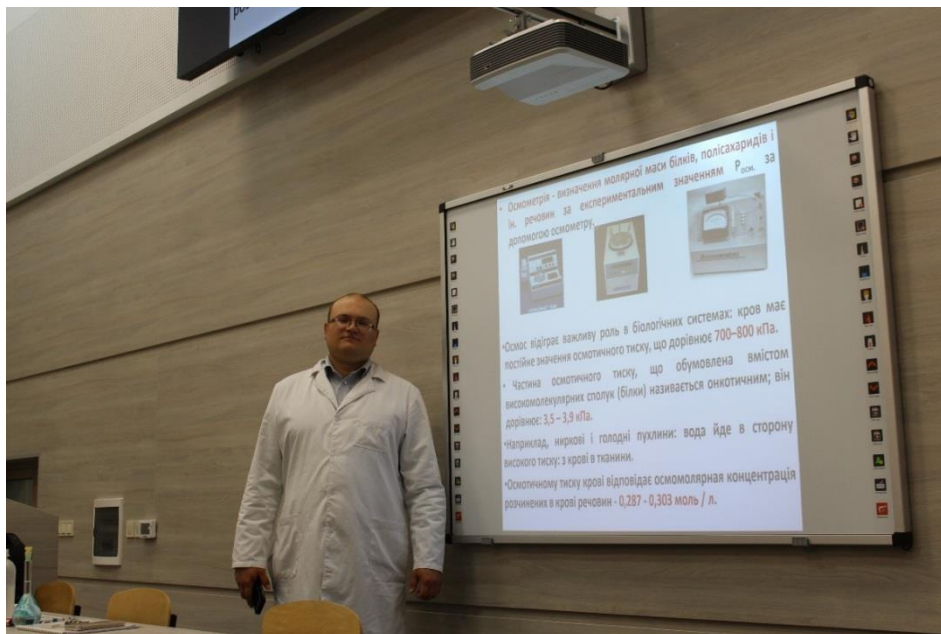

Рис. 135. Ст.лаб. Синельник В.В. підготував аудиторію в УЛК для читання лекції проф. Сировою Г.О. студентам І-го медичного факультету, І-го курсу

6.3 НАШІ ЗАХОПЛЕННЯ

Хобі відіграє дуже важливу роль у житті людини, вносячи в неї елемент творчості і родзинку. Індивідуальність людини виявляється в рисах темпераменту, характеру, звичках, інтересах, особливостях сприймання, пам'яті, мислення, фантазії, у здібностях тощо.

Людина, яка має захоплення, - цікава людина, з якою ніколи не буває нудно. Хобі дає можливість у повній мірі проявити себе. Захоплення, неначе маленький світ, який створює людина сама.

Нашому поколінню поталанило - саме різноманітна інформація дає змогу нам обирати собі заняття до смаку, займатись улюбленою справою. Індивідуальна кожна людина, але індивідуальність одних виявляється яскраво, інших - малопомітно.

Не секрет, що захоплення не тільки допомагають у боротьбі зі стресом, розширюють кругозір та коло спілкування, а й характеризують особистість людини в очах оточуючих.

Захоплення людини очевидні, адже кожному з нас приємно займатися тим, що властиво природі кожного. Так, рухлива людина, якій подобається перебувати завжди в русі, швидше за все, вибере собі активне або навіть екстремальне хобі. При цьому людина спокійна, схильна до самоорганізації і планування, буде швидше цікавитися колекціонуванням або віддасть перевагу інтелектуальній грі, замість прогулянок парками.

Для кожного це заняття є частинкою життя, частинкою їх індивідуальності, душі. На нашій кафедрі теж працюють співробітники, які мають різні захоплення, здібності, хобі. Ці різноманітні захоплення роблять наше життя цікавішим, повнішим, різноманітнішим.

Ми присвячуємо свій вільний час улюбленим заняттям й отримуємо від цього величезне задоволення. Приємно, що серед наших викладачів та співробітників багато захоплених людей, обдарованих особистостей. Найбільшим захопленням усіх працівників нашої кафедри є все-таки наука. Мабуть, найбільше часу як робочого, так і вільного, викладачі приділяють саме їй.

Написання монографій, підручників, статей, тез, дисертацій, підготовка до виступів на конференціях, лекціях тощо – все це трудомісткий процес, який потребує неабиякої розумової діяльності і чимало часу. Та, незважаючи на складність і відповідальність цієї роботи, наші викладачі виконують її залюбки і з повним ентузіазмом.

Тож можемо по праву вважати науку основним хобі співробітників кафедри.

Рис. 136. Доц. Левашова О.Л.
виконує експеримент з
лабораторними тваринами

Рис. 137. Ас. Чаленко Н.М. за
виконанням синтезу

Викладачі кафедри проявляють свої творчі таланти і в мистецтві, і в спорті, в активному відпочинку, на дачі, в подорожах тощо, а деякі поєднують в собі декілька захоплень.

Так наприклад завідувач кафедри професор Сирова Ганна Олегівна. має різноманітні захоплення – вона про себе пише наступне:

«На мій погляд інтереси і захоплення повинні бути у кожної людини.

Це розширює світогляд і можливості індивідуума, допомагає формувати особливості характеру особистості, робить життя цікавішим.

Я відношусь до тієї групи людей, у яких велика географія інтересів. Так, мене захоплюють подорожі, як сухопутні, так і по воді; дуже люблю природу рідного краю; наші традиції; займаюсь садівництвом, особливо люблю квіти. Також мені подобається варити варення з абрикос, персиків і пелюсток троянд, ягід вишні, суниці, малини, з великим задоволенням пригощаю друзів; мені подобається готувати консервацію на зиму. Спорт також займає важливе місце в моєму житті: гра в настільний теніс на свіжому повітрі, гра в більярд; все це сприяє бадьорості духа та хорошого настрою.

Вважаю, що моїм хобі є також написання віршів і прозаїчних творів».

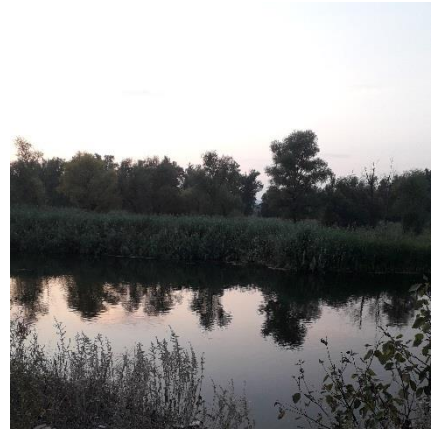
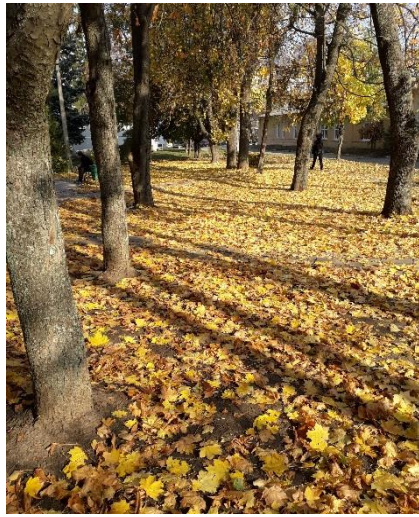

Рис. 138. Різноманітні захоплення проф. Сирової Г.О.

Доцент Лук'янова Лариса Володимирівна про себе пише наступне: «У свій вільний час люблю малювати, вишивати картини різної тематики. Приймаю участь у різноманітних виставках, конкурсах. Так, з 22.10.2019р. по 07.11.2019р. проходив обласний фестиваль-конкурс декоративно-прикладного мистецтва «Натхнення-2019», що було проведено обласним комітетом галузевої Профспілки працівників охорони здоров'я України. У конкурсі взяли участь майже 100 працівників з 30 як закладів охорони здоров'я, так і закладів вищої освіти Харківського регіону. На конкурс було представлено 145 робіт, виконаних в різноманітних жанрах (вишивка, печворк, бісероплетіння і т. д.). 20 співробітників ХНМУ взяли участь у конкурсі. Мною були представлені 2 вишивки хрестиком Харків, 22.10.-07.11.2019р.:

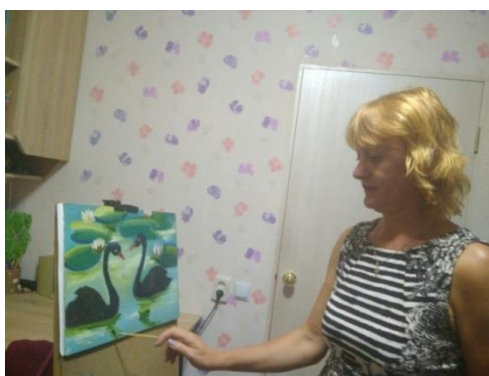

Рис. 139. Хобі доц. Лук'яновой Л.В.

Дуже люблю читати, але зараз не завжди вдається знайти час для цього любимого заняття. Тому що більше часу потрібно приділяти підготовці до практичних і лекційних занять, тобто віддається перевага підручникам і іншій спеціалізованій літературі. Викладач повинен постійно підвищувати свою

професійну і педагогічну підготовку. Веду активний спосіб життя. Влітку часто разом з родиною відпочиваю на річці Лопань, люблю плавати. Восени ходимо на тихе полювання – за грибами. Також любимо рибалити. Дуже люблю відвідувати різноманітні екскурсії містами України і зарубіжжя.»

Доцент Макаров Володимир Олександрович дуже любить свою дачу й вирощує на ній фрукти:

Рис. 140. Хобі доц. Макарова В.О. – дача.

Асистент Каліненко Ольга Сергіївна віддає перевагу активному відпочинку гру в більярд:

Рис. 141. Хобі ас. Каліненко О.С.

Асиситент Копотева Наталія Василівна полюбляє відпочивати у лісі, збираючи гриби:

Рис. 142. Хобі ас. Копотевої Н.В.

Асиситент Тюпова Альона Ігорівна займається стрільбою з лука:

Рис. 143. Хобі ас. Тюпової А.І.

Доцент Козуб Світлана Миколаївна про себе пише наступне:

«Навколо людей існує ціла купа об'єднань людей за інтересами. З моєї точки зору мати хобі – це правильно. Якщо його не має – існує порожнеча. А

вона завжди прагне бути заповненою. Причому, заповнюється вона всякими непотрібними, а іноді і шкідливими речами.

Що можна сказати про моє хобі? Це, швидше за все, те, чим я займаюся з величезним задоволенням у вільний від роботи і домашніх справ час.

Я дуже люблю готувати. І це не тільки перші та другі страви, але і десерти також. Шарлотка з яблуками, сирний пиріг з шоколадом, різні торти, сирники, млинці з різною начинкою тощо..

Також, улітку, наприклад, я полюбляю плавати, бігати з собакою, їздити на велосипеді та мопеді. Також дуже люблю вишивати та в'язати.»

Рис. 144. Захоплення доц. Козуб С.М.

У доцента Тішакової Тетяни Станіславівни теж є хобі – це заняття спортом та відвідування тренажерної зали. Це хобі з'явилося у неї 4 роки тому та з необхідності переросло у стиль життя. Заняття спортом для неї – це не тільки користь, це можливість відпочити від повсякдення та покращити настрій, знизити рівень стресу. Відомо, що завдяки фізичним навантаженням в організмі утворюються ендорфіни, тому після тренування вона відчуває себе краще, навіть якщо до тренування не було сил. Тренажерна зала для Тішакової Т.С. – це не тільки місце, де люди займаються спортом, це також місце зустрічі нових друзів.

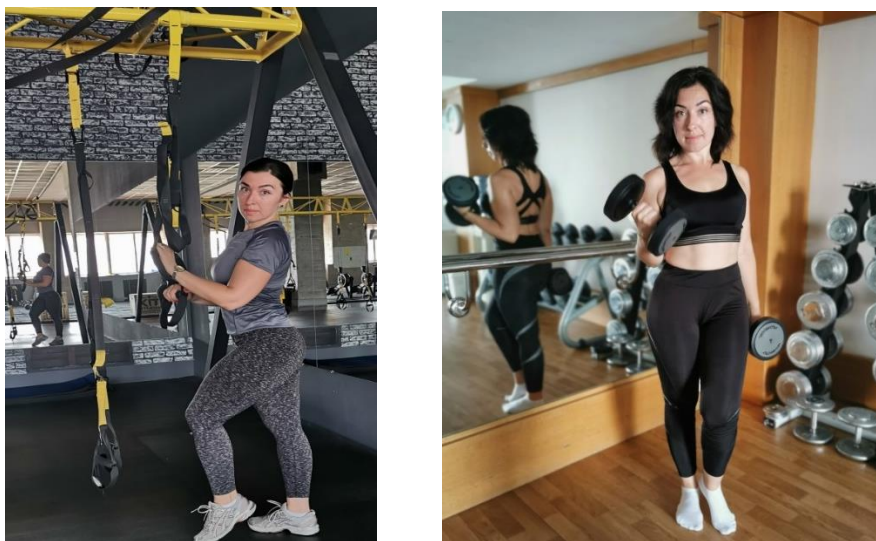

Рис. 145. Хобі доц. Тішакової Т.С.

Асистент Савельєва Олена Валеріївна любить свого друга «Людвіга», вона з ним проводить багато часу.

Рис. 146. Ас. Савельєва О.В. з улюбленим Людвігом.

Доцент Петюніна Валентина Миколаївна також має різноманітні хобі і захоплення, вона любить подорожувати, відпочивати у лісі, збираючи гриби, ловити рибу, займатися на дачі присадибною ділянкою, дома полюбляє готувати, читати, доглядати домашніх пітомців, вирощувати квіти.

Рис. 147. Доц. Петюніна В.М. вирощує квіти

Старший викладач Завада Оксана Олександрівна віддає перевагу активному відпочинку: грі у гольф.

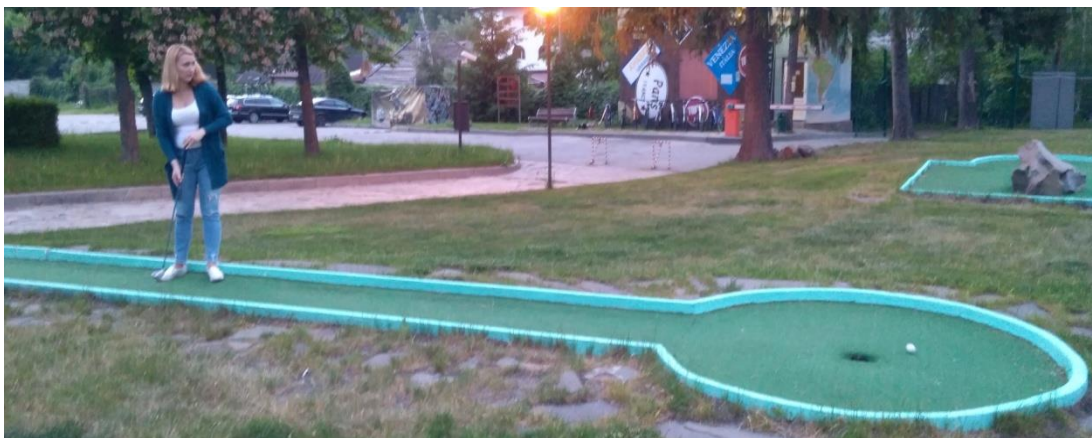

Рис. 148. Хобі ст. викл. Завади О.О.

Старший лаборант Краснікова Юлія Миколаївна любить готувати їжу і відпочивати на дачі.

Рис. 149. Ст. лаб. Краснікова Ю.М. готує щось смачненьке...

Старший лаборант Синельник В`ячеслав Володимирович любить цікаво проводити своє дозвілля, але пріоритет віддає риболовлі:

Рис. 150. Ст. лаб. Синельник В.В. на озері.

Асистент Присяжний О.В. багато часу проводить із своєю дитиною, тому хобі в них спільні: гра у футбол, люблять рибалити та інше – тобто відпочивають

разом. Крім того Олександр Васильович любить щось конструювати, розробляти щось нове, моделювати:

Рис. 151. Ас. Присяжний О.В. створює новий пристрій.

Кожна людина - це неповторна особистість, у якої свої погляди, смаки і захоплення. Хтось любить те, що не подобається іншому, один вміє те, що не вміє другий. У вільний час кожен старається займатися тим, від чого одержує задоволення.

6.4 ХІМІКИ ЖАРТУЮТЬ

Випасти в осад...

Щоб тобі кисло стало...

Киплять мізки...

Непотрібно переді мною дисоціювати...

Головне при вивченні хімії – ніколи не облизувати ложечки!

На першому місті повинен стояти гідроген, а не жінка та діти.

Хімік - не мамонт: сам не вимре.

Не бути хіміком - злочин! Бути ним покарання!

Хромова суміш – зроби світ трішки чистішим!

Тебе як гідрогену в атмосфері...

Не роби з себе комплексну сполуку...

Для більшості людей «зважений» означає ясність, і тільки у хіміків це означає муть.

У тебе стільки алотропних модифікацій, що я не завжди розумію з ким розмовляю.

Основний закон хімії: "Гаряча колба виглядає так само, як і холодна."

Не хочу прикладати багато зусиль, щоб не перетитрувати, бо я вже пройшов точку еквівалентності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Автобіографія професора Ю.О. Габеля, 5 с.
2. Бойко М. Удосконалення професійної майстерності викладача вищої школи в контексті вимог Болонського процесу // Вісник Львівського університету, Серія Педагогіка. 2009. Вип. 25. Ч. 3. с. 218-223.
3. Вахрущева Т.Ю. Інтерактивні технології навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності // Нові технології навчання. К.: НМЦВО, 2007. Вип. 47., с. 64-69.
4. Вісник Харківського національного медичного університету, 2001, №532, хімія, вип. 7(30). Стаття В.Ф. Лаврушина до 130-річчя з дня народження.
5. Гапон Е. Н., Гапон Т. Б. Хроматографический метод разделения ионов / Сборник статей под ред. Е. Н. Гапона, Издатинлит, 1949.
6. Гапон Е. Н., Иваненко Д.Д. Альфа-частицы в лёгких ядрах. ДАН СССР, Новая Серия, т. 4, 1943. — С. 275—277.
7. Давыдов А. Т. Роль Е. Н. Гапона в развитии физической химии. // Из истории отечественной химии. Х.: Издательство ХГУ, 1952. — С. 186—197.
8. Залізничний транспорт України, № 4, 2010.
9. Зі слів В.Д. Чеховського, доцента кафедри медичної та біоорганічної хімії, який працював з Л.П. Андреасовим, П.М. Козарезенком та В.Г. Хухрянським.
10. Зі слів В.М. Петюніної, доцента кафедри медичної та біоорганічної хімії, яка працювала з Л.Г. Шаповал та працює дотепер.
11. Зі слів В.О. Макарова, доцента кафедри медичної та біоорганічної хімії, який працював з В.Г. Хухрянським і працює дотепер.
12. Зі слів Г.О. Сирової, завідувача кафедри медичної та біоорганічної хімії, професора, яка була студенткою Н.М. Валяшко.
13. Измайлов Н.А. Развитие физической химии в Харьковском университете за 150 лет его существования / Н. А. Измайлов // Ученые записки ХГУ. Труды химического факультета и научно-исследовательского института химии – Х.: Изд. ХГУ, 1955. – Т. 13. – С. 113–146.

14. История медицины: метод. указания для студентов к семинарскому занятию по теме «История Харьковского национального медицинского университета» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В. А. Огнев, Е. В. Семененко, А. В. Мякина,. – Х. : ХНМУ, 2016. – 16 с.

15. Історія фармації України / Р.В. Богатирьова, Ю.П. Семіноженко, В.П. Черних, та ін. – Х.: Прапор, Вид-во УкрФА, 1999. – 799 с.

16. Історія Харківського державного медичного університету. 200 років. – Харків, ВПЦ «Контраст», 2005. – 752 стор. (За ред. ректора ХДМУ академіка А.Я. Циганенка).

17. Камчатний В. Г. Внесок професора І. П. Осипова в історію хімії як складова його науково-педагогічної діяльності. / В. Г. Камчатний // Питання історії науки і техніки.– №3 – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'ятників історії та культури, 2014 р. – С. 13–38.

18. Кафедра хімії крізь роки (Історичний нарис): монографія / кол. авт., за ред. проф. Сирової Г.О./ [Сирова Г.О., Чекман І.С., Петюніна В.М., Шаповал Л.Г., Макаров В.О., Чеховський В.Д., Шапарева Л.П., Наконечна С.А., Грабовецька Є.Р., Андрєєва С.В., Бачинський Р.О., Лук'янова Л.В., Тішакова Т.С., Савельєва О.В., Копотєва Н.В., Чаленко Н.М.]. – Х: «Щедра садиба плюс», 2015 – 272 с.

19. Л. М. Андреасов. Деятельность Физико-химического общества при Харьковском университете (1872-1915). В кн. Из истории отечественной химии. Х.: Изд-во ХГУ, 1952. С. 225-281.

20. Л. М. Андреасов. Жизнь и деятельность Г. Е. Тимофеева. В кн. Из истории отечественной химии. Х.: Изд-во ХГУ, 1952. С. 160-170.

21. Л. М. Андреасов. Краткий очерк о жизни и деятельности Д. П. Турбабы. В кн. Из истории отечественной химии. Х.: Изд-во ХГУ, 1952. С. 171-179.

22. Медична газета. – 2011. – № 6(295). – С. 7. – Г.О. Сирова, С.А. Наконечна, Ж.М. Перцева. – Стаття «Микола Овксентійович Валяшко».
23. Музей истории ХНУ им. В.Н. Каразина: ф-8, о-16, п-8.
24. Мчедлов-Петросян Н. О. Иван Павлович Осипов (к 150-летию со дня рождения) / Н. О. Мчедлов-Петросян // Вісник ХНУ. – 2005. – №669. — Хімія – Вип.13(36). – С. 220–222.
25. Мчедлов-Петросян Н. О.. Химия в Харьковском университете. / Вісник Харківського національного університету. 2004. № 626. Хімія. Вип. 11 (34).
26. Орлов В.Д., Мчедлов-Петросян Н.О, Черный А.В. Химическому факультету 11 лет / под. ред. В.Д. Орлова. - Харьков: "СИМ", 2004. - 108 с.
27. Осипов И. П. Биография Лавуазье и значение его в химии / И. П. Осипов // Труды Общества физико-химических наук при Императорском Харьковском Университете. Отчеты о заседаниях в 1894 г. – Х.: Тип. А Дарре, 1895. – С. 21.
28. Осипов И. П. Владимир Федорович Лугинин. (По личным воспоминаниям) / И. П. Осипов – Х., 1913.– 14 с + 1 л. портр.
29. Осипов И. П. Из прошлого химической лаборатории Харьковского университета / И. П. Осипов // Ломоносовский сборник. Материалы для истории развития химии в России – Издание Химического отделения Императорского Общества любителей Естествознания, Антропологии и Этнографии. – М.: Товарищество типографии А. И. Мамонтова, 1901.– С. 1– 29.
30. Осипов И. П. Николай Николаевич Бекетов, профессор и академик / И. П. Осипов // Журнал Русского Физико-химического общества при Императорском С.-Петербургском Университете. Часть химическая – Том №45. – С.-Пб.: Тип. В. Демакова, 1913. – С. 383–405.
31. Осипов И. П. О деятельности Физико-химической секции за 21 г. существования. Заслушано 26 января 1894 года / И. П. Осипов // Труды Общества физико-химических наук при Императорском Харьковском

Университете. Отчеты о заседаниях в 1894 г. – Х.: Тип. А. Дарре, 1895. – С. 3 – 10.

32. Осипов И. П. Очерк развития химии в XIX веке. (Речь, произнесенная на торжественном акте Харьковского университета 17 января 1898 г.) / И. П. Осипов – Х.: Паровая тип. и лит. Зильберберг и С-вья, 1898. – 18 с.

33. Памяти Николая Николаевича Бекетова. 1 января 1826 года – 30 ноября 1911 года / С.-Пб.: Тип. М. П. Фроловой, 1913. – 4 л. портр. + 51 с.

34. Осипов И. П. Памятное приветствие профессору В. Ф. Тимофееву в связи с 30-летием его ученой и общественной деятельности на заседании от 5 декабря 1912 г. / И. П. Осипов // Труды Общества физико-химических наук при Императорском Харьковском Университете. Отчеты о заседаниях в 1912 г. – Х.: Тип. и лит. М. Сергеева и К. Гальченко, 1914. – С. 47–50.

35. Перцева Ж.М. Асс Товій Вікторович / Ж.М. Перцева // Вчені Харківського державного медичного університету 1805 - 2005 / ред. А. Я. Циганенко. - Х., 2003. – С. 102-103.

36. Проф. Осипов И. П. Лекции неорганической химии: Для студентов и слушательниц медицинского факультета: на правах рукописи / И.П. Осипов–1-е издание – Х.: Тип. "Печатник", 1911– 328 с. + 10 с. :105 рис.

37. Сало Д.П., Дешешко І.Т. Пам'яті М.О. Валяшка. Фармацевтичний журнал 1971 №6 с. 82-84.

38. Справочник – проспект «Ученые Украины – фармации» / под ред. проф. И.М. Перцева. Харьков 1991. – Основа. 255 с.

39. Сторінки історії кафедри медичної та біоорганічної хімії Харківського національного медичного університету [Г.О. Сирова, І.В. Завгородній, Л.Г. Шаповал, В.М. Петюніна, В.Д. Чеховський, В.О. Макаров, Н.М. Ткачук, Л.П. Шапарева, Є.Р. Грабовецька, С.А. Наконечна, Р.О. Бачинський, О.В. Савельєва, Л.Л. Замігайло, С.М. Козуб, О.Л. Томіліна, Ж.М. Перцева]; Під ред. Г.О. Сирової. – Харків: ТОВ «ЕДЕНА», 2010. – 164 с.

40. Труды Харківського Відділення Всесоюзного Хімічного Товариства імені Д.І. Менделєєва, том I. Стаття В.І. Атрощенко та Б.Н. Тютюннікова.

41. Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина химическому факультету 110 лет/сост. В.Д. Орлов, Н.О. Мчедлов-Петросян, А.В. Чёрный// под. ред. Орлова В.Д.-Х., 2004.-106 с.

42. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=28646

43. <http://nuph.edu.ua/ru/ckulpturnaya-kompoziciya-lichnosti-farmacii>

44. <https://ru.citaty.net>temy>komanda>

45. <https://socratify>tag>komanda>

46. <https://www.google.com/search?biw=1242&bih=597&tbm=isch&sa=>

47. <https://www.forbes.ru>dosung>

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я

ДНДЛ з КЯЛЗ – Державна науково-дослідна лабораторія з контролю якості лікарських засобів

ДТІ – Державний технічний інститут

ЗВО – заклад вищої освіти

КМУ – Київський медичний університет

КМС – Кредитно-модульна система

МАЕ – Міжнародна академія екології

МАН – Мала академія наук

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я

МОН – Міністерство освіти і науки

НАН ВО – Національна академія наук вищої освіти

НДІ – Науково-дослідний інститут

НДР – Науково-дослідна робота

НМУ ім. О.О. Богомольця – Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця.

ННІ ПІГ – Навчально-науковий інститут підготовки іноземних громадян

НТУ ХПІ – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

НФаУ – Національний фармацевтичний університет

СНГ – Студентський науковий гурток

СНТ – Студентське наукове товариство

УПА – Українська інженерно-педагогічна академія

ХДУ – Харківський державний університет

ХІТ – Харківський інститут інженерного транспорту

ХМІ – Харківський медичний інститут

ХНМУ – Харківський національний медичний університет

ХНУРЕ – Харківський національний університет радіоелектроніки

ХНТУСГ ім. Петра Василенка – Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка

ХТІ – Харківський технічний інститут

ЦНДЛ – Центральна науково-дослідна лабораторія

CPD – постійне професійне зростання

ECTS – Європейська кредитно-трансферна система

LLL – навчання протягом усього життя

Наукове видання

Сирова Ганна Олегівна

Петюніна Валентина Миколаївна

Макаров Володимир Олександрович та ін.

КАФЕДРА ХІМІЇ ОЧИМА СУЧАСНИКІВ

(Історичний нарис)

Монографія

За редакцією Сирової Г. О.

Книга надрукована в авторській редакції.

Відповідальна за випуск – Петюніна В. М.

Комп'ютерний набір та
верстка – Синельник В. В.

ТОВ «Планета-Прінт», 61002, м. Харків, вул. Багалія, 16
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
Серія ДК № 4568 від 17.06.2013 р.

Підп. до друку 10.01.2020 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 6,33 Наклад 100 прим. Зам. № 10/02020
Друк ФОП Заночкин Д. Л., м. Харків, вул. Плеханівська, 16

